

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना

(आ.व. २०७५/०७६-२०७७/०७८)

कालिमाटी गाउँपालिका वडा नं. ४, सल्यान
(साबिक कालिमाटी काल्चे गा.बि.स. वडा नं. ६, ७, ८ र ९)

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीमा संलग्न संस्थाहरु

आर्थिक तथाप्राविधिक सहयोग

नेपाल सरकार
वनतथा भू-संरक्षण मन्त्रालय
पहाडी साना किसानकालागि अनुकूलन आयोजना
काठमाडौं, नेपाल

तथा

Investing in rural people

International Fund for Agricultural Development (IFAD)

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी प्रकृत्यामा सहजीकरण गर्ने संस्था

रूपान्तरण नेपाल

पो.ब.नं. ७३४५, काठमाडौं

फोन नं. ०१-४१५४९४९

कालिमाटी गाउँपालिका

४ नं. वडा कार्यालय, सल्यान

सल्यान जिल्ला

६ नं. प्रदेश, नेपाल

प.सं.: २०७४/०७५

च.नं.:

मिति: २०७४/१०/१२

विषय : स्थानीय अनुकूलन योजनाको सन्दर्भमा

औद्योगिकीकरण, वन विनाश, अव्यवस्थित शहरीकरण, सवारी साधनको बढ्दो प्रयोग, हरितगृह ग्याँसहरूको अत्याधिक उत्सर्जन आदि जस्ता विभिन्न मानवीय क्रियाकलापहरूको कारणले गर्दा अहिले पृथ्वीको तापक्रम बढ्दै गएको कुरा प्रमाणित भैसकेको छ। जलवायु परिवर्तनको असरबाट संसारका धनी-गरिव, विकसित-अविकसित सबै मुलुक र त्यहाँका बासिन्दाहरू प्रभावित हुन्छन्। नेपालका अन्य भु-भागमा जस्तै यस वडामा पनि दिन प्रति दिन तापक्रम र वर्षाको प्रकृति तथा प्रवृत्तिमा फरक परेको कुरा सबैले महशुस गरिरहेका छन्। समयमा पानी नपर्ने, गर्मी बढ्ने, पानीको मुलहरू सुक्ने, बाढी/पहिरो आउने जस्ता प्रकोपहरू हरेक वर्ष बढ्दै गर्दै गइरहेका छन्। यसले गर्दा जीविकोपार्जनको लागि चाहिने श्रोत तथा पूर्वाधारहरूमा समेत नकारात्मक प्रभावहरू देखिन थालिसकेका छन्।

यसै सन्दर्भमा यस वडामा बसोवास गर्ने समुदायलाई जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि सचेतना अभिवृद्धि गर्ने र जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित समुदाय र घरधुरीहरूको अनुकूलित क्षमताको विकास गर्न वडामा रहेका सबै सरोकारवाला, जलवायु परिवर्तनले प्रभावित घरधुरीहरूको प्रत्यक्ष सहभागितामा बहुसरोकारवाला वन कार्यक्रमको सहयोगमा यस अघि नै निर्मित यस अनुकूलन कार्ययोजना परिमार्जन गरिएको छ। यस कार्ययोजनाको कार्यान्वयन पछि प्रभावित घरधुरी र समुदायका अनुकूलन क्षमता विकास गर्न सहयोग पुग्नेछ।

यस कालिमाटी गाउँपालिका वडा नं. ४ को स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना परिमार्जनको प्रक्रियामा आर्थिक सहयोग गर्ने वन तथा भु-संरक्षण मन्त्रालय अन्तरगतको पहाडि साना किसानका लागी अनुकूलन आयोजना, कार्ययोजना परिमार्जन प्रक्रियामा सहजीकरण गरी सहयोग गर्ने रूपान्तरण नेपाल र यस प्रक्रियामा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपले संलग्न सबै व्यक्ति तथा संघ संस्थाहरूलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्न चाहान्छौं।

साथै बृहत कार्ययोजनाको कार्यान्वयन कुनै एउटा संस्थाको एकल प्रयासबाट संभव नभएकाले यसको कार्यान्वयन प्रक्रियामा समेत सबै सरोकारवाला सहयोगी निकाय, संघ संस्थाहरूको सहयोग तथा सहकार्यको अपेक्षा गर्दछौं।

बेल बहादुर चन्द
(अध्यक्ष)

संक्षिप्त शब्दावलीहरू

संक्षिप्त रूप (नेपालीमा)	संक्षिप्त रूप (अंग्रेजीमा)	विस्तृत रूप (नेपालीमा)	विस्तृत रूप (अंग्रेजीमा)
	ASHA	पहाडी साना किसानका लागि अनुकूलन आयोजना	Adaptation for Smallholders in Hilly Areas
सा.व.	CF	सामुदायिक वन	Community Forest
सा.व.उ.स.	CFUG	सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह	Community Forest Users' Group
	CoP	पक्ष राष्ट्रहरूको सम्मेलन	Conference of Parties
जि.स.स.	DCC	जिल्ला समन्वय समिति	District Coordination Committee
	DPCU	जिल्ला आयोजना समन्वय इकाई	District Project Coordination Unit
	GIS	भौगोलिक सूचना प्रणाली	Geographic Information System
गा.वि.स.	VDC	गाउँ विकास समिति	Village Development Committee
गा.पा.		गाउँपालिका	Rural Municipality
	IPCC	जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि अन्तर सरकारी समूह	Intergovernmental Panel on Climate Change
लापा	LAPA	स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना	Local Adaptation Plans for Action
	LGCDP	स्थानीय सु-शासन तथा समुदाय विकास कार्यक्रम	Local Governance and Community Development Programme
नापा	NAPA	राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम	National Adaptation Programme of Action
	RM		Running Metre
	UNFCCC	जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि संयुक्त राष्ट्रसंघिय प्रारूप महासन्धि	United Nations Framework Convention on Climate Change

शब्दावलीहरू

1. Weather (मौसम)

पृथ्वीको वायुमण्डलमा हरेक दिन परिवर्तन भइरहने तापक्रम, वर्षा, वायुको चाप, आद्रता, आदिको अवस्थालाई मौसम भनिन्छ। यो प्रत्येक दिन, हप्ता र महिना जसो परिवर्तन भइरहन्छ।

2. Climate (जलवायु वा हावापानी)

लामो अवधि (करिब ३० वर्ष) को मौसमको सरदर अवस्थालाई जलवायु भनिन्छ। सामान्यतया जलवायु स्थान, ऋतु विशेष अनुसार स्थिर रहन्छ।

3. Climate Change (जलवायु परिवर्तन)

लामो समयको अन्तराल अथवा दीर्घकालमा जलवायुका विभिन्न सूचक/तत्वहरूमा भएको/हुने औसत परिवर्तन/बदलावलाई जलवायु परिवर्तन भनिन्छ।

4. Greenhouse Gases (GHGs, हरितगृह ग्याँसहरू)

पृथ्वीको वायुमण्डलमा रहेका विश्वव्यापी तापक्रम उष्णीकरण र जलवायु परिवर्तनका लागि जिम्मेवार ग्याँसहरूलाई हरितगृह ग्याँसहरू भनिन्छन्। क्योटो अभिसन्धि १९९७ को अनुसूची १ अनुसार हरितगृह ग्याँसहरू अन्तर्गत कार्बन डाईअक्साईड (CO₂), मिथेन (CH₄), नाईट्रस अक्साईड (N₂O), हाईड्रोफ्लोरोकार्बनहरू (Hydrofluorocarbons, HFCs), परफ्लोरोकार्बनहरू (Perfluorocarbons, PFCs), सल्फर हेक्जाफ्लोराईड (SF₆) गरी ६ किसिमका ग्याँसहरू पर्दछन्। कतारको दोहामा सम्पन्न पक्ष राष्ट्रहरूको (CoP) ले नाइट्रोजन ट्राईफ्लोराईड (NF₃) लाई थप गरे पश्चात हरितगृह ग्याँसहरूको संख्या ७ पुगेको छ।

5. United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC, जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय प्रारूप महासन्धि)

जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय प्रारूप महासन्धि १९९२मा रियो दि जेनेरियामा भएको पृथ्वी सम्मेलनबाट स्थापना भएको संयन्त्र हो। विश्वका विभिन्न राष्ट्रहरूले विश्वमा जलवायु परिवर्तन भइरहेको महशुस गरी त्यसलाई सम्बोधन गर्नका लागि यस संयन्त्रको स्थापना गरेका हुन्। यस महासन्धिलाई १९६ देशहरूले अनुमोदन (Ratify) गरेका छन् र यो महासन्धि १९९४ देखि कार्यान्वयन छ। यस महासन्धिको मुख्य उद्देश्य वायुमण्डलमा हरितगृह ग्याँसहरूलाई प्रतिवद्धता अनुसारको मात्रामा निश्चित समयभित्र स्थिर राख्नु रहेको छ।

6. Conference of Parties (CoP, पक्ष राष्ट्रहरूको सम्मेलन)

पक्ष राष्ट्रहरूको सम्मेलन भन्नाले UNFCCC का पक्ष देशहरूको सम्मेलनलाई जनाउँछ। यो UNFCCC को सबैभन्दा शक्तिशाली निकाय हो र यो सम्मेलन वर्षमा एक पटक हुने गर्दछ। सन् २०१७ को नभेम्बर डिसेम्बरमा जर्मनीको बोनमा COP 23 सम्पन्न भएको छ।

7. Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC)

Intergovernmental Panel on Climate Change जलवायु परिवर्तनको क्षेत्रमा कार्यरत वैज्ञानिकहरूको अन्तरराष्ट्रिय संयन्त्र हो। यसमा संसार भरबाट voluntary किसिमले १३० राष्ट्रका २५०० भन्दा बढी वैज्ञानिकहरू आवद्ध छन्। यो सन् १९८८ मा स्थापित अन्तरदेशीय समूह अर्थात अन्तरसरकारी नियोग हो जसले मानव श्रृजित जलवायु परिवर्तनका असरहरूबारे मूल्याङ्कन गर्दछ। यसले सन् २००७ मा नोबेल पुरस्कार समेत पाएको थियो। जलवायु परिवर्तनका क्षेत्रमा यस Panel बाट प्रकाशित प्रतिवेदन नै आधिकारिक मानिन्छ।

8. Adaptation (अनुकूलन)

जलवायु परिवर्तनका विद्यमान र सम्भावित असरहरूसँग जुध्न गरिने उपायहरू नै अनुकूलन हुन् । जस्तै गर्मी बढेको अवस्थामा गर्मी सहन सक्ने प्रजातिका वोटविरुवाहरू लगोउनु, बाढी आउँछ भनेर घरको जग अग्लो बनाउनु । यो परिवर्तित वातावरणमा आफ्नो अस्तित्वलाई निरन्तरता दिन गरिने प्रतिक्रिया हो ।

9. National Adaptation Programme of Action (NAPA, राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम)

मराकेश एकर्ड्स ३ अनुसार अनुकूलनको विषय आएको हो । जस अनुसार कम विकसित मुलुकहरूले जलवायु परिवर्तनका विद्यमान र सम्भावित असरहरूसँग अनुकूलित हुन राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (नापा) बनाएको खण्डमा विकसित मुलुकहरूले सहयोग गर्ने प्रतिवद्धता अनुसार नेपालमा वातावरण मन्त्रालयले सन् २०१० मा नापा तयार गरिसकेको छ ।

10. Local Adaptation Plans for Action (LAPA, स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना)

नापाले पहिचान गरेका कार्यक्रमहरूलाई समुदाय तहसम्म पुऱ्याउनका लागि तयार गरिएको राष्ट्रिय संरचनालाई LAPA Framework भनिन्छ । नेपाल सरकारले वि.सं. २०६८ मा अनुमोदन गरी यस संरचनालाई कार्यान्वयनमा ल्याईसकेको छ । यसै संरचना अनुसारनै स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तनका विद्यमान र सम्भावित असरहरूसँग अनुकूलित हुन स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयन गरिन्छ ।

11. Gender Equality (लैंगिक समानता)

महिला तथा पुरुषबीच सबै पक्ष र तहहरूमा बराबर अवसर र बराबर लाभ हासिल भएको अवस्थानै लैङ्गिक समानता हो ।

12. Gender Integration (लैङ्गिक समायोजन)

लैङ्गिक समायोजन भन्नाले कार्ययोजना तर्जुमा प्रक्रिया (कार्ययोजना निर्माण, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन चरणहरू) मा लैङ्गिक असमानता र भिन्नतालाई पहिचान गरी सम्बोधन गर्ने प्रक्रियालाई बुझाउँछ ।

13. Reproductive Role (पारिवारिक/प्रजनन भूमिका)

यस भूमिका अन्तर्गत दुई किसिमका घरायसी कामहरू पर्दछन् । (१) जैविक जस्तै: बच्चा जन्माउने र (२) सामाजिक जस्तै: बच्चाहरूको स्याहार गर्ने, भान्साको काम, बजार जाने, परिवारको स्वास्थ्यको हेरविचार गर्ने एवं अन्य घरायसी कार्यहरू गर्ने जुन कार्यको मान्यता कम हुन्छ र आम्दानी पनि हुदैन । यस्ता काममा बढी श्रम र समय लाग्छ । महिला तथा बालिकाहरूले नै प्राय यस्ता काम गर्ने गर्दछन् ।

14. Vulnerability (संकटासन्नता)

जलवायु परिवर्तनका कारण सिर्जना भएका जोखिम तथा खतराहरूका प्रतिफल तथा प्रभावहरू आदिसँग जुध्न सक्ने हैसियत वा क्षमतामा कमी आएको अवस्थालाई संकटासन्नता भनिन्छ ।

15. Geographic Information System (GIS, भौगोलिक सूचना प्रणाली)

भौगोलिक तथ्यांक तथा सूचनाहरू लिन (capture), जम्मा गर्न (store), मिलाउन (manipulate), विश्लेषण गर्न (analyze), व्यवस्थापन गर्न (manage) र प्रस्तुत गर्न (Present) बनाइएको प्रणालीलाई भौगोलिक सूचना प्रणाली भनिन्छ ।

16. Sensitivity (संवेदनशीलता)

जलवायु परिवर्तनका कारण कुनै पनि प्रणालीमा पर्ने सकारात्मक वा नकारात्मक प्रतिफल तथा प्रभावलाई संवेदनशीलता भनिन्छ ।

17. Adaptive Capacity (अनुकूलन क्षमता)

जलवायु परिवर्तन वा अन्य वातावरणीय समस्याहरूसँग अनुकूलित हुन सक्ने क्षमतालाई अनुकूलन क्षमता भनिन्छ । अनुकूलन क्षमता समुदायको आर्थिक स्रोतहरू, प्रविधिहरूमा पहुँच, जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सूचनाहरूमा पहुँच, सूचनाहरूको उपयोग गर्न सक्ने क्षमता, संस्था र स्रोतको न्यायोचित वितरणसँग सम्बन्धित हुन्छ । अनुकूलन क्षमता विकाससँग पनि सम्बन्धित हुन्छ, जस्तै राष्ट्र वा समुदाय जति बढी विकसित हुन्छ तिनको अनुकूलन क्षमता पनि उत्तिनै बढी हुन्छ ।

18. Risk (जोखिम)

जलवायु परिवर्तनका कारण हुन सक्ने हानी, नोक्सानी वा प्रकोपको सम्भावनाहरू नै जोखिम हुन् ।

19. Inclusiveness (समावेशी)

समावेशी भन्नाले कार्ययोजना तर्जुमा प्रक्रियामा लक्षित सरोकारवालाहरू जस्तै महिला, दलित, विपन्न तथा सिमान्तकृत समुदायको सार्थक सहभागिताको निश्चितता गर्ने प्रक्रियालाई बुझाउँछ ।

सारांश

जलवायु परिवर्तन र यसका प्रतिकुल प्रभावहरु समग्र विश्वकै लागि साभा चुनौतिका रुपमा अगाडि आइरहेको वर्तमान परिप्रेक्ष्यमा नेपाल सरकारले पनि यसबाट श्रृजित तथा भविष्यमा श्रृजना हुन सक्ने प्रतिकुल प्रभावहरूसँग अनुकूलित हुन जलवायु परिवर्तन नीति २०६७, जलवायु परिवर्तन राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (नापा) २०६७ एवं स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना (लापा) को राष्ट्रिय संरचना २०६८ समेत तयार गरी स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका कार्यहरुलाई प्राथमिकता दिदै आइरहेको छ ।

यसै सन्दर्भमानेपाल सरकार, वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय अन्तर्गतको पहाडी साना किसानका लागि अनुकूलन (ASHA) आयोजनाले स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका कार्यहरुलाई योजनाबद्ध रुपले अधि बढाउन स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गर्ने कार्य तदारुकताका साथ अधि बढाई रहेको छ । यसै क्रममा नापाको जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता स्तरीकरण अनुसार उच्च संकटासन्न स्तरमा रहेको यस सल्यान जिल्लाको साविकको कालिमाटी काल्चे गा.वि.स.मा नेपाल सरकार वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय, वेलायत सरकार, स्विकरल्याण्ड सरकार र फिनल्यान्ड सरकारको आर्थिक सहयोगमा संचालित बहुसरोकारवाला वन कार्यक्रमको सहयोगमा २०७१ सालमा निर्मित कालिमाटी काल्चे गा.वि.स. को स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजनालाई नेपालको पुर्नसंरचना २०७३ र सुदृढ लापा निर्माणका लागि ASHAआयोजनाद्वारा तयार गरिएका भौगोलिक सूचना प्रविधिमा आधारित उप-जलाधार व्यवस्थापन योजना तर्जुमा (Geographic Information System based Sub-watershed Management Planning) तथा सहभागितामूलक परिदृश्य विकास (Participatory Scenario Development) अवधारणाहरु अनुसारका विधि तथा प्रक्रियाहरु समेत अवलम्बन गरी कालिमाटी गाउँपालिका वडा नं. ४ को स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना निर्माण गरिएको छ ।

यस कार्ययोजना परिमार्जनका क्रममा यस वडाका निर्वाचित जन प्रतिनिधीहरु, वडा सचिव, साविकका वडा नागरिक मञ्चका प्रतिनिधीहरु, नागरिक सचेतना केन्द्रका पतिनिधीहरु, शिक्षकहरु, समाजसेवीहरु, राजनैतिक दलहरुका प्रतिनिधीहरु, स्थानीय विषयगत कार्यालयहरुका कर्मचारीहरु, गरिव, महिला, दलित, जनजातितथा पछाडी परेका वर्गहरु तथा अन्य बुद्धिजीविहरुको प्रत्यक्ष एवं सक्रिय सहभागिता रहेको थियो ।

आगामी ३ वर्षका लागि तयार गरिएको यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनामा यस वडामा विद्यमान सामाजिक, मानविय, आर्थिक, प्राकृतिक तथा सामुदायिक श्रोतहरु तथा जलवायु परिवर्तनबाट श्रृजित प्रतिकुल प्रभावहरु/प्रकोपहरुको पहिचान तथा लेखाजोखा गर्दै यस वडा र यहाँका घरधुरीहरुको जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता तथा अनुकूलन क्षमता मुल्यांकन गरिएको थियो । सोही मुल्यांकनको आधारमा उच्च अनुकूलन क्षमताको परिकल्पना गर्दै प्रभावकारी अनुकूलन कार्यहरुको पहिचान तथा प्राथमिकीकरण गरिएको थियो जसको सारांश तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

शिर्षक	विवरण			
कार्ययोजनाले समेटेको क्षेत्र	कालिमाटी गाउँपालिका वडा नं. ४, साविकको कालिमाटी काल्चे गा.वि.स.वडा नं. ६,७,८ र ९			
चारकिल्ला	उत्तर : वनगाड कुपिन्डे नगरपालिका पश्चिम :कालिमाटी गा.पा. वडा नं. ५ पूर्व : कालिमाटी गा.पा. वडा नं. २ दक्षिण : दांग जिल्ला			
क्षेत्रफल	२६९३.५१ हेक्टर			
जनसंख्या (राष्ट्रिय जनगणना, २०६८)	महिला		पुरुष	जम्मा
	१६९६		१६६४	३३६०
जातजाती घरधुरी (सहभागिता मूलक संकटासन्नता	बा/क्षे/ठ/स	जनजाति	दलित	जम्मा
	३६६	२४४	१४३	७५३
	४९%	३२%	१९%	१०० %

शिर्षक		विवरण			
स्तरिकरण २०७४)					
प्रमुख पेशा / जीविकोपार्जनको आधार	यस वडाका बासिन्दाको मुख्य पेशा कृषि हो भने अन्य पेशाको हकमा कामको लागि खाडी मुलुक र भारत जाने गर्दछन् ।				
जलवायुको अवस्था	समशितोष्ण प्रदेशीय हावापानी				
जलवायु परिवर्तनको प्रभाव	<ul style="list-style-type: none"> ● गर्मी दिन करिब ३ महिनाले बढेको र गर्मीको मात्रापनि बढेको, जाडोको दिनकरिब २महिनाले घटेको ● मनसुनी वर्षाको अवधि १.५ महिनाले घटेको, हिउँदे वर्षा छिटपुट मात्रहुने गरेको ● कुहिरो लाग्नेदिनहरु २ महिनाले बढेको ● बाढी र पहिरोको मात्रा तथा बारम्बारता बढेको ● कृषिबाली,पशुपंक्षी तथा मानवमा नयाँ रोगको प्रकोप बढेको ● वनमा मिचाहा प्रजातिहरुको प्रकोप बढेको ● लालिगुरास तथा पैयु फुल्ने समय १ महिनाले अगाडि सरेको ● धानवाली र मकैवाली लगाउने समय १ महिनाले पछाडि सरेको तर भित्राउने समय भने १५ दिनले अगाडि सरेको 				
मुख्य प्रकोपहरु	खडेरी,बाढी, पहिरो, कृषि तथा पशुपंक्षिमा रोग, मानवमा रोग आदी				
वस्ती/वडागत संकटासन्नता	अति उच्च	उच्च	मध्यम	न्यून	
	८	७	९	६	
संकटासन्न घरधुरी संख्या प्रतिशत	अति उच्च (V4)	उच्च (V3)	मध्यम (V2)	न्यून (V1)	
	३५३	२२१	१२१	५८	
	४७%	२९%	१६%	८%	
कार्ययोजनाको परिकल्पना	<ul style="list-style-type: none"> ● सिंचाई कुलोको मर्मत तथा स्तर उन्नती र साना सिंचाई प्रविधिहरुको प्रयोगले सिंचाईको उपलब्धतमा बृद्धि भई खडेरीले न्यून प्रभावपारेको हुनेछ र कृषि उत्पादनमा बृद्धि भई खाद्य सुरक्षा बढेको हुनेछ । ● विभिन्न भौतिक पूर्वाधारहरुको निर्माणबाट वडामा बाढी, पहिरो जस्ता जलवायुजन्य प्रकोपहरुको असरमा कमी आई वडा विकास निर्माणतर्फ अग्रसर भएको हुनेछ । ● उन्नत वीउविजन र उन्नत नश्लको प्रवर्द्धनले गर्दा कृषिबाली तथा पशुमा देखा पर्ने रोगहरुको असरमा कमी आई कृषि उत्पादनमा बृद्धि हुनाले खाद्य सुरक्षा बढेको हुनेछ । ● दिगो वनव्यवस्थापनका माध्यमबाट मिचाहाप्रजातिको नियन्त्रण गर्दा वनको हैसियतमा सुधार आएको हुनेछ । ● स्वस्थ पिउने पानीको व्यवस्थापन तथा सरसफाईको कारण स्थानीय समुदायको स्वास्थ्यमा सुधार आएको हुनेछ । ● समग्रमा सम्पूर्ण स्थानीय बासिन्दाहरुमा जलवायु परिवर्तनको बारेमा चेतना अभिवृद्धि भई यसका प्रभावहरूसँग अनुकूलित हुने क्षमताको विकास भएको हुनेछ, जसले गर्दा जलवायुजन्य प्रकोपहरुबाट हुने क्षति न्यून भएको हुनेछ । 				
योजनाको अवधि	आ.व. २०७५/७६-२०७७/७८				
कार्ययोजनाको प्राथमिकता परेका मुख्य अनुकूलनका कार्यहरु	<ul style="list-style-type: none"> ● सिंचाई कुलो मर्मत तथा स्तर उन्नती ● साना सिंचाई प्रविधि प्रवर्द्धन, प्लाष्टिक घरमा वेमौषमी तरकारी खेती, रिचार्ज पोखरी निर्माण ● तटबन्ध निर्माण, ग्याविन पर्खाल निर्माण, पुर्व सुचना प्रणाली जडान ● सुख्खा सहने तथा रोग किरा प्रतिरोधी प्रजातिहरुको प्रवर्द्धन (गहु, मकै, धान) 				

शिर्षक	विवरण					
	<ul style="list-style-type: none"> ● नश्ल सुधारको लागि बोका (बोयर) वितरण, भकारी सुधार, बाखको खोर सुधार, पशुपालन सम्बन्धि तालिम, पशु स्वास्थ्य सिबिर, शुष्म दर्शक यन्त्र खरिद ● वन व्यवस्थापन, वृक्षारोपण, डढेलो नियन्त्रण ● पानीका मुहान संरक्षण, खानेपानी टंकी निर्माण ● सुधारिएको चुलो, सुधारिएको घट्ट, गोबरग्यास प्लान्ट निर्माण, सोलार प्यानल जडान ● सरसफाई तथा पोषण सम्बन्धि तालिम, वर्थिङ सेन्टर सबलिकरण, प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रको स्थापना 					
विषयगत क्षेत्र अनुसार अनुमानित वार्षिक बजेट	विषयगत क्षेत्र		अनुमानित बजेट रु. हजारमा			
			पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	कुल जम्मा
	१	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा	4272.5	5872.5	5478.9	15623.9
	२	जलश्रोत तथा उर्जा	3200	3750	3649.8	10599.8
	३	वन तथा जैविक विविधता	440	625	430	1495
	४	जलवायु परिवर्तन उत्पन्न प्रकोप	2100	2500	1200	5800
	५	जनस्वास्थ्य	70	195	140	405
	६	भौतिक पूर्वाधार	1800	1747.5	1762.5	5310
	७	जलवायु परिवर्तन सचेतना अभिवृद्धि, क्षमता विकास तथा लैंगिक समावेशीकरण	135	390	350	875
	८	योजना अनुगमन, मूल्यांकन तथा संस्थागत विकास	155	55	55	265
	कुल जम्मा	12172.5	15135	13066.2	40373.7	
योजना कार्यान्वयनमा सहयोग गर्न सक्ने निकाय	कालिमाटि गाउँपालिका, वडा कार्यालय, जिल्ला समन्वय समिति, कृषि विकास कार्यालय, पशुसेवा कार्यालय, वन कार्यालय, भू-संरक्षण कार्यालय, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, साना किसानका लागि अनुकूलन आयोजना, सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरु, जिल्लामा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरु, इत्यादि					
लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण	लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरणलाई ध्यानमा राखी कार्ययोजना निर्माण गरिएको ।					
योजना समायोजन	विस्तृत छलफलबाट तयार गरिएको यस अनुकूलन कार्ययोजनालाई नेपाल सरकारको ७ चरणको स्थानीय योजना तर्जुमा प्रक्रिया अन्तरगत वडास्तरीय योजना प्राथमिकरण बैठक, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति, गाउँ कार्यपालिकाको बैठक हुँदै गाउँ सभाको बैठकबाट अनुमोदन गरिनेछ।					
योजना कार्यान्वयन	स्थानीय अनुकूलन योजनाका प्राथमिकताहरुलाई वडास्तरीय योजना प्राथमिकरण बैठक स्थानीय विकास योजनामा समायोजन गर्दै एकिकृत योजना तर्जुमा प्रणालीबाट गाउँ सभाको बैठकमा निर्णय गरि कार्यान्वयन हुनेछ ।					
अनुगमन तथा मूल्यांकन	समुदाय तहमा क्रियाकलापहरुको, वडा तहमा प्रक्रिया र प्रगतिहरु र गाउँपालिका तथा जिल्ला तहमा नतिजा तथा उपलब्धीहरुको विभिन्न वार्षिक समिक्षा, अर्धवार्षिक समिक्षा, फिल्ड अनुगमन आदिको माध्यमबाट अनुगमन तथा मूल्यांकन गरिनेछ ।					
क्षमता विकास	विभिन्न तहमा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना तथा अभिमुखीकरण तालिमहरु, कृषि तथा					

शिर्षक	विवरण
	पशुपालन सम्बन्धी तालिम, स्वास्थ्य सम्बन्धी तालिम, सीपमूलक तालिम, इत्यादि दिइनेछ।

यस योजनाको कार्यान्वयनबाट यस कालिमाटि गाउँपालिका वडा नं. ४का सम्पूर्ण बासिन्दा खासगरी लक्षित विपन्न, महिला तथा पछाडि पारिएका वर्गहरूको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि भई जलवायु परिवर्तनको समस्याले न्यून प्रभाव परेको भविष्यको परिकल्पना गरिएको छ। उक्त परिकल्पना पूरा गर्नको लागि स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना र विषयगत योजनाको गरी जम्मा रु.४,०३,७३,७००।-(अक्षरेपी चार करोड तीन लाख त्रिहत्तर हजार सात सय रुपैयाँ) बराबरको विस्तृत कार्ययोजना तयार गरिएको छ। योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्यांकन एवं क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू समेत यस योजनामा समावेश गरिएका छन्। यस योजनाले लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरणको पक्षलाई अभिन्न अंगको रूपमा अंगिकार गरेको छ। त्यसैगरी यस योजनालाई वडा, गाउँपालिका तथा अन्य सम्बद्ध निकायहरूको वार्षिक तथा आवधिक योजनाहरूमा एकिकृत गरी कार्यान्वयन गर्न विशेष जोड दिइएको छ।

विषय सूची

परिच्छेद १: परिचय

१.१ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको औचित्य	१
१.२ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको लक्ष्य, मान्यता एवं आधारहरू	१
परिच्छेद २: उप-जलाधार क्षेत्रको विवरण तथा वडाको पृष्ठभूमी	२
२.१ शारदा उप-जलाधार क्षेत्र	२
२.२ अवस्थिति	४
२.३ सामाजिक अवस्था	४
२.४ मानवीय अवस्था	५
२.५ आर्थिक क्रियाकलापहरूको अवस्था	६
२.६ प्राकृतिक श्रोतको अवस्था	७
२.७ समुदाय विकास	८
२.८ लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्था	८
परिच्छेद ३: सडक स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीका चरणहरू	१०
३.१ जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना अभिवृद्धि	१०
३.२ भौगोलिक सूचना प्रणालीबाट प्राप्त सूचना तथा नक्शाहरू र तीनको विश्लेषण	११
३.३ जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता तथा अनुकूलन क्षमता मूल्यांकन	२०
३.३.१ जलवायु परिवर्तनको अवस्था - मौसमी पात्रो	२०
३.३.२ प्रकोपको ऐतिहासिक समयरेखा	३१
३.३.३ श्रोत तथा प्रकोप नक्शांकन	३७
३.३.४ जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित समूह, लिंग तथा समुदाय पहिचान	३८
३.३.५ प्रकोपहरूको जोडागत स्तरीकरण	४३
३.३.६ प्रकोपको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरूको विश्लेषण	४३
३.३.७ जीविकोपार्जनका सम्पत्तिहरूको विश्लेषण	४६
३.३.८ वस्ति (साविकका वडाहरू) को संकटासन्नताको अवस्था स्तरीकरण	५४
३.४ अनुकूलन कार्यहरूको प्राथमिकीकरण	५५
३.४.१ उच्च अनुकूलन क्षमताको परिकल्पना	५५
३.४.२ अनुकूलन कार्यहरूको प्राथमिकीकरण	५६
३.४.३ आवश्यक क्षमता विकासको लेखाजोखा	६२
३.५ लैंगिक विश्लेषण	६३
३.६ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको तर्जुमा	६५

३.७ संस्थागत नक्शांकन तथा सेवा प्रदायक संस्था विश्लेषण	९१
३.८ योजना प्रक्रियामा स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना समायोजन	९३
३.९ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको कार्यान्वयन	९३
३.१० स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको प्रगति समिक्षा, अनूगमन तथा मुल्यांकन	९३
सन्दर्भ सामाग्री:	९५
अनुसूचीहरु	९६

चित्र सुची

चित्र १. शारदा उप-जलाधार क्षेत्रको भु-उपोग नक्शा	४
चित्र २. कालिमाटि गा.पा. वडा नं. ४ को भूउपयोग नक्शा	८
चित्र ३. भौगोलिक सूचना प्रणाली प्रविधीमा आधारित उपजलाधार र सहभागितात्मक परिदृश्य विकास विधीहरु समायोजित स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको संरचना (ढक्कड, २०१६)	१०
चित्र ४. कालिमाटि गा.पा. वडा नं. ४ को पहिरोको नक्शा	११
चित्र ५. कालिमाटि गा.पा. वडा नं. ४ को सन् १९९६ को भूक्षयको नक्शा	१३
चित्र ६. कालिमाटि गा.पा. वडा नं. ४ को सन् २०१६ को भूक्षयको नक्शा	१४
चित्र ७. कालिमाटि गा.पा. वडा नं. ४ को सन् १९९६ को भू उपयोगको नक्शा	१५
चित्र ८. कालिमाटि गा.पा. वडा नं. ४ को सन् २०१६ को भू-उपयोगको नक्शा	१६
चित्र ९. कालिमाटि गा.पा. वडा नं. ४ को सन् १९९६ देखि २०१६को भूउपयोग परिवर्तनको नक्शा	१७
चित्र १०. कालिमाटि गा.पा. वडा नं. ४ को भूउपयोग समायोजन नक्शा	१८
चित्र ११. कालिमाटि गा.पा. वडा नं. ४ का नदी तथा खोलाको नक्शा	१९
चित्र १२. कालिमाटि गा.पा. वडा नं. ४ को बन डढेलोको नक्शा	२०
चित्र १३. सल्यान बजारको कूल वार्षिक वर्षा	३०
चित्र १४. सल्यान बजारको वार्षिका औषत अधिकतम तापक्रम	३१
चित्र १५. सल्यान बजारको वार्षिका औषत न्यूनतम तापक्रम	३१
चित्र १६. कालिमाटि गा.पा. वडा नं. ४ को सहभागितामूलक श्रोत तथा प्रकोप नक्शा	३८
चित्र १७. प्रकोपको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरुको विश्लेषण	४६
चित्र १८. कालिमाटि गा.पा. वडा नं. ४ को बस्तिगत संकटासन्नता नक्शा (श्रोत: रुपान्तरण नेपाल)	५५

तालिका सुची

तालिका १. कालिमाटि गा.पा. वडा नं. १ को जलवायु परिवर्तन सम्बेदनशिल सम्पन्नता स्तरीकरण	५
तालिका २. वाली चक्र	६
तालिका ३. कालिमाटि गा.पा. वडा नं. १ को सन् १९९६ र २०१६ को भूक्षयको अवस्था	१२
तालिका ४. कालिमाटि गा.पा. वडा नं. १ को सन् १९९६ र २०१६ को भू उपयोगको अवस्था	१४
तालिका ५. परिवर्तित मौसमी पात्रो	२१
तालिका ६. प्रकोपको ऐतिहासिक समयरेखा	३२
तालिका ७. जलवायु परिवर्तनबाटप्रभावित समूह, लिंग तथा समुदाय पहिचान	४१
तालिका ८. प्रकोपहरूको जोडा स्तरीकरण	४३
तालिका ९. प्रकोपको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरूको विश्लेषण	४४
तालिका ११. जीविकोपार्जनका सम्पत्ति तथा श्रोतहरूको विश्लेषण	४७
तालिका १२. प्रकोप तथा जोखिमको आधारमा वस्ति स्तरीकरण	५४
तालिका १३. वस्ति स्तरीकरणको निष्कर्ष	५४
तालिका १४. अनुकूलन उपायहरूको प्राथमिकीकरण	५७
तालिका १५. क्षमता विकास योजना	६२
तालिका १६. स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना	६६
तालिका १७. संस्थागत विश्लेषण	९२
तालिका १८. अनुगमन योजना	९४

परिच्छेद १: परिचय

१.१ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको औचित्य

जलवायु परिवर्तन प्राकृतिक प्रकृया हो तरबहदो औद्योगिकीकरण, वन विनाश, अव्यवस्थित शहरीकरण, सवारी साधनको बहदो प्रयोग, हरितगृह ग्याँसहरूको अत्याधिक उत्सर्जन आदि जस्ता विभिन्न मानवीय क्रियाकलापहरूका कारणले गर्दा यसको नियमित प्रक्रियामा तिब्रता आएको तथ्य वैज्ञानिक रूपमा पुष्टि भईसकेको छ । यसले गर्दा क्रमशः तापक्रम र वर्षाको प्रकृति तथा प्रवृत्ति (अतिवृष्टि, अनावृष्टि, खण्डवृष्टि) मा परिवर्तन भईरहेको सबैले महशुस गरिरहेका छन् । समयमा पानी नपर्ने, गर्मी बढ्ने, पानीको मुलहरू सुक्ने, बाढी/पहिरो आउने जस्ता प्रकोपहरू हरेक वर्ष बहदै गईरहेका छन् । यसर्थ अहिले जलवायु परिवर्तन संसारकै प्रमुख समस्याको विषय बनेको छ । अझ प्राकृतिक श्रोत माथि निर्भर रहने हाम्रो जस्तो कम विकसित गरीव राष्ट्रहरूमा त यो भन ठूलो समस्याको रूपमा देखा पर्न थालेको छ ।

यसै सन्दर्भमा जलवायु परिवर्तनको कारणबाट श्रृजित समस्याहरूको सामना गर्न नेपाल सरकारले वि.सं. २०६७ मा राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (नापा) तयार गरी अनुमोदन गर्नुका साथै तत्कालिन वातावरण मन्त्रालयले स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना तयार गरी कार्यान्वयनमा समेत ल्याई सकेको छ । राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (नापा) ले जलवायु परिवर्तन संवेदनशिल ६ वटा मुख्य क्षेत्रहरू (कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, मानव स्वास्थ्य, जलश्रोत तथा उर्जा, शहरी क्षेत्र तथा पूर्वाधार, वन तथा जैविक विविधता र जलवायुजन्य प्रकोप) पहिचान गरी ती क्षेत्रहरूमा जलवायु परिवर्तनअनुकूलनका के-कस्ता उपाय तथा रणनीतिहरू अवलम्बन गर्न सकिन्छ भन्ने स्पष्ट कितान गरेको छ ।

यसै क्रममा नापाको जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता स्तरीकरण अनुसार उच्च संकटासन्न स्तरमा रहेको यस सल्यान जिल्लाको साविकको कालिकाटी काल्चे गा.वि.स.मा नेपाल सरकार वन तथा भु-संरक्षण मन्त्रालय, वेलायत सरकार, स्विकरल्याण्ड सरकार र फिनल्यान्ड सरकारको आर्थिक सहयोगमा संचालित बहुसरोकारवाला वन कार्यक्रमको सहयोगमा २०७२ सालमा साविकको कालिमाटी काल्चे गा.वि.स.मा स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना निर्माण भएको भएता पनि पूर्ण रूपमा कार्यान्वयन हुन सकेको थिएन । हाल पहाडि साना किसानका लागि अनुकूलन आयोजनाको सहयोगमा साविकको लक्ष्मीपुर गा.वि.स.को लापा लाई पनि सुदृढ लापा निर्माणका लागि ASHA आयोजनाद्वारा तयार गरिएका भौगोलिक सूचना प्रविधिमा आधारित उप-जलाधार व्यवस्थापन योजना तर्जुमा (Geographic Information System based Sub-watershed Management Planning) तथा सहभागितामुलक परिदृश्य विकास (Participatory Scenario Development) अवधारणाहरू अनुसारका विधि तथा प्रक्रियाहरू समेत अवलम्बन गरी कालिमाटी गाउँपालिका वडा नं. ४ को परिमार्जित स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना निर्माण गरिएको छ ।

यस स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना यस वडाका निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरू, वडा सचिव, साविकका वडा नागरिक मञ्चका प्रतिनिधिहरू, नागरिक सचेतना केन्द्रका प्रतिनिधिहरू, शिक्षक, समाजसेवी, स्थानिय राजनैतिकदलका प्रतिनिधिहरू, स्थानिय विषयगत कार्यालयहरूका प्रतिनिधिहरू, महिला, दलित, जनजाति तथा पछाडी परेका वर्ग लगायत अन्य बुद्धिजीविहरूको सहभागितामा २०७४ साल माघ १० र ११ गते कालिमाटी गाउँपालिका वडा नं. ४, खैरेनी स्थित सामुदायिक वचत तथा ऋण सहकारी संस्थाको भवनमा संचालित स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना परिमार्जन गोष्ठीबाट तयार गरिएको हो ।

१.२ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको लक्ष्य, मान्यता एवं आधारहरू

यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको लक्ष्य कालिमाटी गाउँपालिकाको वडा नं. ४का स्थानीय समुदायको जलवायु परिवर्तनअनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि गरी उनीहरूको जिविकोपार्जनमा सुधार ल्याउनु रहेको छ भने यस योजनाको उद्देश्यहरू निम्नानुसार रहेका छन् :

- स्थानीय समुदायलाई जलवायु परिवर्तन, यसको कारण, यसले समुदायमा पार्ने असर र यससँग जुध्नलाई अपनाउनु

पर्ने अनुकूलनका उपायहरु बारे सुसूचित गर्नु,

- जलवायु परिवर्तनसङ्घटासन्न टोल, वस्ती तथा समुदाय र तिनका अनुकूलन चुनौती तथा अवसरहरु पहिचान गर्नु,
- स्थानीय समुदायले आफैलेसहज तरिका प्रयोग गरी आफ्ना आवश्यकताहरु पहिचान गर्न सोही अनुरूपका अनुकूलनका उपायहरुको पहिचान तथा प्राथमिकीकरण गर्नु,
- यस कार्ययोजनालाई स्थानीय तथा राष्ट्रियस्तरका नियमित योजना निर्माणका प्रक्रियामा समायोजन गर्नु,
- सेवा प्रदायक निकायले समयमै प्रभावकारी ढङ्गले स्रोत परिचालन गरी अनुकूलन कार्य क्रमबद्ध रूपमा अपनाउन/कार्यान्वयन गर्न सहयोग गर्नु,
- कार्ययोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन सुनिश्चित गर्दै कार्यक्रमको नियमित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्नु ।

यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना मुख्य रूपमा भौगोलिक सूचना प्रणाली (GIS) प्रविधी तथा सहभागितात्मक ग्रामिण लेखाजोखाबाट गरिएको बस्ति तथा घरधुरीहरुको संकटासन्नता विश्लेषण र विद्यमान परिवेशमा आधारित रहेको छ । कालिमाटिगाउँपालिका वडा नं. ४ जलवायु परिवर्तनसंग संवेदनशील रहेको र ग्रामीण जीविकोपार्जन कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, वन तथा जैविक विविधता, जलश्रोत तथा उर्जा, जलवायुजन्य प्रकोप र ग्रामीण पूर्वाधार, जनस्वास्थ्य जस्ता क्षेत्रहरुमा आधारित रहेको कारण यस कार्ययोजनालेसमग्र वडा तथा वडामा रहेका बस्ति तथा घरधुरीहरुको संकटासन्नताको विश्लेषण गरीसंकटासन्न क्षेत्रहरु एवं वर्गहरुको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि गर्न विशेष जोड दिएको छ । यस कार्ययोजनामा जलवायु परिवर्तनबाट श्रृजित प्रकोप तथा जोखिमहरुबाट प्रमुख रूपमा प्रभावित हुने सामाजिक समूहहरु विशेष गरी महिला, बालबालिका तथा वृद्ध-वृद्धाहरुमा पर्ने असर तथा प्रभावहरु विश्लेषण गर्दै उनीहरु मैत्री कार्यक्रमहरु राखिएका छन् ।

यसरी नै संकटासन्न क्षेत्र र घरधुरीहरुलाई अति आवश्यक र तत्कालै कार्यान्वयन गर्नु पर्ने अनुकूलनका कार्यहरुलाई उच्च प्राथमिकतामा राखी उनीहरुलाई लक्षित हुने र थप रोजगारीको सृजना गर्ने कार्यक्रमहरु समावेश गरिएको छन् । यसका साथै लैगिक तथा सामाजिक समावेशीकरणका मुद्दाहरुलाई विशेष ध्यान दिई कार्यान्वयन गर्न र महिलाहरुको कार्यबोभलाई न्यून गर्न र महिलाहरुको स्वास्थ्य सुधारमा सहयोग पुग्ने विभिन्न प्रविधिहरु उच्च प्राथमिकतामा राखिएको छन् । यसका अतिरिक्त स्थानीय विपद् तथा जोखिम व्यवस्थापन योजनालाई पनि परिपूरक हुने अनुकूलनका कार्यहरु पनि योजनामा रहेका छन् ।

यस योजना साविकको कालिमाटि काल्चे गा.वि.स. वडा नं. ६,७,८ र ९ मा रहेका वडा नागरिक मञ्चका प्रतिनिधिहरु, महिला तथा संकटासन्न घरघुरीहरु, राजनैतिक दलहरु तथा निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरुको सहभागितामा तयार गरिएको हुँदा यसमा स्थानीय प्राथमिकताहरुले स्थान पाएका छन् । साथै सुदृढ लापा निर्माण मार्गदर्शनले सिफारिश गरेका भौगोलिक सुचना प्रणाली वाट प्राप्त सुचना र सहभागितात्मक विधिहरुमा केन्द्रित रही योजना तयार गरिएको हुदाँ संकटासन्न क्षेत्र र घरधुरीहरुले लाभ पाउने सुनिश्चित छ । यसैकारण यस अनुकूलन कार्ययोजनाले ती संकटासन्न वर्ग र क्षेत्रहरुको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि गर्न सहयोग पुऱ्याउने मान्यता राख्दछ ।

परिच्छेद २: उप-जलाधार क्षेत्रको विवरण तथा वडाको पृष्ठभूमि

२.१ शारदा उप-जलाधार क्षेत्र

शारदा नदी तथा यसका सहायक खोलाहरु: कोटबारा खोला, ठिनबाङ्गखोला, चाक्लिघाट खोला, रामेखोला, घट्टेखोला, गुप्ताखोला, मासखोला, जुमखोला जस्ता खोलाहरुको ढालक्षेत्र (Catchment Area) नै शारदा उप-जलाधार क्षेत्र हो । यो

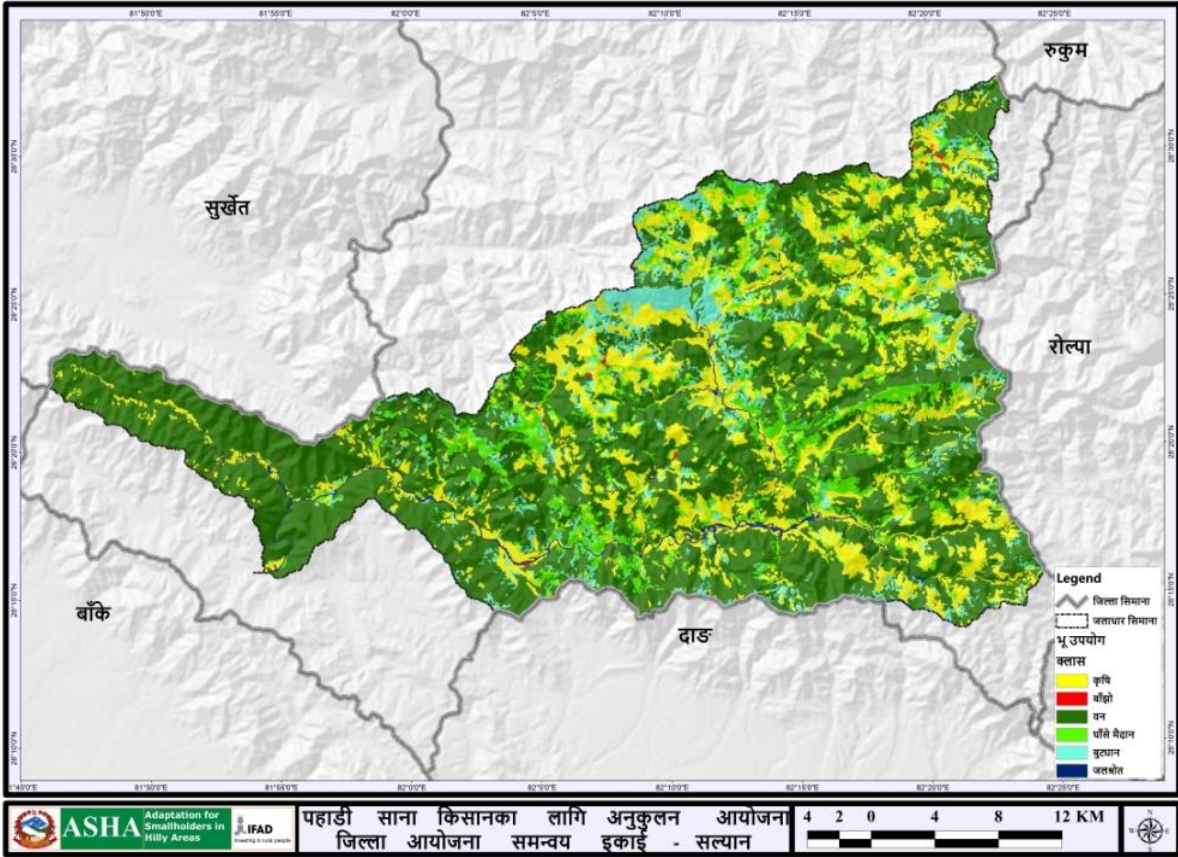
उप-जलाधार क्षेत्र सल्यान जिल्लाको दक्षिणी भेगमा पर्दछ । यस उप-जलाधार क्षेत्रको क्षेत्रफल ९७,०९१.९७ हेक्टर रहेको छ । यस जलाधारक्षेत्र भित्र बागचौर नगरपालिका, बाभुकाँडा, सिद्धेश्वरी, शारदा नगरपालिका, दमाचौर, लेखपोखरा, छायाक्षेत्र, कोरबाङ्गाभिम्पे, रिम, त्रिवेणी, फलावाङ्गा, काभ्रा, कारागिठी, लक्ष्मीपुर कालीमाटी रामपुर, कालीमाटी काल्चे, काप्रेचौर लगायतका साविकका गा.वि.स.हरू पर्दछन् । यस उप-जलाधार क्षेत्रको कुल क्षेत्रफल ९७,०९१.९७ हेक्टर मध्ये करिब २१,५०७.५५ हेक्टर कृषि क्षेत्र, ५७,५२०.२९ हेक्टर वन क्षेत्र, ७,३५०.५ हेक्टर बुट्यान क्षेत्र, ९,६३५.९८ हेक्टर चरण क्षेत्र र ९७.७६ हेक्टर पानीले ढाकेको छ (श्रोत : ASHA, DPCU-Salyan) ।

उपल्लो तथा तल्लो तटिय क्षेत्रको अन्तरसम्बन्ध

शारदा उप-जलाधार क्षेत्रको प्रमुख नदी शारदा नदीको उद्गम स्थल साविकको शिवरथ गा.वि.स. हो भने कालिमाटी काल्चेको दमदुवाली भन्ने ठाउँमा पुगी यो नदी बबई नदिमा मिसिन्छ । महाभारत श्रेणीमा पर्ने यस उप-जलाधार क्षेत्रलाई तीन भागमा वर्गिकरण गर्न सकिन्छ :

१. नदीले बनाएको समथर भू-भाग र बेशी, २. शिवालिक क्षेत्र र ३. उच्च पहाडी क्षेत्र । श्रीनगर, लान्ती, लुहाम, रामपुर, घुईयावारी, च्याङकासमथर फाँटहरू बेशी क्षेत्र अन्तर्गत पर्दछन् । यस क्षेत्रमा सिंचाइको राम्रो व्यवस्था भएकोले यहाका खेतहरूमा धान र गहुँ जस्ता अन्नवालीहरूको राम्रो उत्पादन हुन्छ । यस क्षेत्रलाई शारदा उप-जलाधार क्षेत्रको अन्न भण्डारणको रूपमा मान्न सकिन्छ । यस उप-जलाधार क्षेत्रको माथिल्लो भागमा बसोबास गर्ने समुदायको मुख्य खेती योग्य जमिन पनि यही बेशी क्षेत्रमा पर्दछ । खेतिपातीको समयमा बेशी भर्ने र अरु समयमा पहाडमा बस्ने चलन अभै पनि यहाँ विद्यमान छ । त्यसै गरी १,००० देखि १,५०० मिटर सम्मका पहाडहरू शिवालिक क्षेत्र अन्तर्गत पर्दछन् जुन भागले यस उप-जलाधार क्षेत्रको अधिकांश भाग ओगटेको छ । र १,५०० मिटर देखि २,८०० मिटर सम्मका भू-भाग उच्च पहाडी क्षेत्र अन्तर्गत पर्दछन् (जिल्ला वस्तुगत विवरण, २०७२) । यस उप-जलाधार क्षेत्रको माथिल्लो पहाडी क्षेत्रमा रहेका भिरालो भू-भागहरूमा गरिदै आएको अव्यवस्थित कृषि, वन अतिक्रमण, वन विनाश तथा अवैज्ञानिक सडक संजाल विस्तार लगायतका कार्यहरूसंगै जलवायु परिवर्तनसंगै बढ्दै गएको वर्षाको अनियमितताले गर्दा शिवालिक क्षेत्र र उच्च पहाडी क्षेत्रहरूमा भू-क्षयको समस्या बढ्दै गएको छ भने तल्लो तटिय क्षेत्र बेशीमा बाढी र नदी कटानका समस्याहरू बढ्दै गएका छन् । यो क्रम नरोकिएको खण्डमा एका तर्फ उपल्लो तटिय शिवालिक क्षेत्र र उच्च पहाडी क्षेत्रहरू बन्जर बन्ने देखिन्छ भने अर्को तर्फ तल्लो तटिय बेशी पनि क्रमिक रूपमा बसोबास र खेती अयोग्य बन्दै जाने देखिन्छ । जसले गर्दा यस वडाको जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता अझ बढ्ने देखिन्छ ।

शारदा जलाधार - सन् २०१६ को भू-उपयोगिता नक्शा

चित्र १. शारदा उप-जलाधार क्षेत्रको भू-उपयोग नक्शा

यस जलाधार अर्न्तगत कालिमाटी गाउँपालिका वडा नं ४ को उपजलाधार क्षेत्रको विस्तृत अवस्था परिच्छेद ३ को ३.२ मा विश्लेषण गरिएको छ ।

२.२ अवस्थिति

नेपालको कर्णाली प्रदेशको सल्यान जिल्लाका ७ ओटा गाउँपालिका मध्ये कालिमाटी गाउँपालिका पनि एक हो । यस गाउँपालिकामा साविकका चारवटा गा.वि.स.हरु (लक्ष्मीपुर, कालिमाटी रामपुर, कालिमाटी काल्चे र काप्रेचौर) पर्दछन् । साविकको कालिमाटी काल्चे गा.वि.स.को वडा नं. ६,७,८ र ९लाई समेटेर हालकालिमाटीगाउँपालिका वडा नं. ४ बनाईएको छ । यो वडा जिल्ला सदरमुकाम खलङ्गाबाट २० कोस पश्चिम दक्षिणमा अवस्थित छ (जिल्ला वस्तुगत विवरण २०७२)। यस वडाको कुल क्षेत्रफल २६९३.५१ हेक्टर रहेको छ । यस वडाको उत्तरमा वनगाड कुपिन्डे नगरपालिका, दक्षिणमा दाङ जिल्ला, पूर्वमा कालिमाटी गा.पा. वडा नं. २ र पश्चिममा कालिमाटी गा.पा.वडा नं. ५रहेका छन् ।सहाभागितामूलक तरिकाबाट यस वडा बस्तिहरुमा गरिएको घरधुरीहरुको संकटासन्नता स्तरिकरण अनुसार यसवडामा ७५३घरधुरी छन् भने जन गणना २०६८ अनुसार,यस वडाको जनसंख्या ३६६०रहेको छ,जस मध्ये महिलाको संख्या १६९६ र पुरुषको संख्या १९६४ रहेको छ ।यस वडामासमशितोष्ण प्रदेशीय हावापानी पाईन्छ ।

२.३ सामाजिक अवस्था

जनगणना २०६८ अनुसार यसवडाको जनसंख्या १९६४पुरुष र १६९६ महिला गरी जम्मा ३६६० देखिन्छ। यस वडामामुख्य गरि क्षेत्री,ब्राह्मण, जनजाति, दलितलगायतकाजातजातीहरुको वसोवास रहेको छ । ७५३ घरधुरी भएको यस

वडामा जातिगत आधारमा हेर्दा ब्राह्मण/क्षेत्री/ठकुरी ३६६ घरधुरी (४९%), जनजाति २४४ (३२%) र दलित १४३ घरधुरी (१९%) मात्र रहेका छन् (सहभागितामूलक संकटासन्नता स्तरीकरण, २०७० र २०७४)। यहाँको रहन सहन प्रायः एकै खालको रहेको छ। यहाँ सबैले मातृभाषा नेपाली नै बोल्ने गर्दछन्। यस वडामा हिन्दु धर्म मान्ने मानिसहरूको बाहुल्यता रहेको छ भने छिटफुट रूपमा क्रिश्चियन धर्म मान्ने मानिसहरू पनि छन्। यस वडामा चाँडपर्वका हिसावले दशैं, तिहार, माघे संक्रान्ती, साउने संक्रान्ती, नयाँ वर्ष आदि पर्वहरू मनाउने गरिन्छ।

यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना परिमार्जनको क्रममा यस अघि नै बहुसरोकारवाला वन कार्यक्रमद्वारा गरिएको संकटासन्नता स्तरीकरण लाई दुई दिने वडा स्तरिय गोष्ठीमा छलफल गरि छुटेका घरधुरीहरूको संकटासन्नता स्तरीकरण गरि नामावली थपिएको थियो। उक्त स्तरीकरणसमुदाय आफैले तयार गरेको जलवायु परिवर्तन सम्मुखता, सम्बेदनशिलता र अनुकूलन क्षमता आधारहरूमा आधारित भई गरिएको थियो। उक्त स्तरीकरण गर्दा जिविकोपार्जनका मुख्य पाँचवटा सम्पत्तिहरू (प्राकृतिक, भौतिक, मानवीय, सामाजिक र आर्थिक सम्पत्ति)का साथै जलवायु परिवर्तनजन्य प्रकोपहरूले घरधुरीमा पारेको प्रभावलाई समेत आधार बनाईएको थियो। घरको उत्पादनले १२ महिना खाना पुग्ने वा सरकारी सेवामा स्थायी रोजगारी भएका र जलवायुजन्य प्रकोपबाट प्रत्यक्ष प्रभावित नभएका सम्पन्न घरधुरीलाई न्यून संकटासन्न घरधुरी (V1) मा राखिएको थियो भने घरको उत्पादनले ९ महिना मात्र खाना पुग्ने वा घरको उत्पादनले १२ महिना खाना पुग्ने र सरकारी सेवामा स्थायी रोजगारी भएतापनि जलवायुजन्य प्रकोपबाट प्रत्यक्ष प्रभावित घरधुरीलाई मध्यम संकटासन्न घरधुरी (V2) मा राखिएको थियो। त्यसै गरी घरको उत्पादनले ६ महिना मात्र खाना पुग्ने वा घरको उत्पादनले ६ महिना भन्दा बढी खाना पुगे तापनि जलवायुजन्य प्रकोपबाट प्रत्यक्ष प्रभावित घरधुरीलाई उच्च संकटासन्न घरधुरी (V3) मा राखिएको थियो भने घरको उत्पादनले ३ महिना मात्र खाना पुग्ने र जलवायुजन्य प्रकोपबाट प्रत्यक्ष प्रभावित अति विपन्न घरधुरीलाई अति उच्च संकटासन्न घरधुरी (V4) मा राखिएको थियो। यस क्रममा वडाका जम्मा ७५३ घरधुरी मध्ये ९२ प्रतिशत घरधुरीहरू अति उच्च (V4), उच्च (V3) र मध्यम (V2) संकटासन्न रहेको पाईएको थियो (तालिका १)।

तालिका १. कालिमाटि गा.पा. वडा नं. १ को जलवायु परिवर्तन सम्बेदनशिल सम्पन्नता स्तरीकरण

साविकका वडा नं.	घरधुरीगत जलवायु परिवर्तन संवेदनशिल सम्पन्नता स्तर				जम्मा
	न्यून (V1)	मध्यम (V2)	उच्च (V3)	अतिउच्च (V4)	
६	६	१७	२३	७०	११६
७	३४	५५	५४	११८	२६१
८	७	१४	११४	१४२	२७७
९	११	३५	३०	२३	९९
जम्मा	५८	१२१	२२१	३५३	७५३
प्रतिशत	८%	१६%	२९%	४७%	१००%

आधार: जलवायु परिवर्तन सम्बेदनशिल सहभागितामूलक सम्पन्नता स्तरीकरण, २०७४

२.४ मानवीय अवस्था

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार यस कालिमाटि गाउँपालिका वडा नं. ४ को जनसंख्या ३३६० रहेको छ जसमध्ये पुरुषको संख्या १६६४ छ भने महिलाको संख्या १६९६ रहेको छ। उमेर अनुसार पाँच वर्ष मुनिका बाल बालिकाहरू १२ प्रतिशत, ५-२४ वर्ष सम्मका व्यक्तिहरू ५० प्रतिशत, २५-४४ वर्ष सम्मका व्यक्तिहरू २३ प्रतिशत, ४५-६४ वर्ष सम्मका व्यक्तिहरू १२ प्रतिशत, ६५-७४ वर्ष सम्मका व्यक्तिहरू ३ प्रतिशत, र ७५ वर्ष भन्दा माथिका व्यक्तिहरू १ प्रतिशत पाईएको छ (जिल्ला वस्तुगत विवरण सल्यान, २०७२)।

यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीका क्रममा गरिएको वस्ति तथा वडा स्तरीय सहभागितामूलक छलफलबाट प्राप्त सूचना अनुसार, यस वडाको कुल जनसंख्या मध्य शिक्षा सेवामा ४३ जना, सैनिक तथा प्रहरीमा १४ जना, निजामति सेवामा ७ जना, गैह्र सरकारी संस्थामा ८ जना, वैदेशिक रोजगारी (भारत वाहेक अन्य मुलुकहरुमा) १२५ जना, सिकर्मि डकर्मि ७३ जना,सव ओभरसियर ६ जना, कृषि तथा भेटनरी प्राविधिक (जे.टि.ए.) ८ जना, अ.हे.व., अ.न.मी. १७जना, ६ महिना भन्दा बढी सिलाई कटाई गरेका ३२ जना, ग्यावियन तारजाली बुन्ने ३३ जना, अगुवा कृषक ५ जना र नर्सरी नाईके १ जनारहेका छन । यस वडाको शैक्षिक अवस्थालाई हेर्दा स्नातकोत्तर गरेका २जना, स्नातक गरेका ३७ जना, प्रविणता प्रमाण पत्र तह पास गरेको ८९ जना र एस.एल.सि. पास गरेका ११५ जना रहेका छन । यहाँका जनसमुदायमा जलवायु परिवर्तन तथा जलवायु परिवर्तनका प्रभाव र असरहरु (जस्तै वर्षा, गर्मी भै रहेको फेरवदल र प्रकोपको वारम्भारतामा मा देखिएको परिवर्तन) मा परिवर्तन भएको महशुश गरेको पाईयो ।

२.५ आर्थिक क्रियाकलापहरुको अवस्था

यस वडाका बासिन्दाहरुको प्रमुख पेशा कृषि रहेको भएतापनि रोजगारीको लागि विदेशिने (भारत र खाडी मुलुकजाने) को संख्या उल्लेखनीय छ । खाडीमुलुकजानेको संख्या १२५ भन्दा बढी छ । कृषि अन्तर्गत यहाँका अधिकांश भू-भागमा धान, गहुँ, मकै, तोरी र मुसुरोको खेती गरिन्छ भने नगदे वाली अन्तर्गत अदुवा र बेसार खेती गरिन्छ । तरकारी वालीमा विशेष गरी आलु, काउली, बन्दा, सिमी, बोडी, भान्टा, भटमास, गोलभेंडा र प्याज आदिको खेती गरिन्छ । फलफूलमा यस वडाका केही भुभागमा सुन्तला र कागतीको उत्पादन राम्रो रहेको छ । पशुपालनको हकमा यस वडामा भैसि २८० वटा, गाई/गोरु १५२६वटा र भेडा तथा बाखा ५९०० वटा रहेका छन ।कृषि उपज संकलन केन्द्र तथा व्यापारिक केन्द्रको अभावले गर्दा यहाँ उत्पादित वस्तुहरुले उचित मुल्य पाउन सकेका छैनन ।

यस वडाको वाली चक्र बमोजिम यहाँका सबैजसो कृषियोग्य जमीन वर्षको दुई महिना (बैशाख र जेष्ठ)वाँभो रहनेगरेको देखिन्छ भने अर्ध सिंचित र असिंचित जग्गा भने मनसुनी वर्षाको आधारमा थप १५ दिन जति बढी वाँभो रहने गरेको देखिन्छ। भने अन्य समयमा समयानुकूल वालीहरु लगाईने गरिन्छ (तालिका २) ।

तालिका २. वाली चक्र

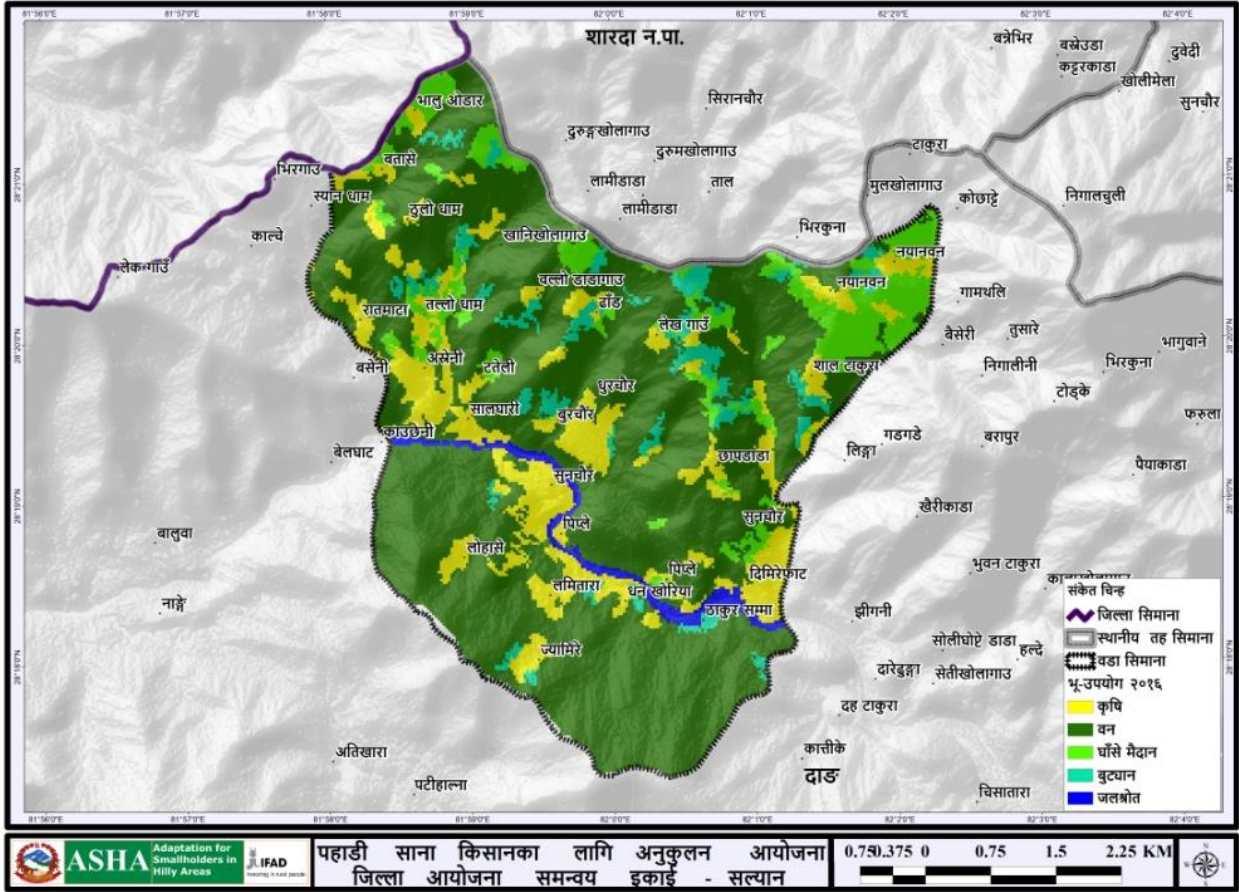
केत	बैशाख	जेष्ठ	आषाढ	श्रावण	भाद्र	असोज	कार्तिक	मंसिर	पुस	माघ	फाल्गुन	चैत्र	कैफियत
सिंचित (बाह्रै महिना कुलो लाग्ने)	बाँभो												
अर्धसिंचित (वर्षामा निर्भर)	बाँभो			धान, मकै, तरकारी सिमी, बोडी, भटमास							गहुँ, तरकारी मा आलु, काउली		
असिंचित (पानी नलाग्ने)	बाँभो			मकै, अदुवा, बेसार						गहुँ, आलु, मुसुरो			

२.६ प्राकृतिक श्रोतको अवस्था

यस वडाको कुल क्षेत्रफल २६९३.५९ हेक्टर मध्ये १६००.७४ हेक्टर वनक्षेत्र १५३.६३ हेक्टर वुट्यान क्षेत्र, ३९४.१९ हेक्टर चरण क्षेत्र, ४९९.८६ हेक्टर कृषि क्षेत्र, १२.६९ हेक्टर बाँझो जमिन र ४२.४८ हेक्टर पानीले ढाकेको भु-भाग रहेको छ (श्रोत : ASHA, DPCU-Salyan) । यस वडामा ९ वटा सामुदायिक वनहरू रहेका छन् । यि वनहरूमा साल, साज, चिउरी, सल्लो कदम, सादन, धौवा, धाईरो, सिमल, तिनु, रैनी, टुनी, भोर्ला, गाउजा, प्यारी, गिठा, तुषारो, जामुनो, तारिको, वाओरी, करौती, आप, वेलौति, काफल, कोईराल, भिमल, केरा जस्ता रुख तथा वुट्यान प्रजातिहरू रहेका छन् । यसै गरि कुरिलो, अमला, हरो, वरो, गिठा, टिमुर, सुनकाउलो, हरचुर, अर्जुन, पाषणभेद, कुमकुमे, सुनगाभा, काउलो, चौतारी, अैसेलु, मलायागिरी, कागती, अमिलो, अदुवा, भ्याउ जस्ता जडिवुटिहरू पाईन्छन् । वन्यजन्तुहरूमा बाघ, भालु, वादर, स्याल, घोरल, मृग, वदेल, ढेडु, दुम्स, भासेँ, माउखानी, खुदे, न्याउरीमुसो, व्यासो आदी पाईन्छन् भने कालिज, तिथ्रा, ढुकुर, भ्याकुर, सिम्टाल्लो, भगेरा, चिल, काग, जुरेली, चिच्चे, लाटोकोसेरो, गरुड, सुगा, लामपुच्छे, वेसुरो, कोकले, हुटिढ्याउ, वकुल्ला, जलेवा, हिलेगिद्ध जस्ता पंक्षहरू पनि यहाँ पाईन्छन् (जिविकोपार्जनको विप्लेषण, २०७४) ।

यस वडा भएर वगने मुख्य खोलाशारदा खोला हो भने अन्य खोला तथा खोल्सीहरूमा अन्य खोला तथा खोल्सीहरूमा धामखोला, चिउरीवास खोला, खानीखोला, तातोपानी खोल्सी, सारुखोला, खारखोला, वेलेनी खोला, वल्लो वेतेनी, पिलपिले खोला, पधेरीखोला, भुम्के खोला, टटाली खोला, जलुकेखोला, भांगवारी खोल्सी, चिसाखोला, दरेनी खोला, ट्वाडट्वाङ्गे खोला, छुनिमुरा खोला, कोछट्टे खोला, सुकाली खोला, डिमुरे खोला, शारदा खोला, नयावन खोला आदि पर्दछन् । यस वडाका सबै घरधुरीहरूले ईन्धनका रूपमा दाउरा नै प्रयोग गरिरहेका छन् । प्राकृतिक श्रोतमा आएको परिवर्तनको विश्लेषण परिच्छेद ३.२ मा उल्लेख गरिएको छ ।

कालीमाटी गाउँपालिका - ४; सन् २०१६ को भू-उपयोगीता नक्शांकन

चित्र २..कालिमाटी गा.पा. वडा नं. ४ को भूउपयोग नक्शा

२.७ समुदाय विकास

यस वडामा वडा कार्यालय,सहकारी संस्था जस्ता सेवा प्रदायक संघ संस्था तथा निकायहरु छन् । अन्य निकायहरुमा पहाडि साना किसानका लागि अनुकूलन आयोजना, जिविकोपार्जन तथा मुल्य श्रृंखला परियोजना, सुआहारा, घरवगैचा जस्ता कार्यक्रमहरुले यहाँका व्यक्ति, समुदायहरुलाई आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग गरिरहेका छन् । नागरिक संगठनको रुपमा साविकका वडाहरुमा वडा नागरिक मञ्च, आमा समूह, कृषि समुहहरुसंचालनमा रहेका छन् । यस वडामा ९वटा सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरु छन् । शिक्षाको हकमा ७ वटा आधारभुत विद्यालयसंचालन भएका छन् ।यस वडामा सल्यान जिल्लाका एफ.एम. रेडियोहरुको पहुच नभएको तर सुर्खेत र बाके जिल्लाका एफ.एम.हरु ले राम्रो संग काम गर्ने गरेको साथै स्काई, एन सेल र केही स्थानमा नमस्तेले फाटफुट रुपमा सेवा प्रवाह गरिरहेका छन् ।

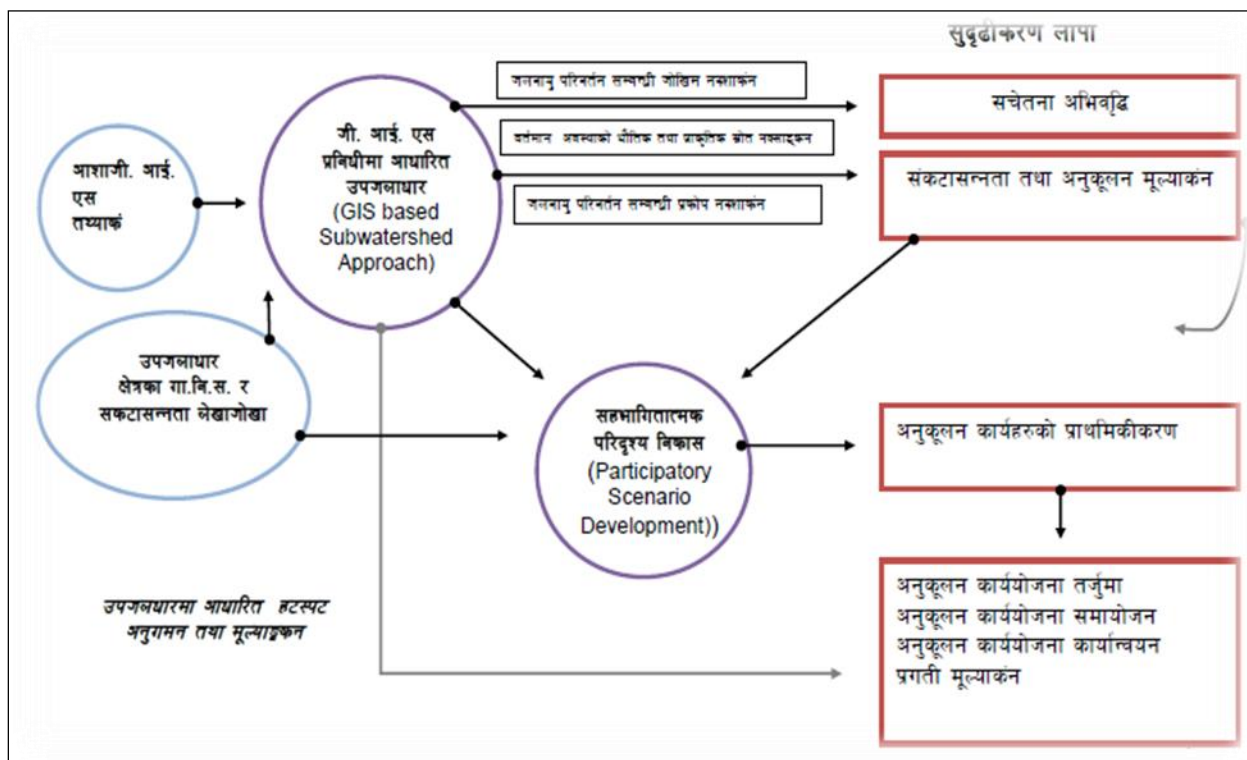
२.८ लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्था

यस वडाको कुल जनसंख्या ३३६०मध्ये महिलाको संख्या ५०.५% रहेको छ (जनगणना, २०६८) । जातिगत रुपमा हेर्दा यस वडामा ४९%घरधुरीहरु ब्राहमण/क्षेत्री/ठकुरी, ३२ % घरधुरीहरु जनजाति र १९ % दलितरहेका छन् । यस वडामा पनि अन्य ठाउमा जस्तै खेतीपाती, जागिर, व्यापार जस्ता उत्पादनशील कार्यहरुमा पुरुषको सहभागीता धेरै पाइएको छ भने घास दाउरा, पानी पधेरो, भान्सा, केटाकेटीको रेखदेख जस्ता पुर्नउत्पादनशील कार्यहरुमा महिलाहरुको सहभागिता

धेरै पाइएको छ । त्यसैगरी सामाजिक तथा राजनैतिक कृयाकलापहरूमा पनि महिलाहरूको संलग्नता पुरुषहरूको तुलनामा निकै कम छ । छोरीलाई गाउँको सरकारी विद्यालयमा र छोरालाई शहरमा वा नजिकैको निजी विद्यालयमा पढाउने जस्ता लैङ्गिक विभेद यस वडामा विद्यमान छन् साथसाथै समान कामको लागि पनि पुरुषलाई भन्दा महिलालाई कम ज्याला प्रदान गर्ने प्रचलन यहा पनि विद्यमान छ । सरकारी तथा अन्य निकायहरूवाट हाल अवलम्बन गरिएका सामाजिक समावेशी र महिला, दलीत तथा सिमान्तकृत वर्गहरू प्रतिको सकारात्मक विभेद सम्बन्धि नितिगत प्रावधानहरूका कारण पनि महिलाहरूको चेतना स्तर बढ्दै गएकोले हाल उत्पादनशील, सामाजिक तथा राजनैतिक कृयाकलापहरूमा महिलाहरूको संलग्नता बढिरहेको छ ।

परिच्छेद ३: सदृह स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीका चरणहरू

नेपालमा हालसम्मका स्थानीय अनुकूलनकार्ययोजनाहरू नेपाल सरकारको स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना २०६८ले निर्दिष्ट गरेका चरणहरूको आधारमा स्थानीय स्तरमा विभिन्न सहभागितामूलक विधीहरूको प्रयोग गरी त्यसबाट आएका परिणामहरू अनुसार तयार भई कार्यान्वयनमा छन्। प्रभावकारी अनुकूलनका उपायहरूको पहिचान तथा प्राथमिकीकरण गरी वातावरण तथा पर्यावरणीय प्रणालीको दिगो विकास गर्न प्रशासकिय सिमा भित्र मात्रै सिमित नभई माथिल्लो तथा तल्लो तटीय क्षेत्रहरूमा परेका र पर्न सक्ने जलवायुजन्य असरहरूको अवस्था विश्लेषण गर्नुपर्ने यथार्थलाई महसुस गरी पहाडी साना किसानका लागि अनुकूलन आयोजनाले नेपाल सरकारको स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना २०६८ले निर्दिष्ट गरेका विधीहरूका साथसाथै भौगोलिक सूचना प्रणालीबाट प्राप्त अन्य वैज्ञानिक जानकारीहरूलाई पनि आधार बनाएर स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनालाई सुदृढीकरण गर्न दुई वटा अवधारणहरू अघि सारेको छ। पहिलो अवधारण अन्तर्गत भौगोलिक सूचना प्रणालीमा आधारित रहेर उपजलाधार क्षेत्रमा जलवायुप्रभाव तथा जोखिमको विश्लेषण गरिन्छ भने दोश्रोअवधारण अन्तर्गतजलवायु अनुकूलन योजनाका लागि सहभागितात्मक परिदृश्य विकास गरिन्छ। यीनै अवधारणहरूलाई नेपाल सरकारको स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना २०६८ले निर्दिष्ट गरेका विभिन्न चरणहरूमा समायोजन गरीतयार गरिएको सुदृढ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको संरचना (चित्र नं. ४) अनुसार यसकार्ययोजना तयार गरिएको हो।

चित्र ३.भौगोलिक सूचना प्रणाली प्रविधीमा आधारित उपजलाधार र सहभागितात्मक परिदृश्य विकास विधीहरू समायोजित स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको संरचना (ASHA, २०१६)

३.१ जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना अभिवृद्धि

यस कार्ययोजना परिमार्जन गोष्ठीमा कालिमाटि गाउँपालिका वडा नं. ४ का जनप्रतिनिधीहरू, वडा सचिव, साविकका सवै वडाका वडा नागरिक मञ्चका पदाधिकारीहरू, राजनैतिक दलका प्रतिनिधिहरू, सा.व.उ.स.का पदाधिकारीहरू, विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाका कर्मचारीहरू र विभिन्न सरोकारवालाहरूको उपस्थितिमासम्पन्न गरिएको थियो। उक्त

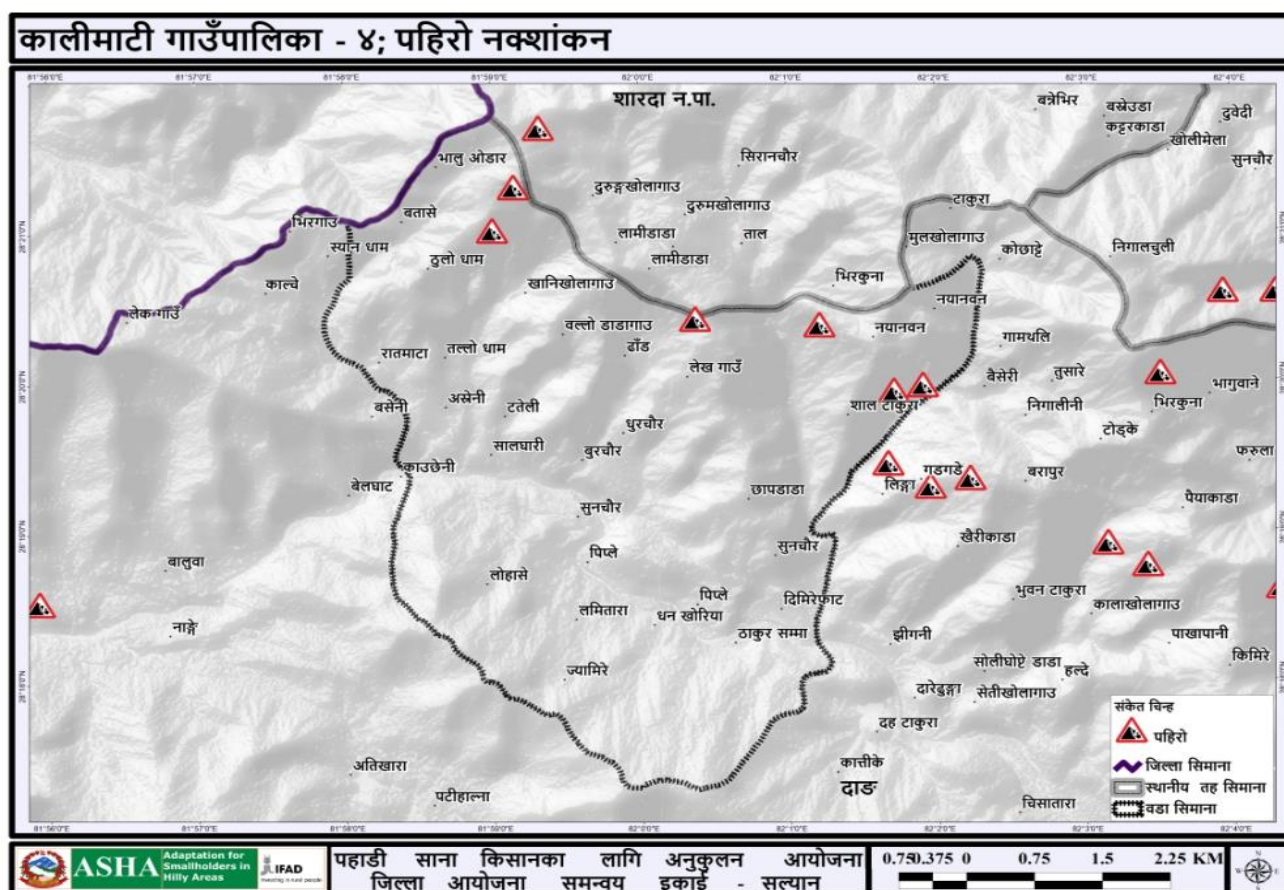
गोष्ठीमा सहभागिहरूलाई जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी प्रस्तुति, छलफल, पोस्टर प्रदर्शन र प्रश्नोत्तर विधिको प्रयोग गरि जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना अभिवृद्धिबाट गरिएको थियो ।

उक्त कार्ययोजना परिमार्जन गोष्ठीमा सहभागि ३४ जना मध्ये ३५% महिला र ६५% पुरुष थिए । त्यसैगरी जातिगत रूपमा हेर्दा दलित ६%, जनजाति २३% र बा/क्षे/ठ ७१% सहभागी थिए ।

३.२ भौगोलिक सूचना प्रणालीबाट प्राप्त सूचना तथा नक्शाहरू र तीनको विश्लेषण

यस कार्ययोजना तयारीको क्रममा भौगोलिक सूचना प्रणालीको प्रयोगबाट यस वडाको पहिरो जोखिम नक्सा (Landslide map), भू-क्षय जोखिम नक्सा (Soil Erosion map) र भू-उपयोग र भू-उपयोग परिवर्तन नक्सा (Land Use Land Cover map and Land Use Land Cover Change map), भू-उपयोग समायोजन नक्सा (Land Use Adjustment), नदी तथा खोलाहरूको नक्सा र वन डढेलोको नक्सा तयार गरिएको थियो । ती नक्साहरू र तिनबाट प्राप्त सूचनाहरू माथि स्थानिय अनुकुलन कार्ययोजना परिमार्जन गोष्ठीमा सहभागितामूलक छलफल पनि गरिएको थियो । ती नक्साहरू र तिनबाट प्राप्त सूचनाहरूले जलवायुजन्य प्रकोपको पहिचान, नक्शाकन तथा अन्तरसम्बन्ध र लेखाजोखा गर्न र अनुकुलनका उपायहरूको खोजी तथा प्राथमिकरण गर्न सहज बनाएको थियो ।

पहाडि क्षेत्र भएकोले यस वडामा भूक्षय तथा पहिरोको जोखिम रहेको देखिन्छ । भौगोलिक सूचना प्रणालीबाट प्राप्त नक्सा र सहभागितामूलक नक्साको अध्ययन गर्दा ठूलो धाम, खारखोला, चिउरी रुख, तल्लो नयाँ वन र शालटाकुरा आसपासका क्षेत्रहरूमा कही ठुला पहिरोहरू गएको देखिन्छ ।

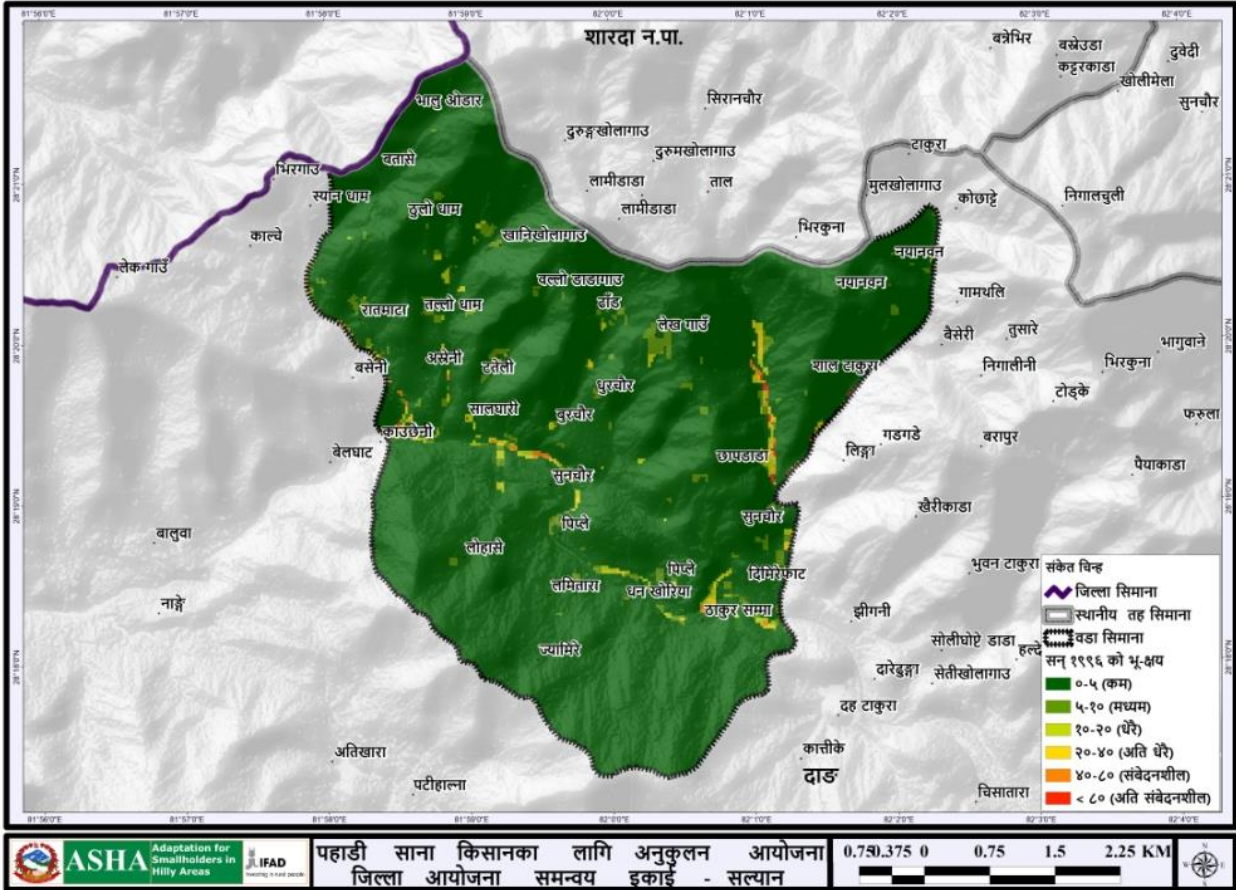
चित्र ४. कालिमाटी गा.पा. वडा नं. ४ को पहिरोको नक्शा

भू-क्षयको मात्रा अनुसार यस वडा को भु-भागलाई पाँच वर्गमा विभाजन गरिएको छ । प्रति वर्ष प्रति हेक्टर जमिनमा ५ टन भन्दा कम माटो बग्ने क्षेत्रलाई न्यून वर्गमा राखिएको छ भने ८० टन भन्दा बढिमाटो बग्ने क्षेत्रलाई अति संवेदनशिल वर्गमा राखिएको छ । सन् १९९६ र २०१६ को भू-क्षयको नक्शालाई तुलनात्मक अध्ययन गर्दा न्यून वर्गमा पर्ने भु-भागको क्षेत्रफल २५०४.७हेक्टर बाट बढेर २५१६.३१ हेक्टर पुगेको छ भने मध्यम, उच्च, अति उच्च, संवेदनशिल र अति संवेदनशिल वर्गमा पर्ने भु-भागको भु-भागको क्षेत्रफल घटेको पाईएको छ तसर्थ विगत २० वर्षको अवधिमा यस वडामा भू-क्षयको मात्रा घटेको पाइएको छ (तालिका नं.४ , भूचयचप च्भाभचभलअभ कयगचअभ लयत ायगलमा, ६) ।

तालिका ३. कालिमाटि गा.पा. वडा नं. १ को सन् १९९६ र २०१६ को भूक्षयको अवस्था

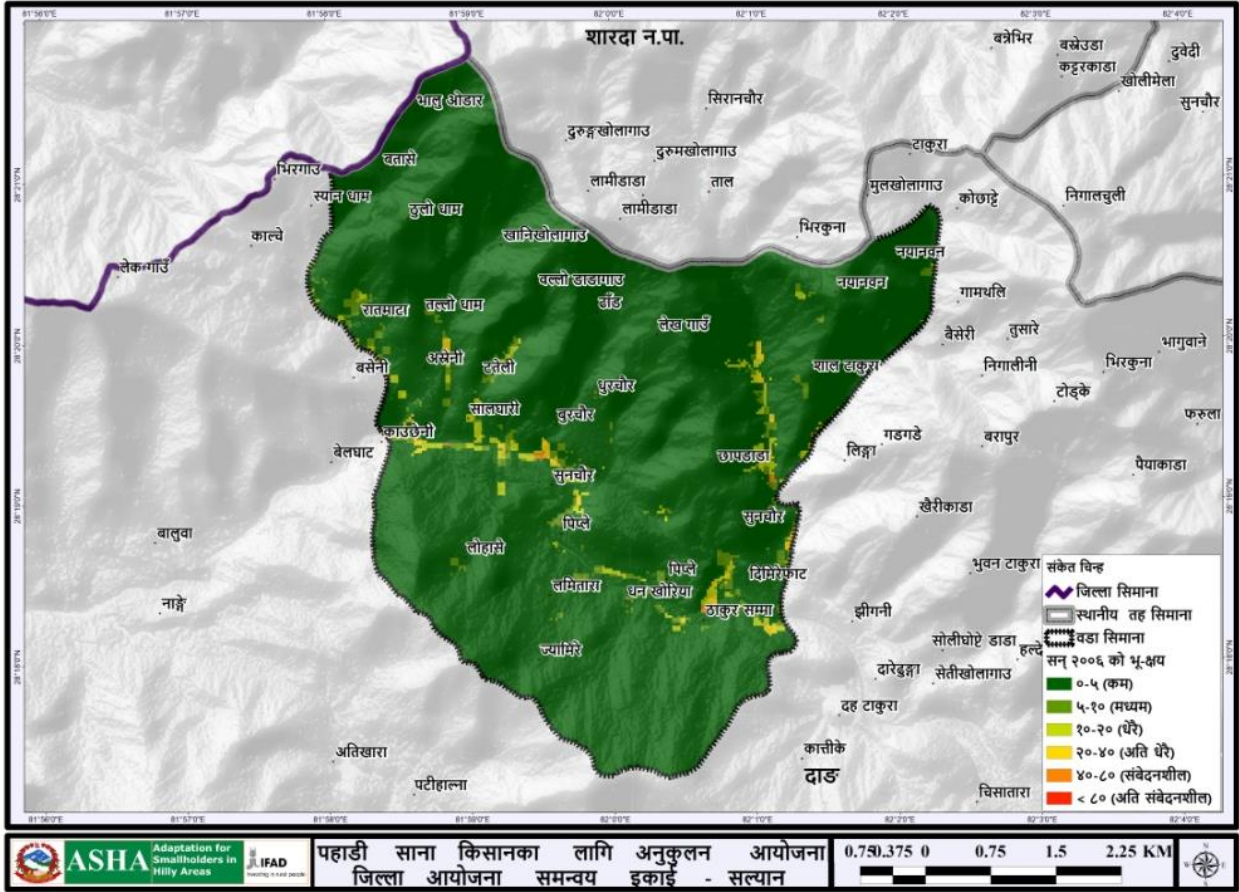
भू-क्षय (टन /हे /वर्ष)	वर्ग	क्षेत्रफल (हे.)	
		१९९६	२०१६
०-५	न्यून	२५०४.७	२५१६.३१
५-१०	मध्यम	६७.७७	६६.५१
१०-२०	उच्च	२८.८९	२२.४१
२०-४०	अति उच्च	८.७३	७.२९
४०-८०	संवेदनशिल	३.१५	०.७२
८० भन्दा बढी	अति संवेदनशिल	०.२७	०.२७
जम्मा		२६१३.५१	२६१३.५१

कालीमाटी गाउँपालिका - ४; सन् १९९६ को भू-क्षय नक्शांकन

चित्र ५. कालिमाटी गा.पा. वडा नं. ४ को सन् १९९६ को भूक्षयको नक्शा

कालीमाटी गाउँपालिका - ४; सन् २००६ को भू-क्षय नक्शांकन

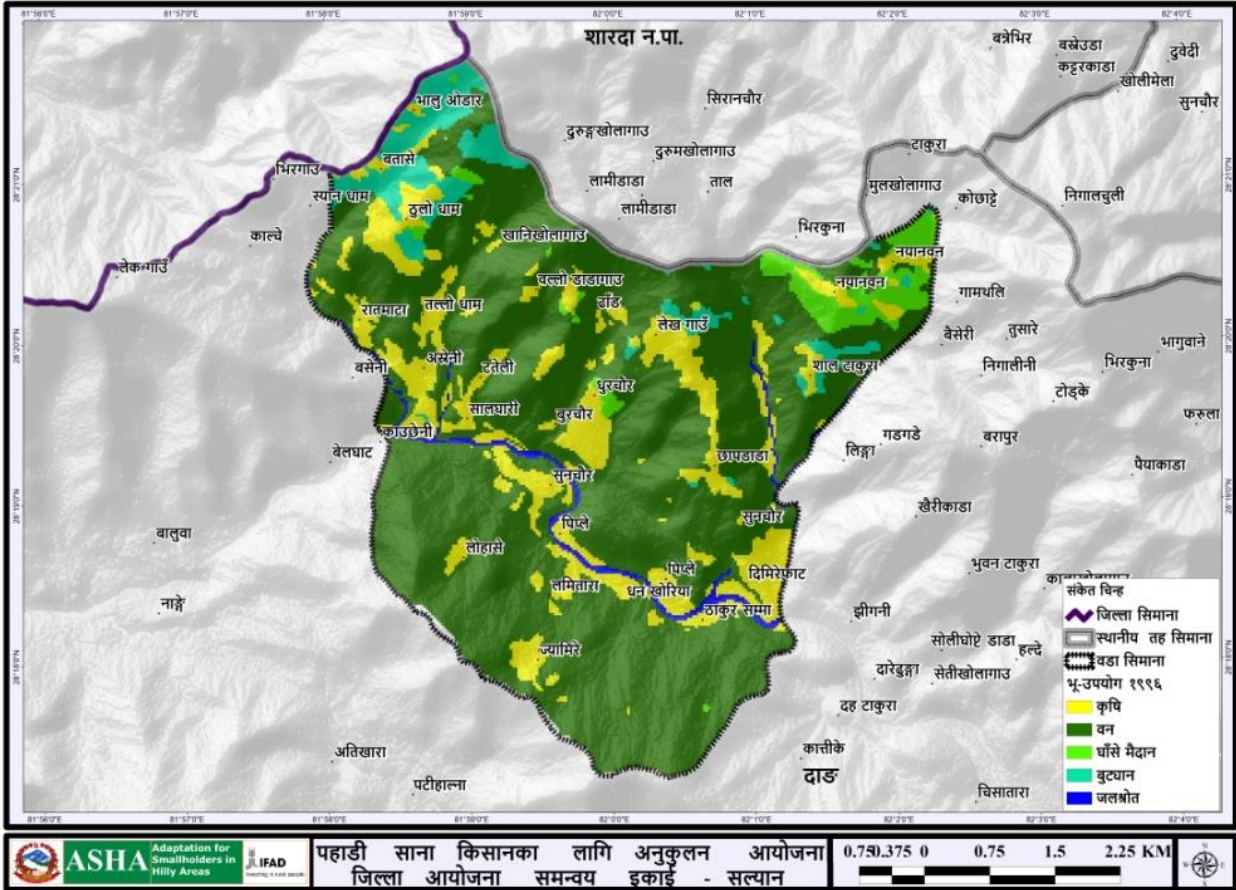
चित्र ६. कालिमाटी गा.पा. वडा नं. ४ को सन् २०१६ को भूक्षयको नक्शा

सन् १९९६ र २०१६ को भू-उपयोगको अध्ययन गर्दा विगत २० वर्षको अवधिमा बुट्यान क्षेत्र, कृषि क्षेत्र, र पानीले ढाकेको क्षेत्रको क्षेत्रफल क्रमशः ३६८.५५ हेक्टर, ९०.७२ हेक्टर र २३.५८ हेक्टरले घटेको पाईयो भने, वन क्षेत्र, चरण क्षेत्र र बाँभो जमिनको क्षेत्रफल क्रमशः १८२.१६ हेक्टर, २८८.५४ हेक्टर र १२.१५ हेक्टरले बढेको पाईयो (तालिका ५, चित्र ७, ८) । सामुदायिक वनका माध्यम बाट भएका संरक्षणका कृयाकलापहरुले गर्दा वनको क्षेत्रफल बढेको हुनसक्छ साथै कृषि क्षेत्रको क्षेत्रफल घट्नुमा बढेको खडेरीका कारणले गर्दा कृषिमा युवाहरुको आकर्षण घट्नु र वैदेशीक रोजगारी बढ्नुलाई लिन सकिन्छ ।

तालिका ४. कालिमाटी गा.पा. वडा नं. १ को सन् १९९६ र २०१६ को भू उपयोगको अवस्था

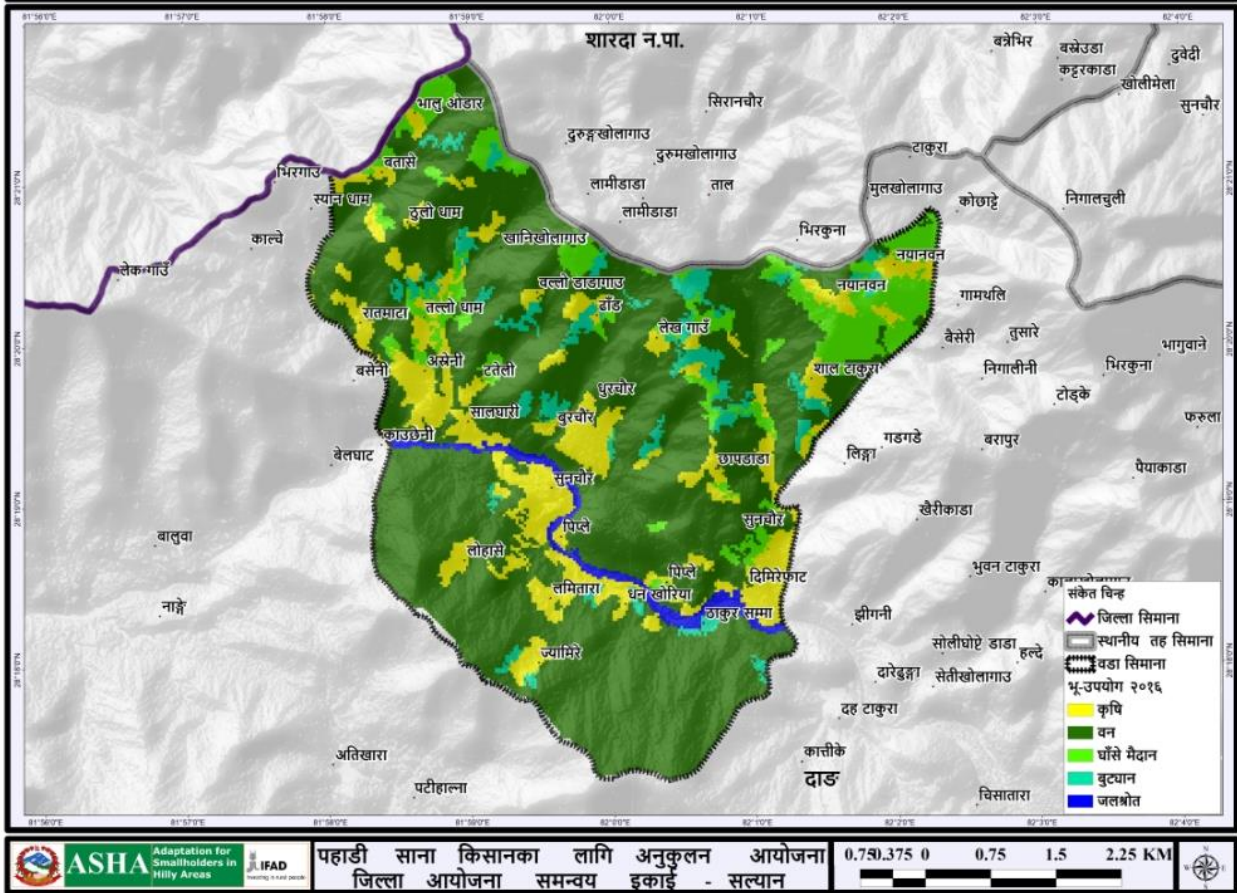
भू-उपयोग	क्षेत्रफल (हे.)	
	सन् १९९६	सन् २०१६
वनक्षेत्र	१४१८.५८	१६००.७४
बुट्यान क्षेत्र	५२२.१८	१५३.६३
चरण क्षेत्र	१५.५७	३०४.११
कृषि क्षेत्र	५९०.५८	४९९.८६
बाँभो जमिन	०.५४	१२.६९
पानीले ढाकेको क्षेत्र	६६.०६	४२.४८
जम्मा	२६१३.५१	२६१३.५१

कालीमाटी गाउँपालिका - ४; सन् १९९६ को भू-उपयोगीता नक्शांकन

चित्र ७. कालिमाटी गा.पा. वडा नं. ४ को सन् १९९६ को भू उपयोगको नक्शा

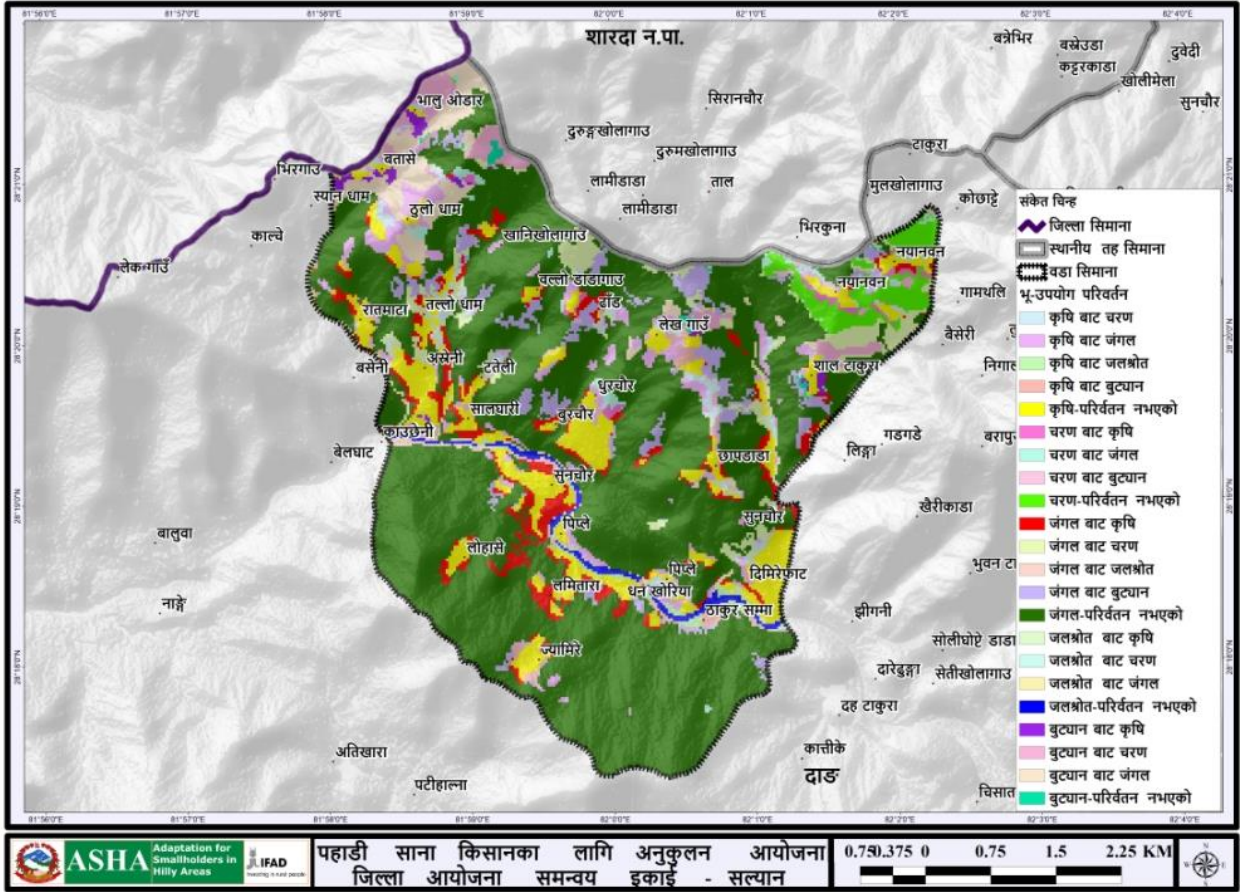
कालीमाटी गाउँपालिका - ४; सन् २०१६ को भू-उपयोगीता नक्शांकन

चित्र ८. कालिमाटी गा.पा. वडा नं. ४ को सन् २०१६ को भू-उपयोगको नक्शा

त्यसै गरी सन् १९९६ र २०१६ को भू-उपयोग परिवर्तनको नक्शालाई अध्ययन गर्दा यस वडामा २० वर्षको अवधिमा १०९९.२६ हेक्टर वनक्षेत्र, २३.८५ हेक्टर बुट्यान क्षेत्र, ९ हेक्टर चरण क्षेत्र, ३५७.३ हेक्टर कृषि क्षेत्र, २६.१९ हेक्टर पानीले ढाकेको क्षेत्रको भू-उपयोगमा कुनै पनि परिवर्तन भएको देखिदैन। यस अवधिमा वनक्षेत्रका ११७.९९ हेक्टर भु-भाग बुट्यान क्षेत्रमा, ११.६९ हेक्टर भु-भाग चरण क्षेत्रमा, ८४.७८ हेक्टर भु-भाग कृषि क्षेत्रमा, ३.१५ हेक्टर भु-भाग बाँझो जमिनमा र १.७१ हेक्टर भु-भाग पानी ढाकेको क्षेत्रमा गरी जम्मा ३१९.३२ हेक्टर भु-भाग वन क्षेत्रबाट अन्य क्षेत्रमा परिणत भएको छ भने ३५७.४८ हेक्टर बुट्यान क्षेत्र, ३.६९ हेक्टर चरण क्षेत्र, १२८.७९ हेक्टर कृषि क्षेत्र र ११.१६ हेक्टर पानीले ढाकेको क्षेत्र गरी जम्मा ५०१.४८ हेक्टर भु-भाग अन्य क्षेत्रबाट वन क्षेत्रमा परिणत भएको देखिन्छ। समग्रमा २० वर्षको अवधिमा वनको क्षेत्रफल बढेको पाइयो। त्यसै गरी कृषि क्षेत्रको २३३.२८ हेक्टर भु-भाग अन्य क्षेत्रमा परिणत भएको देखिन्छ भने १४२.५६ हेक्टर भु-भाग अन्य क्षेत्रबाट कृषिमा परिणत भएको देखिन्छ। तसर्थ २० वर्षको अवधिमा कृषि क्षेत्रको क्षेत्रफल घटेको पाइयो। बढ्दो खडेरी र वैदेशिक रोजगारी कृषि क्षेत्र घट्नुका मुख्य कारक हुन्।

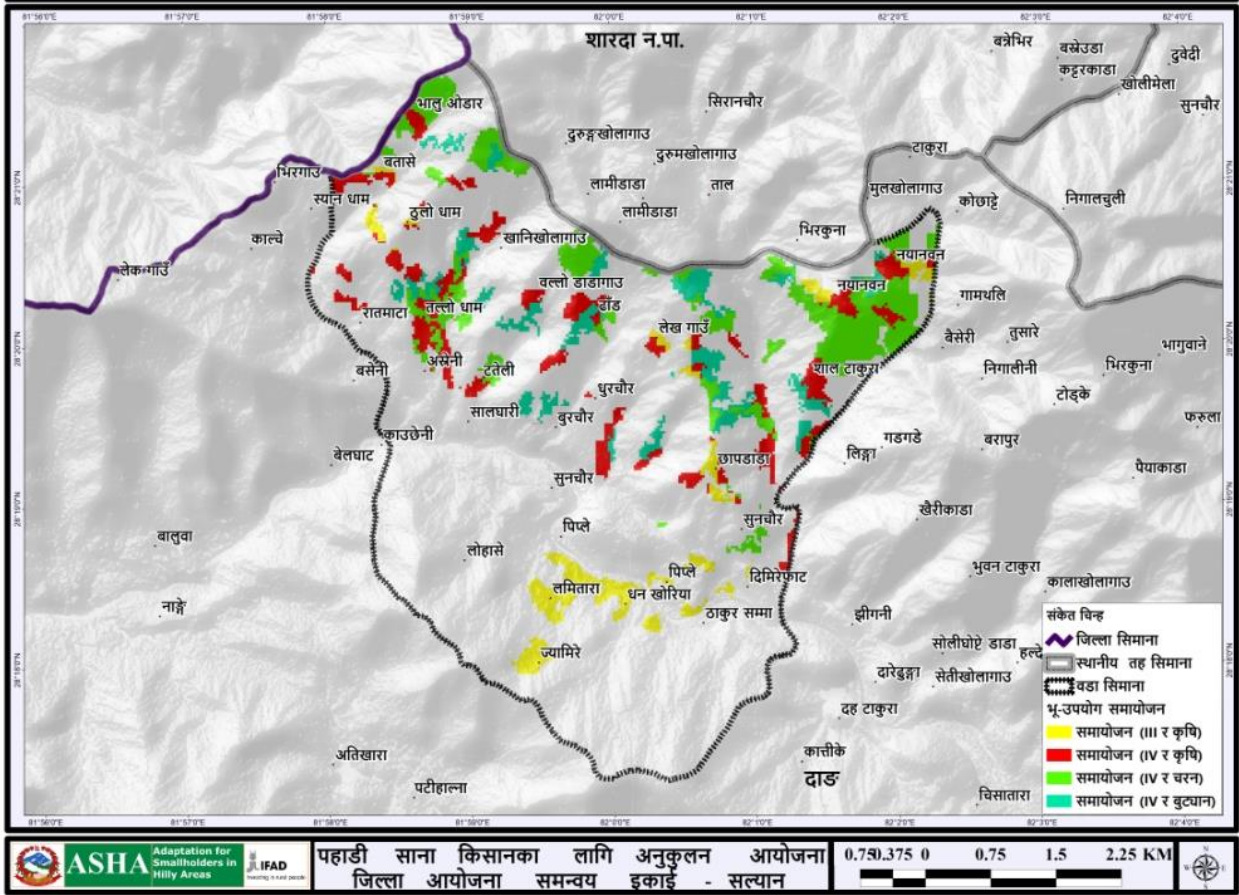
कालीमाटी गाउँपालिका - ४; भू-उपयोग परिवर्तन (सन् १९९६ बाट २०१६)

चित्र ९. कालिमाटी गा.पा. वडा नं. ४ को सन् १९९६ देखि २०१६को भूउपयोग परिवर्तनको नक्शा

नेपाल सरकारको Land Reform Mapping Project (LRMP)ले भू-क्षमताको आधारमा नेपालका भू-भागहरूलाई सात वटा Class हरुमा (Class I to Class VII) वर्गीकरण गरेको छ। जसमध्ये Class I पर्ने जमिन कम भिरालो, कम ढुङ्गाहरू भएको र बढी पानी सोस्न सक्ने किसिमको हुने भएकाले यस्तो जमिनलाई कृषि लगायतका जुनसकै प्रयोजनको लागि पनि निर्बाद रूपमा उपयोग गर्न सकिन्छ भने Class II र सो भन्दा माथिका Class हरुमा पर्ने जमिनहरूको कमश भिरालोपन तथा ढुङ्गाको मात्रा बढ्दै जाने र पानी सोस्ने क्षमता घट्दै जाने भएकोले यस्तो जमिनहरूमा कृषिजन्य गतिविधिहरू गर्दा भू-क्षयको सम्भावना पनि कमश बढ्दै जाने हुन्छ। यसर्थ Class VII पर्ने जमिनलाई सुन्दर दृष्यावलोकन लगायत सिमित प्रयोजनको लागि मात्र उपयोग गर्न सकिन्छ। यसै भू-क्षमता नक्शा र भू-उपयोग नक्शाको समायोजन गरेर भू-उपयोग समायोजन नक्शा तयार गरिन्छ। यसरी तयार गरिएको कालिमाटी गा.पा. वडा नं. ४ को भू-उपयोग समायोजन नक्शाको अध्ययन गर्दा Class IV पर्ने जमिन वनक्षेत्रले पूर्णरूपले ढाकिनुपर्ने जमिन भएता पनि यहाँ खेतीपाती लगायतका विभिन्न गतिविधिहरू भइरहेको पाईन्छ। यसरी Class IV पर्ने तर खेतीपातीका क्रियाकलापहरू भइरहेका यस वडाका भू-भागहरूको जम्मा क्षेत्रफल करिब १८५.२६ हेक्टर रहेको छ जुन रातो रंगले छुट्याइएको छ र Class III पर्ने तर खेतीपातीका क्रियाकलापहरू भइरहेका यस वडाको भू-भागहरूको जम्मा क्षेत्रफल करिब ६८.३३ हेक्टर रहेको छ जुन नक्शामा पहिलो रंगले छुट्याइएको छ। त्यसै गरी Class IV मा पर्ने तर बुट्यान क्षेत्र, चरण क्षेत्र र बाँझो जमिनको रूपमा उपयोग भएको भू-भागको क्षेत्रफल क्रमशः ८६.४३ हेक्टर र २४३.९ हेक्टर र १.८६ हेक्टर रहेको छ साथै Class IV मा पर्ने तर पानीले ढाकेको क्षेत्रको क्षेत्रफल १२.९२ हेक्टर रहेको छ। यस्ता ठाउँहरूमा संरक्षणका कृयाकलापहरू अबलम्बन गरिनु जरुरी छ।

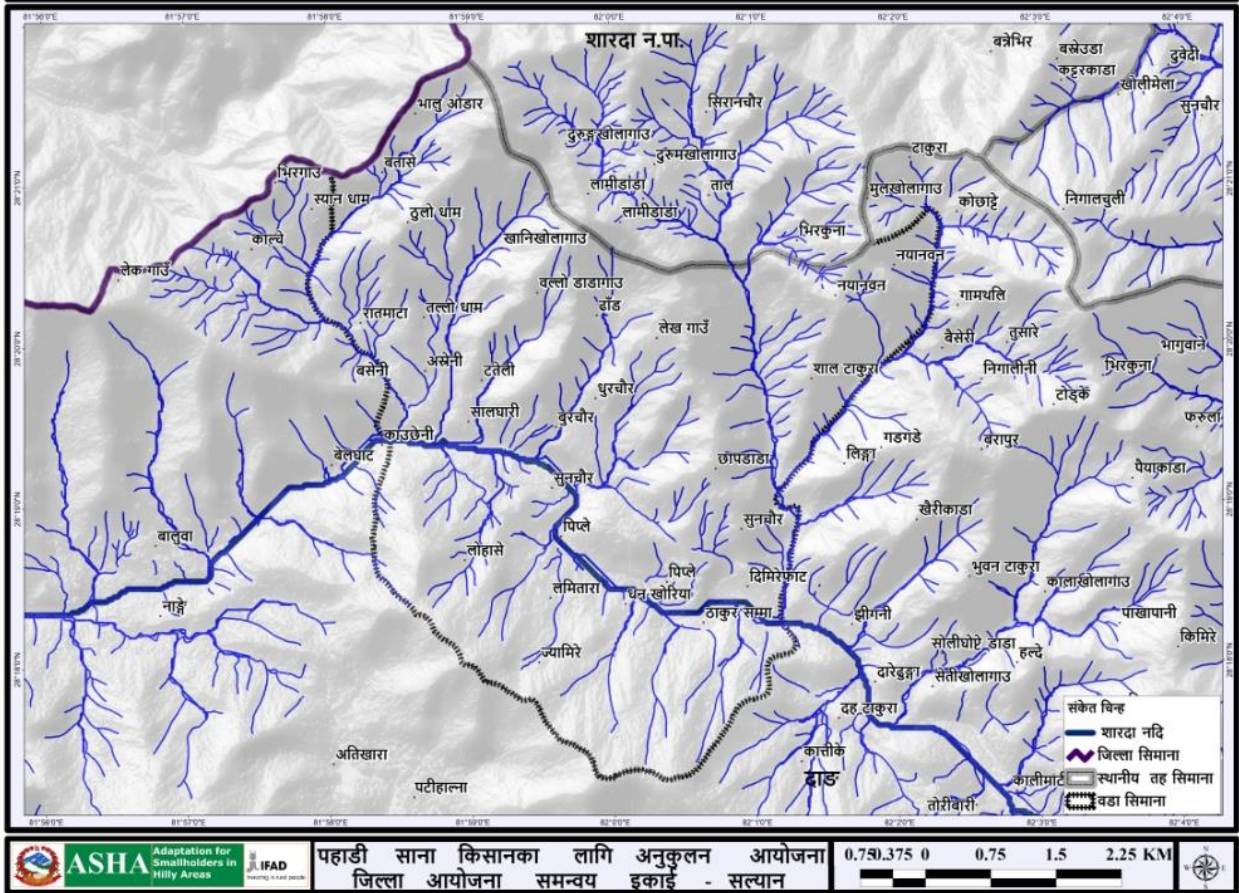
कालीमाटी गाउँपालिका - ४; भू-उपयोग समायोजन नक्शांकन

चित्र १०. कालिमाटी गा.पा. वडा नं. ४ को भूउपयोग समायोजन नक्शा

कालिमाटी गा.पा. वडा नं. ४ का नदी तथा खोलाहरू चित्र ११ देखाइएको छ। यस वडा भएर बग्ने मुख्य खोला शारदा खोला हो भने अन्य खोला तथा खोल्सीहरूमा अन्य खोला तथा खोल्सीहरूमा धामखोला, चिउरीवास खोला, खानीखोला, तातोपानी खोल्सी, सारुखोला, खारखोला, वेलेनी खोला, वल्लो वेतेनी, पिलपिले खोला, पधेरीखोला, भुम्के खोला, टटाली खोला, जलुकेखोला, भांगवारी खोल्सी, चिसाखोला, दरेनी खोला, ट्वाडट्वाङ्गे खोला, छुनिमुरा खोला, कोछ्ट्रे खोला, सुकाली खोला, डिमुरे खोला, शारदा खोला, नयावन खोला आदि पर्दछन्।

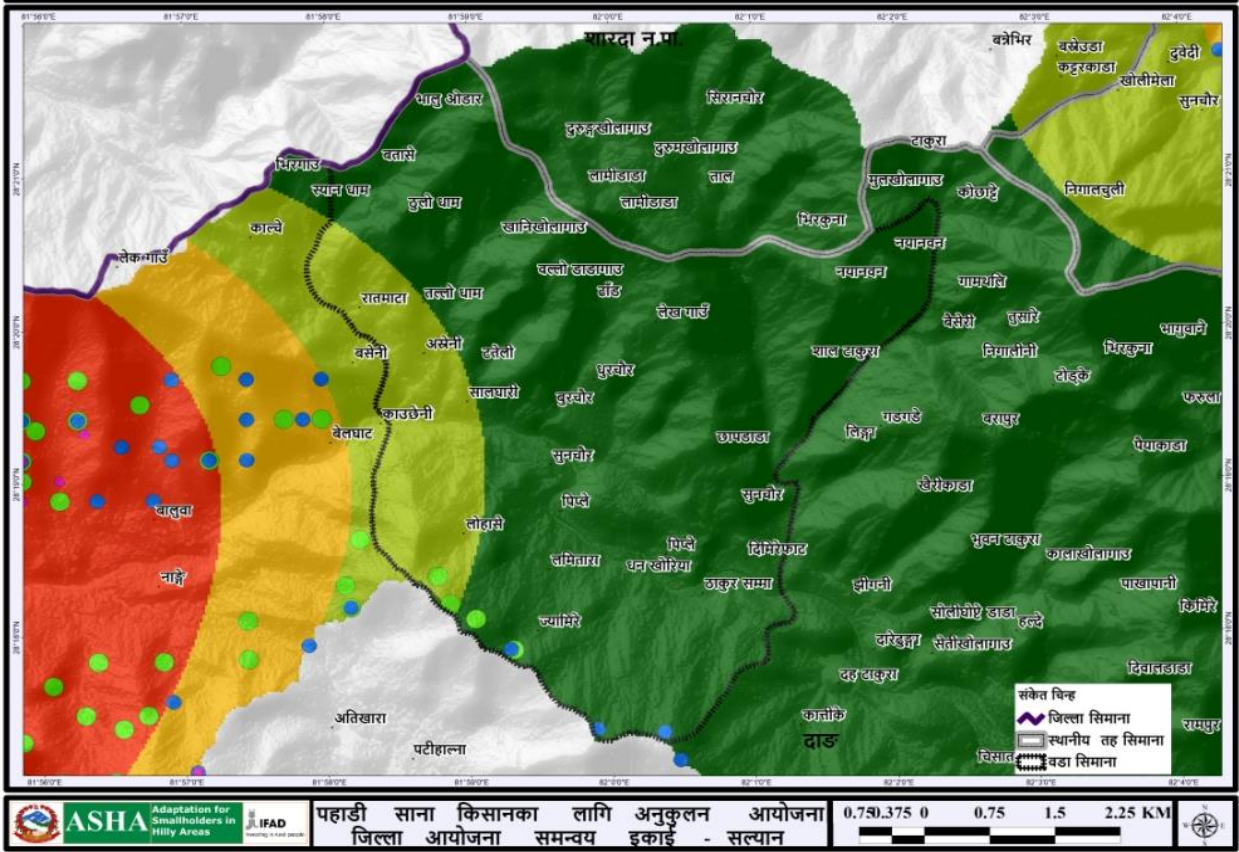
कालीमाटी गाउँपालिका - ४; नदी तथा खोला नक्शांकन

चित्र ११.कालिमाटि गा.पा. वडा नं. ४ का नदी तथा खोलाको नक्शा

चित्र नं. १२ मा कालिमाटि गा.पा. वडा नं. १ को वन डढेलोको नक्सा देखाईएको छ । उक्त नक्सालाई अध्ययन गर्दा धेरै जसो भागमा वन डढेलोको जोखिम कम देखिन्छ, केही भु-भागमा मध्यम जोखिम रहेको छ ।

कालीमाटी गाउँपालिका - ४; वन डडेलो जोखिम नक्शांकन

चित्र १२. कालिमाटी गा.पा. वडा नं. ४ को वन डडेलोको नक्शा

३.३ जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता तथा अनुकूलन क्षमता मूल्यांकन

यस अघि स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना निर्माणको क्रममा जलवायु परिवर्तनका प्रभाव र तिनलाई सम्बोधन गर्ने उपायहरु बारेसचेतनामूलक कार्यक्रमहरु सहित साबिकको कालिमाटी काल्चे गा.वि.स.का वडा नं. ६ देखि ९ सम्म गरिएका १ दिने वडा स्तरीय गोष्ठीहरुका सहभागितामूलक तरिकाबाट परिच्छेद २ को २.३ मा उल्लेख भए बमोजिम हरेक घरधुरीको संकटासन्नताको अवस्था विश्लेषण गरी घरधुरीहरुको संकटासन्नता स्तरीकरण गरिएको थियो । हाल परिमार्जनको क्रममा सोही विधिको प्रयोग गरी छुटेका घरधुरीहरुको संकटासन्नता स्तरीकरण गरिएको थियो । जसबाट ४ वटै वस्तिका जम्मा ७५३ घरधुरीहरु मध्ये ४७% अति उच्च जोखिममा, २९% उच्च जोखिममा, १६% मध्यम र ८% न्यून जोखिममा रहेको पाईएको थियो ।सहभागितामूलक विधिका साथै भौगोलिक सूचना प्रणाली (GIS) प्रविधीबाट प्राप्त सूचनाहरुका आधारमा जोखिम पहिचान गर्नुका साथै अनुकूलनका उपायहरु पहिचान तथा प्राथमिकीकरण पनि गरिएको थियो ।

३.३.१ जलवायु परिवर्तनको अवस्था - मौसमी पात्रो

विगत ३० वर्षको अन्तरालमा स्थानीय स्तरमा जलवायुमा आएका परिवर्तनहरुको जानकारी प्राप्त गर्न यो विधिको प्रयोग गरिएको थियो । यस विधिको प्रयोग गरी समुदायस्तरमा जलवायु परिवर्तनको कारणले वालीचक्र, वनस्पति प्रजातिहरुको जीवनचक्र/व्यवहार, प्रकोपको स्वरुप लगायत अन्य विभिन्न क्षेत्रहरुमा आएका/देखिएका परिवर्तनहरुको जानकारी समेत प्राप्त गरिएको थियो ।

तालिका ५. परिवर्तित मौसमी पात्रो

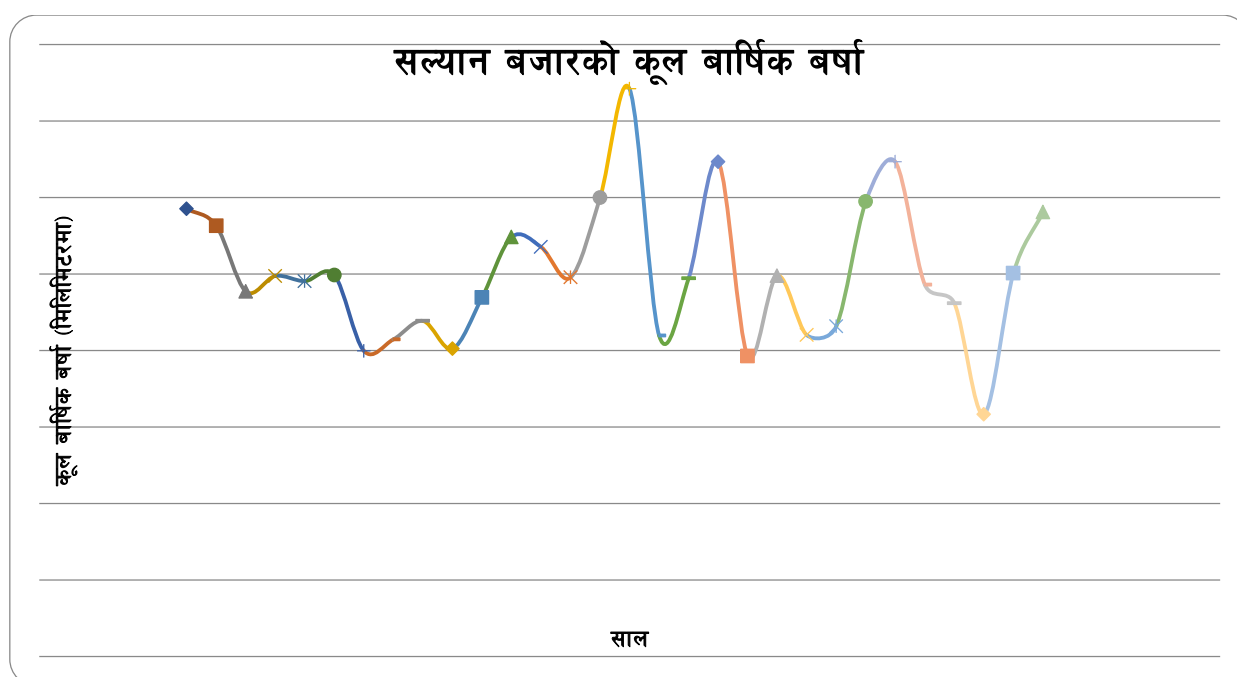
सम्मुखताको क्षेत्र	सूचकहरु	समय	वैशाख	ज्येष्ठ	असार	श्रावण	भाद्र	आश्विन	कार्तिक	मंसिर	पौष	माघ	फाल्गुण	चैत्र	समयमा देखिएको परिवर्तन (घटबढ)	
तापक्रम	गर्मीको दिन	पहिले	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	गर्मीका दिन ३महिनाले बढेको र गर्मीको मात्रा पनि बढेको
		अहिले	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	
	जाडोको दिन	पहिले								■	■	■	■	■	■	जाडोका दिन करिब २महिनाले घटेको
		अहिले								■	■	■	■	■	■	
वर्षा तथा यसको स्वरूप	मनसुनी वर्षा	पहिले		■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	मनसुनी वर्षाका दिन १.५ महिनाले घटेका
		अहिले			■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	
	हिउँदे वर्षा	पहिले									■	■	■	■	■	हिउँदे वर्षापहिले हिउँदको प्रत्येक महिना हुने गरेको तर अहिले छिटफुट मात्र हुने गरेको
		अहिले									■	■	■	■	■	
	कुहिरो	पहिले									■	■	■	■	■	कुहिरो लाग्ने दिनहरु २ महिनाले बढेको
		अहिले								■	■	■	■	■	■	
वनस्पति प्रजातिहरुको जीवनचक्र/व्यवहार	लाली गुराँस फुल्ने	पहिले											■	■	गुराँस फुल्ने समय १ महिनाले अगाडि सरेको	
		अहिले											■	■		
	पैयु फुल्ने समय	पहिले								■	■	■	■	■	पैयु फुल्ने समय १ महिनाले अगाडि सरेको	
		अहिले								■	■	■	■	■		
प्रकोपको स्वरूप	बाढीको घटना	पहिले													अहिले वर्षामा फेरबदल	
		अहिले					■	■	■							

सम्मुखताको क्षेत्र	सूचकहरू	समय	वैशाख	ज्येष्ठ	असार	श्रावण	भाद्र	आश्विन	कार्तिक	मंसिर	पौष	माघ	फाल्गुण	चैत्र	समयमा देखिएको परिवर्तन (घटबढ)
	पहिरोको घटना	पहिले													भएकोले वाढी तथा
		अहिले													
जीविकोपार्जनका क्रियाकलापहरू	स्थानिय धान लगाउने	पहिले													धान लगाउने समय १ महिनाले पछि सरेको
		अहिले													तर स्थानिय जातका धानहरू निकै कम रोप्ने गरेको
	स्थानिय धान काट्ने	पहिले													धान काट्ने समय १५ दिनले अघि सरेको
		अहिले													

नोट :पहिले भन्नाले ३० वर्ष भन्दा माथि र अहिले भन्नाले विगत ५ देखि यताको समय सम्भन्नु पर्छ ।

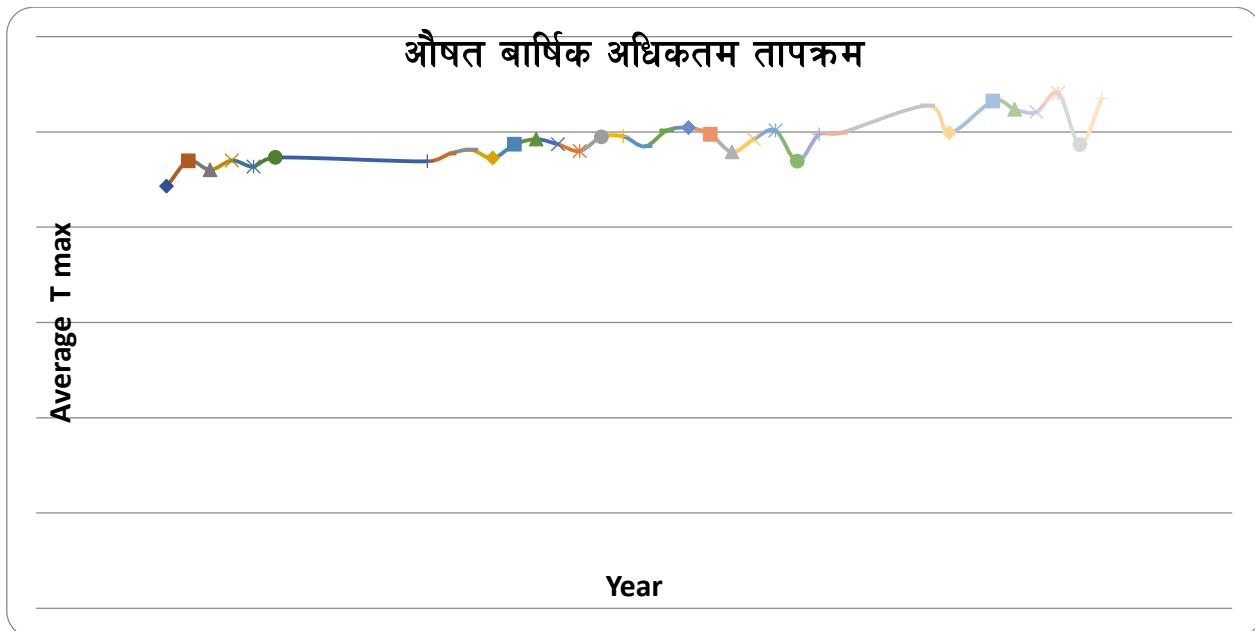
मौसमी पात्रोको विश्लेषण गर्दा स्थानीय स्तरमा जाडोको समयावधि घट्टै गएको, गर्मीका दिनहरु लम्बिएको र तुलनात्मक रुपमा तातोपना बढेको पाइएको छ । मनसुनी तथा हिउँदै वर्षाको समयावधि, मात्रा र तौर तरिकामा फेरबदल आएको देखिन्छ । पहिलेको तुलनामा वर्षाको अवधि कम भएको तर वर्षा हुँदा एक्कासि हुने र एकै पटक ठूलो मात्रामा वर्षा हुने गरेको देखिन्छ । यहाँका बासिन्दाको अनुसार कुहिरो लाग्ने समयावधि पहिलेको तुलनामा बढेको देखिएको छ । त्यसैगरी गर्मीका दिनहरु बढेको र पानी पर्ने समयमा फेरबदल भएको कारणले गर्दा खेतिपाती गर्ने समयमा पनि हेरफेर भएको देखिन्छ । यहाँका प्रमुख वालीहरु धन र आलु खन्ने समयावधिमा पहिलेको तुलनामा परिवर्तन आएको छ । गुँरासर पैयु तुलनात्मक रुपमा छिटो फुल्ल थालेको पाइयो । यसरी जलवायुमा आएको परिवर्तनको प्रत्यक्ष असर कृषिमा मात्र नभई मानव स्वास्थ्य लगायत पानीका मुहानहरु, वन तथा जैविक विविधतामा समेत परेको देखिन्छ । यस प्रकारका परिवर्तनहरुले स्थानिय बासिन्दाहरुको जीविकोपार्जनमा प्रत्यक्ष असर पार्नुका साथै उनीहरुको दैनिकीलाई थप चुनौतीपूर्ण बनाएको देखिन्छ।

स्थानीय स्तरमा जलवायुमा आएको परिवर्तनको मुल्यांकन गर्न माथि उल्लेखित सहभागितामूलक विधिको साथसाथै सल्यान बजार स्थित जल तथा मौसम विज्ञान महाशाखाको मापन केन्द्र बाट प्राप्त तापक्रम र वर्षाको तथ्याङ्कहरुको समेत विश्लेषण गरिएको थियो । कालिमाटी न.पा ४ मा जल तथा मौसम मापन केन्द्र नभएको तथा सल्यान बजार र कालिमाटी न.पा. वडा नं ४ को भौगोलिक अवस्थिति सल्यान बजारवाट नजिक रहेको हुँदा सल्यान बजार स्थित मापन केन्द्रवाट प्राप्त सुचनाहरुलाई आधार मानी यस वडाको विगत ३० वर्ष (१९८५ देखि २०१४ सम्म) को कुल वार्षिक वर्षालाई विश्लेषण गर्दा यस क्षेत्रको वर्षामा अनियमितता रहेको देखिन्छ (चित्र नं. १३) ।

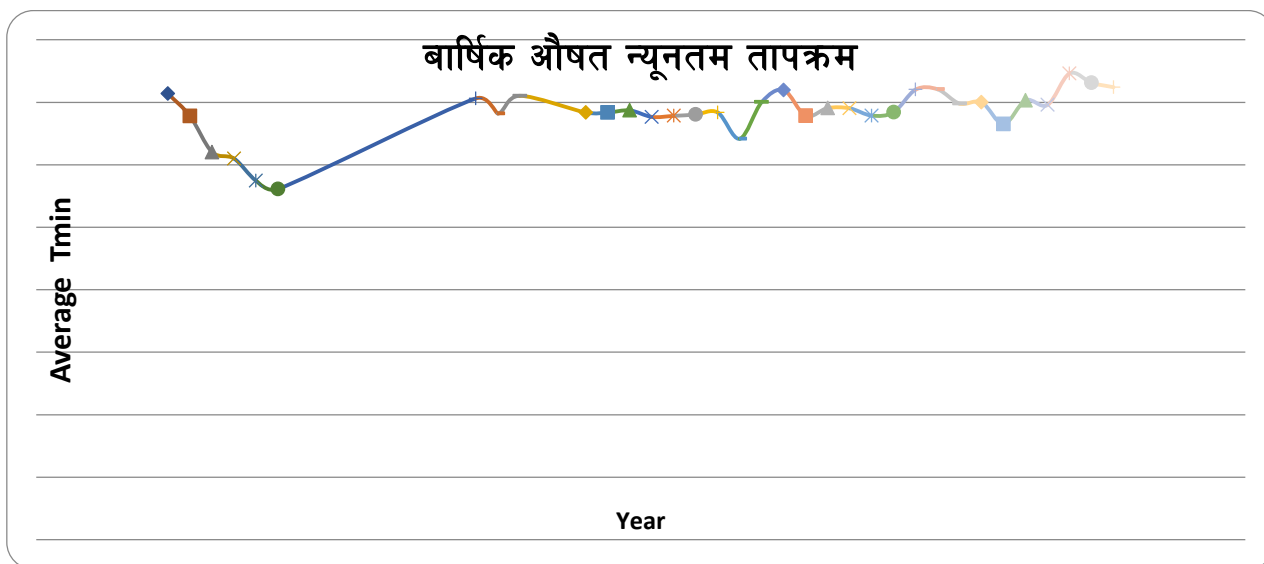

चित्र १३.सल्यान बजारको कूल वार्षिक वर्षा

त्यसैगरी सल्यान बजार स्थित मापन केन्द्रवाट प्राप्त सन १९७१ देखि २०१४ सम्मको तापक्रमक्रमको तथ्याङ्कको विश्लेषण गर्दा यस क्षेत्रमा औषत अधिकतम र न्यूनतम तापक्रम दुबै क्रमिक रुपमा बढ्दो क्रममा रहेको देखिन्छ ।

चित्र १४. सल्यान बजारको बार्षिका औषत अधिकतम तापक्रम

चित्र १५. सल्यान बजारको बार्षिका औषत न्यूनतम तापक्रम

३.३.२ प्रकोपको ऐतिहासिक समयरेखा

यस अघि कालिमाटि काल्चे गा.वि.स. को स्थानिय अनुकुलन कार्ययोजना निर्माणको क्रममाविगत ३० वर्षको अन्तरालमा कालिमाटी काल्चेगा.वि.स. वडा नं. ६ देखि ९ सम्म घटेका विभिन्न प्रकोपहरुबारे गाउँका जेष्ठ नागरिक, बुद्धिजिवी तथा जानिफकारहरुसँग छलफल गरी तयार गरिएको ऐतिहासिक समय रेखामा थप छलफल गरी २०७२ साल यता घटित प्रकोपहरु पनि समावेश गरिएको थियो । यस विधिमा जलवायुजन्य घटना बारे छलफल गर्नुका साथै त्यस घटनाको असर र समुदायले त्यस घटनासँग जुध्नका लागि गरेको प्रयास र उक्त परिस्थितिमा विभिन्न संघ संस्था र सरकारी निकायहरुबाट पाएको सहयोगको बारेमा छलफल गरिएको थियो । यसबाट जलवायु परिवर्तनको सम्बन्धमा स्थानीय बासिन्दाहरुको अनुभव र प्रकोपसँग जुध्न सक्ने क्षमताको बारेमा जानकारी हासिल गरिएको थियो ।

तालिका ६. प्रकोपको ऐतिहासिक समयरेखा

क्र.स.	प्रकोप	वर्ष	वारम्बारता	प्रकोपले ल्याएको हालको असर तथा प्रभावहरू	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति तथा असरहरू	अन्य असरहरूसंग जुध्न समुदायले अपनाएका प्रयासहरू
१	वाढी	२०२७	४	साविक वडा नं. ६ कौछेनीमा ७ घरको २६ रोपनी खेत वगाएको । साविक वडा नं. ७ पिप्लेको काठे पुल वगाएको साथै ५ घरको २० रोपनी जग्गा वगाएको । साविक वडा नं. ८ तल्लो कौछेनीमा १६ घरधुरीको ५२ रोपनी जग्गा वगाएको, तालगौरा ठाकुरसम्ममा २० घरधुरीको २६० रोपनी खेत वगाएको । साविक वडा नं. ९ डिमुरेखोलाको काठे पुल वगाएको साथै १५ घरधुरीको ५० रोपनी खेत वगाएको । कोछेटे खोलामा भएको पानीको मुहान पुरिएको ।	हाल वढदो खडेरी र पानी पर्ने तरिकामा फेरवदल साथै अवैज्ञानिक तरिकाले भईरहेका वाटो घाटो निर्माणका कार्यहरूले गर्दा भविष्यमा वाढीका घटनाहरू बढ्ने देखिन्छ ।	समुदायको प्रयासवाट नदीको किनारामा काठको भकारी बान्ने, छेकवार गर्ने गरेको, स्थानिय स्तरमा स्याउला हालेर कुला चलाउने कार्य भएको, मानिसहरू भागेर ज्यान बचाएको, छिमेकको घरमा आश्रित भएको, शुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण भएको, जिल्ला दैवि उद्धार समिति मार्फत जि.प्र.का, रेडक्रसवाट केही राहत तथा खाद्यान्न प्राप्त भएको, जि.वि.स., जिल्ला भुशंरक्षण, गा.वि.स. मा पहल मा केही स्थानहरूमा तटबन्ध लगाउने, कुलाको मर्मत गर्ने र वाटोको मर्मत गर्ने काम भएको,।
		२०४५		साविक वडा नं. ६ र ७ को जलुके खोलामा ७ घरको १५ रोपनी जग्गा वगाएको ।		
		२०७१		साविक वडा नं. ६ मा ६ घरको २० रोपनी जग्गा वगाएको । साविक वडा नं. ७ मा ५ वटा घट्ट तथा एउटा मिल वगाएको, ६० रोपनी खेत वगाएको, २५०० मिटर खानेपानीको पाईप वगाएको, खैरेनी पिप्ले कुलो वगाएको, सिंचाई कुलाहरू १० वटा नष्ट भएका । साविक वडा नं. ८ मा १३० रोपनी जमिन कटान, एउटा भुलुङ्गो पुल खैरेनीमा वगाएको, १५ ओटा सिंचाई कुलाहरू नष्ट भएका, सडकवाटो दाड सुर्खेत र सल्यान बालुवा पुर्ण रुपमा क्षति भएका, शारदा नदीले तल्लो खैरेनी डुवान गरि खानेपानी नष्ट भएको । साविक वडा नं. ९ मा १ ओटा पानी मिल (डिल वहादुर)वगाएको, २ ओटा घट्ट(हरिलाल सुनार र देवराज भण्डारी) को वगाएको, २० रोपनी खेत र २ ओटा काठेपुल (डिमुरे तथा तोरीवारी) मा वगाएको, ७ ओटा कुला भत्काएको, ४ ओटा खानेपानीका मुहान वगाएको ।		

क्र.स.	प्रकोप	वर्ष	वारम्बारता	प्रकोपले ल्याएको हालको असर तथा प्रभावहरु	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति तथा असरहरु	अन्य असरहरूसंग जुध्न समुदायले अपनाएका प्रयासहरु
		२०७४		<p>साविकको वडा नं. ६ कौछेनी वेलघाट को कुलोको बाधमा क्षति, तल्लो धाम खानेपानी योजनामा क्षति, असुरेनी खानेपानी मुहान पुरेको ।</p> <p>साविक वडा नं. ७ को पिप्लेमा ३ वटा घट्ट वगाएको, खालीको मिल् वगाएको, २० रोपनी खेतमा क्षति, ४ वटा घर वगाएको, १०० मुरी धान वालीमा क्षति ।</p> <p>साविक वडा नं. ८ मा भोलुंगे पुल वगाएको, धरमशाला, तोरीवारी, डिमुरे, ठाकुरसम्म, तल्लो खैरेनी मा करिव ५० रोपनी खेत कटान गरि २५० मुरी धानवालीमा क्षति, १२ वटा सिंचाई कुलोमा क्षति, २ वटा घट्ट वगाएको, गैरीगाउ स्वास्थ्यको भवन भत्किएको खैरेनी खानेपानी र छापडाडा खानेपानी योजनामा क्षति ।</p> <p>साविक वडा नं. ९ मा डिमुरे खोलाले चिउरीतरा, तोरीवारी, सालडाडेवगर, पाचमोरे खोला, खैरीखोला, भिगानेमा ७ वटा सिंचाई कुलो र २० रोपनी खेतियोग्य जमिनमा क्षति, सिमलकुना खानेपानी योजना पुर्ण रुपमा वगाएर क्षति गरेको</p>		
२	पहिरो तथा भु-क्षय	२०७१	२	<p>साविक वडा नं. ६ मा ३ घर भत्किएको ।</p> <p>साविक वडा नं. ७ मा ७ घर भत्किएको, १२ घर जोखिममा परेको, रामपुर वालुवा सडक खण्ड क्षति ग्रस्त र पहिरो गएको, १ ओटा गोरु मरेको र सिंचाई कुलाहरुमा क्षति पुर्याएको ।</p> <p>साविक वडा नं. ८ मा ६ ओटा घर पुर्ण रुपमा भत्किएकासडकवाटो दाड सुर्खेत र</p>	भविष्यमा जलवायु परिवर्तनको असर बढदै जाने भएकोले पहिरोका घटनाहरु पनि बढने छन् ।	भत्किएका घर गोठहरु छिमेकीको सहयोगमा निर्माण गर्ने गरेको । चेकड्याम निर्माण गर्ने गरेको । भत्कीएका घरगोठहरुलाई निर्माणका लागि गा.वि.स. तथा प्रशासन वाट केही राहत प्रदान भएको, वाटोघाटोको

क्र.स.	प्रकोप	वर्ष	वारम्वारता	प्रकोपले ल्याएको हालको असर तथा प्रभावहरु	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति तथा असरहरु	अन्य असरहरूसंग जुध्न समुदायले अपनाएका प्रयासहरु
				<p>सल्यान वालुवा पुर्ण रुपमा क्षति भएका, खारखोलामा भु-क्षय गएको, २ जनाको १० रोपनी खेत पुरिएको ।</p> <p>साविक वडा नं. ९ मा २ ओटा घर (ऋषिराम खत्री र भिमलाल डागी) को भत्किएको ।</p> <p>साविकका वडाहरुमा भएका वन जंगलका वोटविरुवाहरु पहिरोले बगाएको तथा पुरेको ।</p>		पुननिर्माण गरेको
		२०७४		<p>साविक वडा नं. ६ को सालभरी सिंचाई कुलो पुरेको, साविक वडा नं. ८ मा डिमुरे टोलमा डिला कडेलको घरको नजिकमा पहिरो गई २० घर माहुरी पुरेको, घरमा क्षति पुर्याएको, पाखो जग्गामा क्षति, कोलकोट डिल व. वलीको घर भत्काएको, , साविकको वडा नं. ९ को गरेना भन्ने ठाउमा पहर फुटेर कोछट्टे खोला गाउमा क्षति पुर्याएको, २० रोपनी जति खेतियोग्य जमिन भाटेको ।</p>		
३	वन डहेलो	२०४१	प्रत्येक वर्ष निरन्तर	<p>वडा नं. ६ देखि ९ सम्मको चुरे क्षेत्रमा पुनरुत्पादन तथा सुखड रुखहरु क्षति, वन्यजन्तु लाई असर, वातावरण प्रदुशण, साविक वडा नं. ८ छापडाडाको ३ घर (केशव राज भटराई, हिरासिं. वली र दैलेखी खराल) को घर जलेको ।</p>	हाल खडेरीको प्रकोप बढ्दै गएकोले गर्दा आगलागीको घटना पनि बढ्ने देखिन्छ ।	समुदायका सबै मिली आगो निभाउने कार्य गरेको ।
		२०४९		<p>साविक वडा नं. ८ वाघखोर लगायत आसपासको सा.व.को ११२ हेक्टर जंगलमा आगलागी, वोटविरुवा नष्ट भएका, साविक वडा नं. ९ को ५५ हेक्टर जंगलमा आगलागी, आगो गाउमा आएर ३ घर (सुकविर खत्री, भमन व. डागी, प्रेम बहादुर डागी) को गहुवाली नष्ट, छापडाडामा ६ घर जलेर नष्ट, बंगुर, कखुरा तथा</p>		

क्र.स.	प्रकोप	वर्ष	वारम्वारता	प्रकोपले ल्याएको हालको असर तथा प्रभावहरु	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति तथा असरहरु	अन्य असरहरूसंग जुध्न समुदायले अपनाएका प्रयासहरु
				वाखा गरि ५० ओटा जलेका ।		
		२०५० देखि		वडा नं. ६ देखि ९ सम्मको चुरे क्षेत्रमा प्रत्येक वर्ष वन डढेलोले गर्दा पुनरुत्पादन तथा सुखड रुखहरु क्षति, वन्यजन्तु लाई असर, वातावरण प्रदुशन भएको ।		
४	खडेरी	२०४९	प्रत्येक वर्ष निरन्तर	लामो खडेरीका कारणले कृषि उत्पादनमा कमी आएको, वन क्षेत्रमा वन डढेलोका घटनाहरु बढेको, पानीका मुहानहरुमा पानीको मात्रा घटेको, समयमा वाली रोप्न नपाएको ।	जलवायु परिवर्तनको कारणले गर्दा भविष्यमा खडेरीका घटनाहरु अभै बढ्ने देखिन्छ ।	पानीका मुलहरु सुकेकाले टाढावाट पानी वोकेर ल्याएको अन्नवालीहरु अन्यत्र वाट वेसायर खाएको कृषि उत्पादनमा कमी भएकोले जिविकोपार्जनका लागि भारत लगायत अन्य मुलुकहरुमा जाने गरेको पानीका मुहानहरु संरक्षण गरेको उन्नत तथा हाईब्रिड जातका विउ विजनहरुको प्रयोग गर्ने गरेको
		२०६० साल - हाल सम्म		वडा नं. ६ देखि ९ सम्मका अधिकांश मुहानहरु सुक्दै गएको तथा केही मुहानहरु स्थानान्तरण भएको । साविकको वडा नं. ६ मा साउनेमुहान, वडा नं. ७ मा तुषारे मुहान, वडा नं. ८ मा छापडाडा मुल, वडा नं. ९ मा रकाली मुल, पैराको पानी, रातापानी गरि ६ वटा पानीका मुहानहरु पुर्ण रुपमा सुकेका । मानिसमा भाईरल ज्वरो, आखा पाक्ने रोग, फाडापखाला, प्रेशरका रोगहरु बढदै गएको । कृषि उत्पादनमा कमी हुदै गएको ।		
५	हावाहुरी	२०६०	३	हावाहुरीले वोटविरुवाहरुमा क्षति, १० वटा घरका छाना उडाएको ।	अभै बढ्ने देखिन्छ ।	छरछिमेकीको सहयोगमा क्षति क्षति भएका छाना निर्माण गरेको । स्थानियको जनश्रमदान र गाविसको सहयोगमा विद्यालयको छाना पुर्ननिर्माण गरेको ।
		२०७२		३ वटा विद्यालयको छानामा क्षति, १०० वटा जति घरका छाना उडाएको, वन जंगलका वोटविरुवाहरुका हाँगा भाचेको तथा ढालेको ।		
		२०७४		साविक वडा नं. ८ मा जनचेतना आधारभुत		

क्र.स.	प्रकोप	वर्ष	वारम्वारता	प्रकोपले ल्याएको हालको असर तथा प्रभावहरु	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति तथा असरहरु	अन्य असरहरुसंग जुध्न समुदायले अपनाएका प्रयासहरु
				विद्यालयको सौचालय भत्काएको, फलफुलमा क्षति ।		
६	असिनापानी	२०५६	२	साविक वडा नं. ६ र ७ मा असिनापानीले गहुवाली तथा वोटविरुवाहरुमा क्षति पुर्याएको ।		केही उपाय नभएको
		२०६१		असिनापानीले गहु वाली तथा वोटविरुवाहरुमा क्षति पुर्याएको ।		
७	मिचाहा प्रजाति	२०५७	निरन्तर	खेतवारी तथा वन क्षेत्रमा विभिन्न खाले मिचाहा प्रजातिले गर्दा खेतवारीमा जोत्न कठिनाई र खाद्य उत्पादनमा कमी साथै वनमा घास तथा जडिवुटि प्रजातिहरु लोप हुदै गएका, पुनरुत्पादनमा कमी, पशुचौपायाको स्वास्थ्यमा असर, वृद्धि विकासमा असर (पखाला लाग्ने)	प्रत्येक वर्ष खडेरी बढ्दै गएको कारणले गर्दा भविष्यमा यस्ता खालका मिचाहा प्रजातिहरु अभै बढ्ने देखिन्छ ।	खेत वारीमा उखेलेर फाल्ने तथा आगो लगाउने कार्य गरेको भने वन जंगलमा सामान्यतया भाडि सफाईका क्रियाकलापहरु गर्ने गरेको ।
८	कृषि तथा पशुपक्षिमा रोग	२०३८	५	साविक वडा नं. ६ देखि ९ सम्मका अनुमानित १५०० भेडावाखा मरेका ।	जलवायु परिवर्तनका कारणले खडेरीका दिनहरु बढिरहेका छन जसले गर्दा भविष्यमा कृषि तथा पशुपक्षिमा विभिन्न खाले रोगहरु बढ्ने देखिन्छ ।	स्थानिय जडिवुटिहरुको प्रयोग गरेको
		२०५६		साविक वडा नं. ६ देखि ९ सम्मका २,००० भेडा वाखा मरेका ।		भेटनरी वाट औषधी उपचार गरेको
		२०६० देखि निरन्तर		वाखामा पखाला लाग्ने, पेट ढाडिने, सिंगान छार्ने लक्षण भएको रोगले वर्षेनी ५०० वढी भेडा तथा वाखाहरु मर्ने गरेका, त्यसैगरि कुखुराहरुमा पनि प्रत्येक वर्ष रुघा लाग्ने, घ्यारघ्यार गर्ने लक्षणको रोगले १००० वढी कुखुराहरु मर्ने गरेका ।		एगोभेटवाट विषादीको प्रयोग गरेको
		२०६५		साविक वडा नं. ८ र ९ मा खुमलचार जातको धानवालीमा रोग लागेर १०० रोपनी जति जग्गामा विउ पनि उत्पादन नभएको ।		केहीले उन्नत विउविजनहरु प्रयोग गरेको

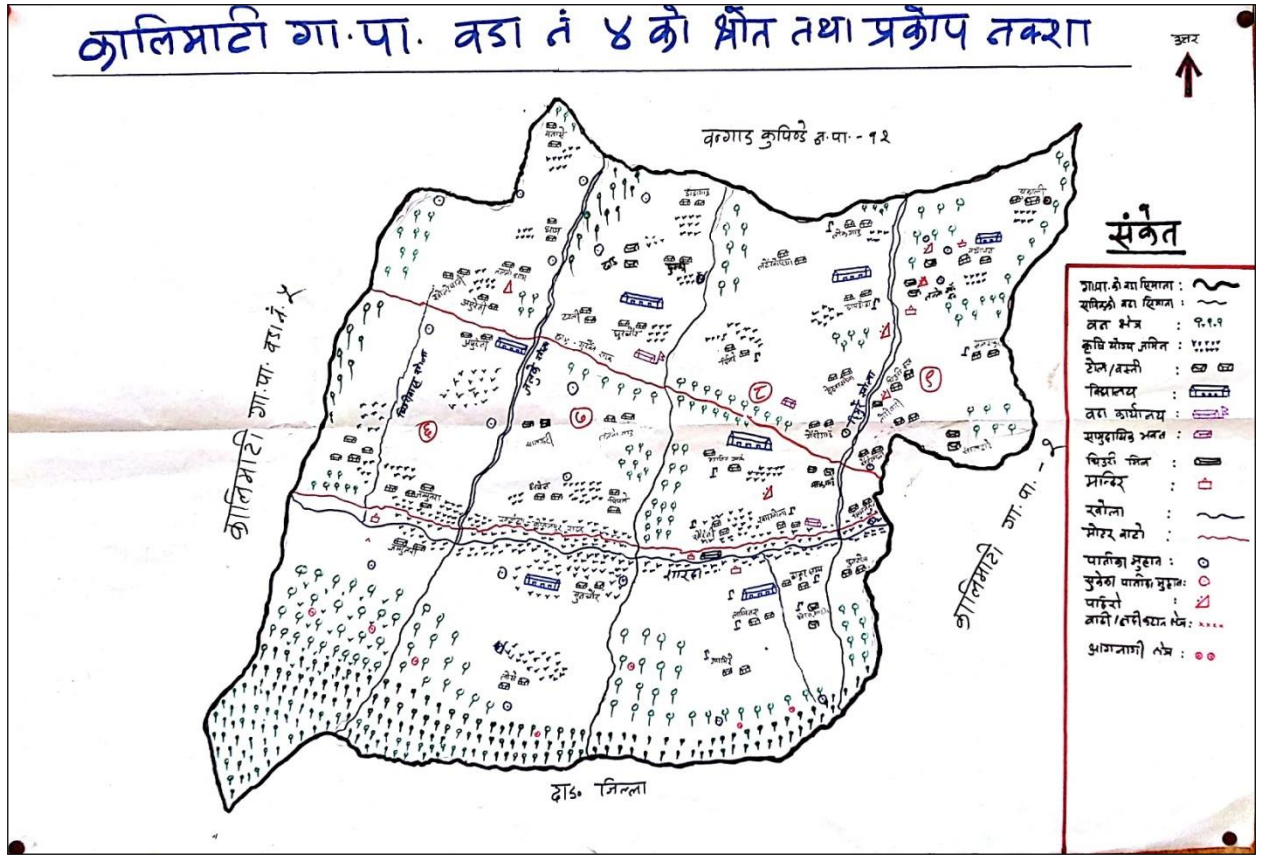
क्र.स.	प्रकोप	वर्ष	वारम्वारता	प्रकोपले ल्याएको हालको असर तथा प्रभावहरू	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति तथा असरहरू	अन्य असरहरूसंग जुध्न समुदायले अपनाएका प्रयासहरू
		२०६५ देखि निरन्तर		धानमा व्लास्ट, गहुमा कालोपोके र सिन्दुरे, मकैमा खुम्रेकिरा, गवारो र खेतकटुवाको प्रकोप बढ्दो र तरकारी खेतीमा ढुसी र भाईरसहरू देखा परेको ।		
९	मानव रोग	२०३५		साविक वडा नं. ७ डाडागाउमा हैजाले २ जनाको मृत्यु । साविक वडा नं. ८ छापडाडामा हैजाले जितमान साकिंका २ छोराको मृत्यु । अन्य वडाहरूमा पनि हैजाले सताएको ।	बढ्दो गर्मि तथा पानीका मुहानहरू सुक्ने कारणले गर्दा स्वच्छ पिउनेपानीको अभाव भई अझै नया नया खालका रोगहरू देखा पर्ने सम्भावना देखिन्छ ।	केहीले स्थानिय जडिवुटिहरूको प्रयोग गर्ने गरेको । केहीले धामी भाक्री गर्ने गरेको । स्वास्थ्य चौकि तथा स्थानिय मेडिकलहरूवाट औषधी उपचार गरेको, केहीले दांग, सुर्खेत तथा नेपालगंज गएर औषधी उपचार गर्ने गरेको ।

यस ऐतिहासिक समयरेखाको विश्लेषणबाट यहाँका बासिन्दा सबै भन्दा खडेरी, वाढी, पहिरो तथा भुक्षय वाट प्रभावित भएको देखिन्छ । यी प्रकोपहरू लगायतकृषि तथा पशुपक्षिमा रोग, मानवरोग, वन डढेलो, मिचाहा प्रजाति, हावाहुरी र असिनापानीजस्ता प्रकोपहरू पनि पटक पटक दोहोरिरहेको र यी प्रकोपहरूले सबै वडाहरूमा क्षति पुऱ्याएको देखिन्छ, यी प्रकोपहरू र यिनका असर तथा प्रभावहरूसंग जुध्न स्थानीय समुदायले समुदायको आफ्नो प्रयास र स्थानीय संघ संस्थाहरूको सहयोगमा केही प्रयासहरू गर्ने गरेको देखिए पनि ती प्रयासहरू अपर्याप्त रहेको देखिन्छ ।

३.३.३ श्रोत तथा प्रकोप नक्शांकन

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना परिमार्जन गोष्ठिमा प्रत्येक वस्तिमा भएका श्रोत तथा प्रकोपहरूको पहिचान गरी सहभागीतामूलक तरिकाबाट कालिमाटि गाउँपालिका वडा नं. ४ को श्रोत तथा प्रकोप नक्शा तयार गरिएको थियो । उक्त श्रोत तथा प्रकोप नक्सा तयार गर्ने बखत वडामा भएका सम्पूर्ण श्रोत तथा प्रकोपहरूलाई नक्सामा उतार्न आग्रह गरिएको थियो ।

तल प्रस्तुत श्रोत तथा प्रकोप नक्सामा यस वडामा खेतीयोग्य जमिनको तुलनामा वन क्षेत्रनै बढी रहेको देखिन्छ । वडाका प्रत्येक वस्तिहरूमा एथेष्ट मात्रामा पानीका मुहानहरू रहेपनि ती मुहानहरूमा क्रमिक रूपमा पानीको मात्रामा कमी हुँदै गएको पाईयो साथै यस वडामा १० वटा सरकारी विद्यालय, वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकिरहेको देखिन्छ ।

चित्र १६. कालिमाटी गा.पा. वडा नं. ४को सहभागितामूलक श्रोत तथा प्रकोप नक्शा

३.३.४ जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित समूह, लिंग तथा समुदाय पहिचान

जलवायु परिवर्तनले निम्त्याउने प्रकोपले पार्ने असर व्यक्ति, परिवार र समुदायको अनुकूलन क्षमतामा निर्भर हुने हुदाँ फरक फरक प्रकोपहरूले उमेर समूह, लिङ्ग, जातजाति, आर्थिक र सामाजिक अवस्था अनुसार फरक फरक प्रभाव पारेको हुन्छ। यस विधिको प्रयोग गरी यस वडामा भएका जलवायुजन्य प्रकोपहरूबाट वडामा कुन उमेर समूह, लिङ्ग, जातजाति, आर्थिक र सामाजिक अवस्थाका समुदायमा कस्तो प्रभाव परेको छ भन्ने कुराको विश्लेषण गरिएको थियो। यस विधिको प्रयोगले वडामा रहेको लैङ्गिक तथा जातीय समावेशीकरणको स्थितिको समेत उजागर गर्न मद्दत गरेको छ।

तालिका ७. जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित समूह, लिंग तथा समुदाय पहिचान

प्रकोप	प्रकोपका असरहरू	प्रकोप संकटासन्नता वर्ग														
		उमेर समूह				लिंग		आर्थिक स्तर				सामाजिक स्तर		जातजाति		
		बालबालिका	युवा	वयस्क	वृद्धवृद्धा	महिला	पुरुष	अति विपन्न	विपन्न	मध्यम वर्ग	सम्पन्न वर्ग	अपांगता भएका व्यक्ति	एकल महिला	दलित	जनजाति	ब्राह्मण क्षेत्री
वाढी	खेती योग्य जमिन कटान, वाली नाली नष्ट, सिंचाई कुलोमा क्षति, पानी घट्टमा क्षति, पानीका मुहानमा क्षति, पशुचौपायाको क्षति,	***	**	**	***	***	**	***	**	**	*	***	**	***	**	**
पहिरो	खेती योग्य जमिनमा क्षति, घरगोठ तथा चौपायामा क्षति, वालीनाली नष्ट, सिंचाई कुलोमा क्षति, पानीको मुहानमा क्षति, बाटोघाटोमा क्षति	***	**	**	***	***	**	***	**	**	*	***	**	***	**	**
खडेरी	पानीका मुहान सुकेको तथा पानीको मात्रा घटेको, कृषि उत्पादनमा कमी, वन तथा जैविक विविधतामा क्षति तथा असर, मानव रोगमा वृद्धि,	***	**	**	***	***	**	***	**	*	*	***	***	**	**	**
आगलागि	वोटविरुवाहरू नष्ट, जनावरहरूको क्षति, पाईपलाईनमा क्षति,	*	***	***	*	**	**	**	**	**	**	**	**	**	**	**
मानवरोग	भाडा पखाला, औलो, टाईफाईड, भाईरल ज्वरो, जन्डिस जस्ता रोगहरूमा वृद्धि	***	**	**	***	***	**	***	**	*	*	***	**	***	**	*
कृषि तथा पशुमा रोग	कृषि तथा पशुमा विभिन्न किसिमका रोगमा वृद्धि, कृषि उत्पादनमा कमी, पशु चौपायाको मृत्यु	***	**	**	***	***	**	***	**	*	*	***	**	***	**	*

प्रकोप	प्रकोपका असरहरु	प्रकोप संकटासन्नता वर्ग														
		उमेर समूह				लिंग		आर्थिक स्तर				सामाजिक स्तर		जातजाति		
		बालबालिका	युवा	वयस्क	वृद्धवृद्धा	महिला	पुरुष	अति विपन्न	विपन्न	मध्यम वर्ग	सम्पन्न वर्ग	अपांगता भएका व्यक्ति	एकल महिला	दलित	जनजाति	ब्राह्मण क्षेत्री
हावाहुरी	स्कुल तथा घरका छानाहरु उडाएको, जंगलमा वोटविरुवाहरु ढलेको, मकै वालीमा क्षति	***	**	**	**	***	***	***	**	*	*	***	**	***	**	*
असिनापानी	धानवाली, गहुवाली तथा फलफुल खेतीमा क्षति	***	**	**	**	***	***	***	**	*	*	***	***	***	**	*
मिचाहा प्रजाति	रैथाने घासहरु हराएको, वारीका काल्ना तथा वारीमा भएका कारण उत्पादनमा कमी, चरण क्षेत्रको अभाव	*	***	***	*	***	***	**	**	**	**	**	**	**	**	**

नोट : * न्यून, ** मध्यम र *** अति उच्च जोखिम

यसरी जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित समूह, लिंग तथा समुदायको विश्लेषण गर्दा जलवायु परिवर्तन र जलवायुजन्य प्रकोपहरु (बाढी, पहिरो, खडेरी, कृषिमा रोग, हावाहुरी, पशुमा रोग, मिचाहा प्रजातिको प्रकोप, आदि) बाट सबैभन्दा बढी बाल बालिका, महिला, अति विपन्न वर्ग तथा जातजातिको आधारमा दलितहरु र सामाजिक स्तरको हिसाबले एकल महिला र फरक क्षमता भएका व्यक्तिहरु उच्च संकटासन्न रहेको देखिएको छ। यी प्रकोप तथा जोखिमहरुबाट अन्य वर्ग समुदाय प्रभावित भएतापनि उनीहरूसँग ती प्रकोपहरुको सामना गर्न सक्ने क्षमता तुलनात्मक रुपमा उच्च रहेको देखिन्छ।

३.३.५ प्रकोपहरूको जोडागत स्तरीकरण

लपा परिमार्जन गोष्ठिका क्रममा जोडागत स्तरीकरण विधिको प्रयोगबाट ऐतिहासिक घटनाक्रम तथा प्रकोप नंक्शाकनबाट पहिचान गरिएका यस वडामा रहेका विभिन्न जलवायुजन्य प्रकोपहरू मध्ये सबैभन्दा बढी असर तथा प्रभाव पारेको प्रकोप कुन हो भनी जोडागत स्तरीकरण गर्दै विश्लेषण गरिएको थियो ।

तालिका ८. प्रकोपहरूको जोडा स्तरीकरण

प्रकोप	वाढी	पहिरो तथा भु-क्षय	खडेरी	कृषि तथा पशुमा रोग	असिनापानी	वन डढेलो	हावाहुरी	मिचाहा प्रजाति	मानव रोग	स्तर
वाढी		वाढी	खडेरी	वाढी	वाढी	वाढी	वाढी	वाढी	वाढी	दोश्रो
पहिरो तथा भु-क्षय			खडेरी	पहिरो तथा भु-क्षय	पहिरो तथा भु-क्षय	पहिरो तथा भु-क्षय	पहिरो तथा भु-क्षय	पहिरो तथा भु-क्षय	पहिरो तथा भु-क्षय	तेश्रो
खडेरी				खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	पहिलो
कृषि तथा पशुपक्षिमा रोग					कृषि तथा पशुमा रोग	कृषि तथा पशुमा रोग	कृषि तथा पशुमा रोग	कृषि तथा पशुमा रोग	कृषि तथा पशुमा रोग	चौश्रो
असिनापानी						वन डढेलो	हावाहुरी	मिचाहा प्रजाति	मानव रोग	नवौ
वन डढेलो							वन डढेलो	वन डढेलो	मानव रोग	छैठौ
हावाहुरी								मिचाहा प्रजाति	मानव रोग	आठौ
मिचाहा प्रजाति									मानव रोग	सातौ
मानव रोग										पाँचौ
जम्मा	८	७	९	६	१	४	२	३	५	

यस प्रकोप जोडा स्तरीकरणबाट यस वडाले सामना गरिरहेको प्रमुख प्रकोपको रूपमा खडेरी देखिएको छ भने त्यसपछिका प्रकोपहरूमा क्रमशः वाढी, पहिरो तथा भुक्षय, कृषि तथा पशुपक्षिमा रोग, मानव रोग, वन डढेलो, मिचाहा प्रजाति, हावाहुरी र असिनापानी देखिएका छन् ।

३.३.६ प्रकोपको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरूको विश्लेषण

यस विधिको प्रयोगबाट प्रकोपको प्रभाव, प्रभावको मुख्य क्षेत्र विश्लेषण गर्नुका साथै प्रकोपसँग जुध्नका लागि गरिने अनुकूलनका प्रयासहरूको विश्लेषण गरिएको थियो । यो विधि प्रयोग गर्दा प्रभावको स्तर र अनुकूलनका प्रयासहरूको

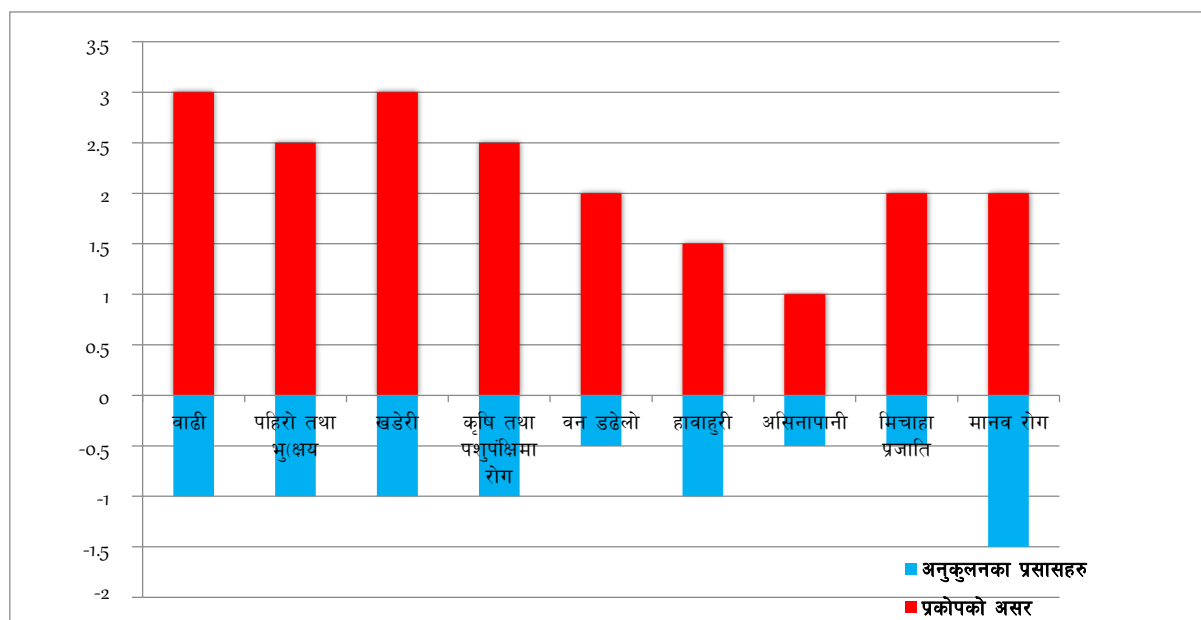
स्तर दुबैलाई ०.५ देखी ३ अंक भार दिई विश्लेषण गरिएको थियो जसमा ०.५ भन्नाले न्यून प्रभाव तथा प्रयास र ३ भन्नाले सबैभन्दा उच्च प्रभाव तथा प्रयास भन्ने बुझिन्छ।

तालिका ९. प्रकोपको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरूको विश्लेषण

क्र. सं.	प्रकोप	प्रकोपले प्रभाव पारेको मुख्य क्षेत्र	असर तथा प्रभावहरू	स्तर	अनुकूलनका उपायहरू	स्तर
१	वाढी	कृषि तथा खाद्यसुरक्षा, वन तथा जैविक विविधता, भौतिक पुर्वाधार, मानवीय क्षति, जलश्रोत र उर्जा	<ul style="list-style-type: none"> ✓ पटक पटक गरि ७२५ रोपनी भन्दा वढी खेतीयोग्य जमिनमा क्षति पुर्याएको ✓ १२ वटा पानी घट्ट र ३ वटा मिलमा क्षति ✓ ४७ वटा सिंचाई कुलो तथा घट्टका कुलोहरूमा क्षति ✓ १२ खानेपानीका मुहान तथा योजना तथा पाईपलाईनमा क्षति ✓ ३ वटा काठेपुल र २ वटा भो.पु. वगाएको ✓ गोरेटो तथा सडक वाटोमा क्षति 	३	<ul style="list-style-type: none"> ✓ समुदायको प्रयासबाट नदीको किनारामा काठको भकारी वान्ने, छेकवार गर्ने गरेको, स्थानिय स्तरमा स्याउला हालेर कुला चलाउने कार्य भएको ✓ मानिसहरू भागेर ज्यान वचाएको ✓ छिमेकको घरमा आश्रित भएको ✓ शूरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण भएको ✓ जिल्ला दैवि उद्धार समिति मार्फत जि.प्र.का, रेडक्रसबाट केही राहत तथा खाद्यान्न प्राप्त भएको ✓ जि.वि.स., जिल्ला भुशंक्षण, गा.वि.स. को पहल मा केही स्थानहरूमा तटबन्ध लगाउने, कुलाको मर्मत गर्ने र वाटोको मर्मत गर्ने काम भएको 	१
२	पहिरो तथा भुक्षय	कृषि तथा खाद्यसुरक्षा, वन तथा जैविक विविधता, मानविय क्षति, जलश्रोत र उर्जा, भौतिक पुर्वाधार	<ul style="list-style-type: none"> ✓ ३० रोपनी खेतीयोग्य जमिनमा क्षति ✓ सिंचाई कुलोमा क्षति ✓ १८ वटा घरगोठमा क्षति र १२ वटा जोखिममा रहेका ✓ वन क्षेत्रका वोटविरुवाहरूमा क्षति ✓ मोटरवाटो र गोरेटोवाटोमा क्षति ✓ २० वटा माहुरीघारमा क्षति 	२.५	<ul style="list-style-type: none"> ✓ भत्कीएका घर गोठहरू छिमेकीको सहयोगमा निर्माण गर्ने गरेको ✓ चेकड्याम निर्माण गर्ने गरेको ✓ भत्कीएका घरगोठहरूलाई निर्माणका लागि गा.वि.स. तथा प्रशासन वाट केही राहत प्रदान भएको ✓ वाटोघाटोको पुननिर्माण गरेको 	१
३	खडेरी	कृषि तथा खाद्यसुरक्षा, वन तथा जैविक विविधता, मानव स्वास्थ्य, जलश्रोत र उर्जा	<ul style="list-style-type: none"> ✓ १६ वटा पानीका मुहानहरू सुकेका र सबै मुहानहरूमा पानीको मात्रामा कमी आएर खानेपानी तथा सिंचाईमा समस्या भएको ✓ मानव स्वास्थ्यमा भाईरल ज्वरो, टाईफाईड, जण्डिस, 	३	<ul style="list-style-type: none"> ✓ पानीका मुलहरू सुकेकाले टाढावाट पानी वोकेर ल्याएको ✓ अन्नवालीहरू अन्यत्र वाट वेसायर खाएको ✓ कृषि उत्पादनमा कमी भएकोले जिविकोपार्जनका लागि भारत लगायत अन्य 	१

क्र. सं.	प्रकोप	प्रकोपले प्रभाव पारेको मुख्य क्षेत्र	असर तथा प्रभावहरु	स्तर	अनुकूलनका उपायहरु	स्तर
			<ul style="list-style-type: none"> भाडापखाला जस्ता रोगहरुको वृद्धि भएको ✓ कृषि योग्य पाखो जमिन बाभो रहेको र उत्पादनमा कमी आएको ✓ कृषि तथा पशुचौपायाहरुमा रोगको मात्रा बढेको ✓ वाली लगाउने समयमा परिवर्तन भएको 		<ul style="list-style-type: none"> मुलुकहरुमा जाने गरेको ✓ पानीका मुहानहरु संरक्षण गरेको ✓ उन्नत तथा हाईब्रिड जातका विउ विजनहरुको प्रयोग गर्ने गरेको 	
४	कृषि तथा पशुपर्क्षमा रोग	कृषि तथा खाद्यशुरक्षा	<ul style="list-style-type: none"> ✓ मकैमा खुम्रे किरा, धानवालीमा गवारो, भटमासमा भुसुलेकिरा, गहुमा सिन्दुरे, धान, आलु तथा तरकारीमा डढुवा रोग, ✓ वर्षेनी ५०० भन्दा बढी वाखा र १००० भन्दा बढी कुखुरा मर्ने गरेका 	२.५	<ul style="list-style-type: none"> ✓ स्थानिय जडिवुटिहरुको प्रयोग ✓ भेटनरी वाट औषधी उपचार ✓ एगोभेटवाट विषादीको प्रयोग ✓ केहीले उन्नत विउविजनहरु प्रयोग गरेको 	१
५	वन डढलो	वन तथा जैविक विविधता, भौतिक पुर्वाधार	<ul style="list-style-type: none"> ✓ ९ वटा घर गोठहरु जलेका ✓ वन जंगलका वोटविरुवाहरु नष्ट भएको, वर्षेनी १०० हेक्टर भन्दा बढी जंगल क्षेत्रमा आगो लाग्ने गरेको ✓ वन्यजन्तुहरु अन्यत्र विस्थापित भएको ✓ पशुचौपायामा क्षति 	२	<ul style="list-style-type: none"> ✓ उपभोक्ताहरु द्वारा जंगलको आगो निभाउने कार्य गरेको 	०.५
६	हावाहुरी	वन तथा जैविक विविधता, कृषि तथा खाद्यशुरक्षा, भौतिक पुर्वाधार	<ul style="list-style-type: none"> ✓ ११० वटा घरगोठ र ४ वटा विद्यालयको छाना र सौचालयमा क्षति पुर्याएको ✓ वन जंगलका रुखहरु ढालेको तथा हागाहरु भाचेको ✓ फलफुलमा क्षति 	१.५	<ul style="list-style-type: none"> ✓ छरछिमेकीको सहयोगमा क्षति क्षति भएका छाना निर्माण गरेको ✓ स्थानियको जनश्रमदान र गाविसको सहयोगमा विद्यालयको छाना पुर्ननिर्माण गरेको । 	१
७	असिनापानी	कृषि तथा खाद्यसुरक्षा	<ul style="list-style-type: none"> ✓ गहुवालीमा क्षति गरेको ✓ वोटविरुवाहरुमा क्षति गरेको 	१	<ul style="list-style-type: none"> ✓ कुनै उपाय नभएको 	०.५
८	मिचाहा प्रजाति	वन तथा जैविक विविधता, कृषि तथा खाद्यशुरक्षा	<ul style="list-style-type: none"> ✓ रैथाने घास प्रजातिहरु लोप हुदै गएको ✓ वोटविरुवाको वृद्धि विकासमा असर ✓ कृषि उत्पादनमा कमी 	२	<ul style="list-style-type: none"> ✓ खेतवारीमा भएको भारलाई उखेलेर फाल्ने तथा आगो लगाउने कार्य गरेको 	०.५
९	मानवमा रोग	मानव स्वास्थ्य	<ul style="list-style-type: none"> ✓ हैजाले ४ जनाको मृत्यु भएको 	२	<ul style="list-style-type: none"> ✓ स्थानिय जडिवुटिहरुको प्रयोग गर्ने गरेको 	१.५

क्र. सं.	प्रकोप	प्रकोपले पारेको मुख्य क्षेत्र	प्रभाव	असर तथा प्रभावहरू	स्तर	अनुकूलनका उपायहरू	स्तर
				✓ टाईफाइड, भाईरल ज्वरो, छाला चिलाउने, आखा पाक्ने जस्ता रोगहरू बढ्दै गएको		✓ स्वास्थ्य चौकि तथा स्थानिय मेडिकलहरुवाट औषधी उपचार गरेको, केहीले दांग, सुर्खेत तथा नेपालगंज गएर औषधी उपचार गर्ने गरेको ।	

चित्र १७. प्रकोपको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरूको विश्लेषण

माथि उल्लेखित जोखिमको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरूको विश्लेषण विधिबाट पहिचान गरिएका ९ किसिमका प्रकोपहरूको मूल्यांकन तथा अनुकूलनको क्षमताको लेखाजोखालाई चित्र १७मा प्रस्तुत गरिएको छ । उक्त चित्रको विश्लेषण गर्दा यस वडामा सबैभन्दा बढी खडेरी, वाढी, पहिरो तथा भुक्षयजस्ता प्रकोपहरूले असर पारेको देखिन्छ र यी प्रकोपहरू बारम्बार दोहोरिएको पनि पाईएको छ । भने यस्ता प्रकोपहरूको प्रभावहरूसँग जुध्न सक्ने क्षमता अत्यन्त न्यून रहेको देखिन्छ । यस विश्लेषणले प्रकोपहरूसँग जुध्न सक्ने क्षमता विकास हुन अझै समय लाग्ने र त्यतिबेलासम्म धेरै नै क्षती हुने देखिन्छ । तसर्थ यस अनुकूलन योजनामा ती प्रकोपहरूसँग जुध्न तुरुन्तै अवलम्बन गर्न सकिने अल्पकालिन तथा दिर्घकालिन अनुकूलनका उपायहरू समावेश गरिएका छन् ।

३.३.७ जीविकोपार्जनका सम्पत्तिहरूको विश्लेषण

यस विधिको प्रयोगबाट वडामा जीविकोपार्जनका मुख्य पाँचवटा सम्पत्तिहरू (प्राकृतिक, भौतिक, मानवीय, सामाजिक र आर्थिक सम्पत्ति) अन्तर्गत कुन कुन सम्पत्तिहरू उपलब्ध छन् तिनीहरूको विद्यमान अवस्था के छ र ती सम्पत्तिहरूमा जलवायु परिवर्तनको प्रत्यक्ष असर के कस्ता रूपमा देखिएका छन् साथै ती असरहरूसँग अनुकूलित हुनको लागि अवलम्बन गर्न सकिने उपायहरूको के के हुन सक्छन् भनी विश्लेषण गरिएको थियो । जसको परिणाम तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १०.जीविकोपार्जनका सम्पत्ति तथा श्रोतहरूको विश्लेषण

जीविकोपार्जनको सम्पत्ति	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था (परिदृश्य) र गुणस्तर	गुणस्तरको अवस्था बढ्दो (+) वा घट्दो (-)	लक्षित वर्गको पहुँच (+ वा -)	लक्षित वर्गको नियन्त्रण (+ वा -)
प्राकृतिक सम्पत्ति	<p>सामुदायिक वन : यस वडामा ९ वटा सामुदायिक वनहरू रहेका छन्।</p> <p>रुख प्रजातिहरू : यि वनहरूमा साल, साज, चिउरी, सल्लो कदम, सादन, धौवा, धाईरो, सिमल, तिनु, रैनी, टुनी, भोर्ला, गाउजा, प्यारी, गिठा, तुषारो, जामुनो, तारिको, वाओरी, करौती, आप, वेलौति, काफल, कोईराल, भिमल, केरा जस्ता रुख तथा वृक्षान प्रजातिहरू रहेका छन्।</p> <p>जडिवुटिहरू : कुरिलो, अमला, हरो, वरो, गिठा, टिमुर, सुनकाउलो, हरचुर, अर्जुन, पाषनभेद, कुमकुमे, सुनगाभा, काउलो, चौतारी, अैसेलु, मलायागिरी, कागती, अमिलो, अदुवा, भ्याउ जस्ता जडिवुटिहरू पाईन्छन्।</p> <p>वन्यजन्तुहरू : वाघ, भालु, वादर, स्याल, घोरल, मृग, वदेल, डेडु, दुम्सि, भासें, माउखानी, खुदे, न्याउरीमुसो, व्यासो आदी।</p> <p>पंक्षिहरू: कालिज, तिश्रा, ढुकुर, भ्याकुर, सिम्टाल्लो, भगेरा, चिल, काग, जुरेली, चिच्चे, लाटोकोसेरो, गरुड, सुगा, लामपुच्छे, वेसुरो, कोकले, हुटिटयाउ, वकुल्ला, जलेवा, हिलेगिद्ध आदी।</p> <p>सामुदायिक वनको कारणले गर्दा वन क्षेत्रको संरक्षण भएतापनि मिचाहा प्रजाति र खडेरीको प्रकोपले गर्दा विभिन्न खाले घास र जडिवुटिहरू घट्दो अवस्था रहेको छ साथै गिद्ध जस्ता चराहरू र वादर, वाघ र गुना जस्ता वन्यजन्तुहरू लोप हुदै गएको पाईएको छ।</p> <p>खोला तथा खोल्सीहरू : शारदा खोला र जुमखोला यस क्षेत्र भएर वग्ने मुख्य नदी तथा खोला हुन भने अन्य खोला तथा खोल्सीहरूमा साविक वडा नं. ६ मा धामखोला, चिउरीवास खोला, खानीखोला, तातोपानी खोल्सी, वडा नं. ७ मा सारुखोला, खारखोला, वेलेनी खोला, वल्लो वेतेनी, पिलपिले खोला, पधेरीखोला, भुम्के खोला, टटाली खोला, जलुकेखोला, वडा नं. ८ मा भांगवारी खोल्सी, चिसाखोला, दरेनी खोला, ट्वाडट्वाङ्गे खोला, छुनिमुरा खोला, वडा नं. ९ मा कोछट्टे खोला,</p>	<p>सामुदायिक वनका कारणले गर्दा केही हदसम्म वन क्षेत्रको संरक्षण भएतापनि खडेरी र मिचाहा प्रजातिको वढ्दो प्रकोपले गर्दा वनका जडिवुटि हरु तथा स्थानिय रैथाने घास प्रजातिहरू लोप हुदै जाने देखिन्छ साथै उचित वासस्थानको अभावमा वन्यजन्तुहरू पनि क्रमिक रुपमा लोप हुदै जाने देखिन्छ।</p> <p>वढ्दो खडेरीका कारणले गर्दा खोला खोल्सी तथा पानीका मुहानहरूमा पानीको मात्रा घटदै जाने देखिन्छ जसले गर्दा सिंचाईको लागि पानीको अभाव भई कृषि उत्पादनमा</p>	-	+	+

जीविकोपार्जनको सम्पत्ती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था (परिदृश्य) र गुणस्तर	गुणस्तरको अवस्था बढ्दो (+) वा घट्दो (-)	लक्षित वर्गको पहुँच (+ वा -)	लक्षित वर्गको नियन्त्रण (+ वा -)
	<p>सुकाली खोला, डिमुरे खोला, शारदा खोला, नयावन खोला जस्ता खोला तथा खोल्सीहरु रहेका छन ।</p> <p>पानीका मुहानहरु :साविक वडा नं. ६ मा तातोपानी, असुरेनी मुल, जोगेनी मुल, छुनिवुटामुल, खानीखोला मुल, धामखोला मुल, तल्लो धामकुवा, चिसापानी मुल, खोल्टेपानी मुल, सुकेदानी मुल साविक वडा नं. ७ मा तिनचुले मुल, वेतेनी मुल, ठुलाखोला मुल, सिरेनी मुल, धारा मुल, भल्केखोला मुल, वेतेनी खोला मुल, जुगेना मुल, खानीखोला मुल, जलुके मुल, दुवाखेत मुल, साविक वडा नं. ८ मा भकुन्डे मुल, लामितरा मुल, डिमुरे खोला मुल, तोरीवारी मुल, खैरेनी कुला मुल, अैसेलु वुटा मुल, ओखरेनी मुल, दांगा मुल, जलुकेनी मुलर साविक वडा नं. ९ मा ओखर वुटा मुल, चिच्याउने खोला, गरेना मुल, जुगेपानी मुल, डोठा मुल, चिउरीतरा मुल, पैरापानी मुल, धागेछहरा मुल, घट्टको मुल, मुलपानी मुल जस्ता पानीका मुहानहरु रहेका छन ।</p> <p>यिनै पानीका मुहानहरुवाट यस वडाका वासिन्दाहरुले खानेपानीको प्रयोग गरीरहेता पनि व्यवस्थित धारा तथा पाईपलाईनको अभाव देखिन्छ ।</p> <p>पुर्ण रुपमा सुकेका पानीका मुहानहरु :साविकको वडा नं. ६ मा साउनेमुहान, वडा नं. ७ मा तुषारे मुहान, वडा नं. ८ मा छापडाडा मुल, वडा नं. ९ मा रकाली मुल, पैराको पानी, रातापानी गरि ६ वटा पानीका मुहानहरु पुर्ण रुपमा सुकेका छन ।</p> <p>गुफा :साविकको वडा नं. ६ मा चमेरे गुफा रहेको छ ।</p> <p>रमणिय तथा धार्मिक स्थल : साविकको वडा नं. ६ मा भैरव छहरा, वडा नं. ७ मा पधेरी छहरा, सस्स धारा, वडा नं. ९ मा धागे छहरा र तामे छहराहरु रहेका छन ।</p> <p>खानीहरु :साविक वडा नं. ६ मा तामाखानी, शिसाखानी, फलामखानी, वडा नं. ७ मा कोईलाखानी र फलामखानी, वडा नं. ९ मा तामाखानी, शिसाखानी र खरिदुंगा रहेको सम्भावना देखिन्छ ।</p>	<p>कमी आउनुका साथै स्वच्छ पिउनेपानीको पनि अभाव हुने देखिन्छ ।</p>			

जीविकोपार्जनको सम्पत्ती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था (परिदृश्य) र गुणस्तर	गुणस्तरको अवस्था बढ्दो (+) वा घट्दो (-)	लक्षित वर्गको पहुँच (+ वा -)	लक्षित वर्गको नियन्त्रण (+ वा -)
	<p>वनमा रहेका सुख्खा पोखरीहरू : साविक वडा नं. ६ मा वारुतेपोखरी, गैरागाउ पोखरी, पल्लाखर्क पोखरी, गुरुंग डाडा पोखरी, पिनडारा पोखरी, वडा नं. ७ मा कोलडाडा पोखरी, तिनचुले पोखरी, पाचपोखरी, वडा नं. ८ मा चौखेडाडा, स्कुलडाडा, लामपोखरी, वाघखोरडाडा, भकुन्डे, सितलटाकुरा, वडा नं. ९ मा सुकाली, वयलडारी, ठुलापोखरी, ओलीडाडा, स्यानचौपारी, ठुलाचौपारी, खर्क डाडा, भुजेल पोखरी जस्ता सुख्खा पोखरीहरू रहेका छन् ।</p>				
भौतिक सम्पत्ति	<p>मोटरवाटो : यस वडाका प्रायजसो वस्तिहरूलाई कच्चा मोटरवाटोले छोएको छ । ति मोटर वाटोहरूमा दांग सुर्खेत मोटर वाटो, सल्यान कोहलपुर मोटर वाटो, भिगाने बालुवा दमदुवाली मोटरवाटो रहेका छन् ।</p> <p>विजुलीवत्ति : यस वडाका कुनै पनि ठाउँमा विजुलि वत्तिको सुविधा रहेको छैन । सबै टोलका वासिन्दाले सौर्य उर्जावाट घरमा वत्ति बालिरहेका छन् तर केही विपन्न घरधुरीहरूमा सोलार वत्ति पनि छैन वा भएको पनि पुर्ण रुपमा विप्रेको अवस्थामा रहेको छ ।</p> <p>सोलार वत्ति नभएका घरधुरीहरू : यस वडामा २५ प्रतिशत घरधुरीहरूमा सोलार वत्तिहरू नभएको ।</p> <p>भोलुङ्गे पुल : यस वडामा डिमुरे, खैरेनी, पिप्ले, जम्मुतरा गरि ४ वटा भोलुंगे पुल रहेको छन् साथै तोरीवारी चिउरीवास कोछटे मा १ वटा काठेपुल रहेको छ ।</p> <p>मिल : साविकको वडा नं. ६ मा पानी मिल २ वटा र डिजेल मिल २ वटा गरि ४ वटा, साविक वडा नं. ७ मा पानीमिल १ वटा र डिजेलमिल ४ वटा गरि ५ वटा, वडा नं. ८ मा पानीमिल २ वटा, डिजेलमिल ४ वटा गरि ६ वटा र वडा नं. ९ मा पानीमिल १ वटा गरि १६ वटा मिलहरू रहेका छन् ।</p> <p>पानी घट्ट : साविकको वडा नं. ६ मा ६ वटा, साविक वडा नं. ७ मा १८ वटा, साविक वडा नं. ८ मा ६ वटा र वडा नं. ९ मा ६ गरि ३६ वटा पानी घट्ट रहेका छन् र ति घट्टहरू परम्परागत रहेका छन् ।</p>	<p>भविष्यमा जलवायुजन्य प्रकोपका असरका बावजूद विकास प्रक्रियाले गर्दा मोटरवाटोको स्तर उन्नती भई यातायातको राम्रो सुविधा हुनेछ ।</p> <p>विजुली वत्तिको विस्तार हुनेछ ।</p> <p>सामुदायिक भवनहरूको स्तर उन्नती हुनेछ ।</p> <p>परम्परागत घट्टहरू समय अनुसार सुधारिएको</p>	+	+	-

जीविकोपार्जनको सम्पत्ती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था (परिदृश्य) र गुणस्तर	गुणस्तरको अवस्था बढ्दो (+) वा घट्दो (-)	लक्षित वर्गको पहुँच (+ वा -)	लक्षित वर्गको नियन्त्रण (+ वा -)
	<p>सामुदायिक भवनहरू :साविकको वडा नं. ६ मा १ वटा माध्यमिक विद्यालय भवन, वडा नं. ७ मा २ वटा आधारभुत विद्यालय भवन, वडा नं. ८ मा ३ ओटा आधारभुत विद्यालय भवन, १ वटा सामुदायिक वचत तथा ऋण सहकारीको भवन, वडा नं. ९ मा १ वटा आधारभुत विद्यालय भवन रहेका छन् ।</p> <p>मठ मन्दिर : साविक वडा नं. ६ मा कालिका मन्दिर, वडा नं. ७ मा शिव मन्दिर, वडा नं. ८ मा शारदा देवी, शिद्धवावा, कालिका, शिव मन्दिर, भोटे मन्दिर, वडा नं. ९ मा कालिका देवी र वन्नाल्ली देवीका मन्दिरहरू रहेका छन् ।</p> <p>सुचना तथा संचार :यस वडामा सल्यान जिल्लाका एफ.एम. रेडियोहरूको पहुँच नभएको तर सुर्खेत र वाके जिल्लाका एफ.एम.हरू ले राम्रो संग काम गर्ने गरेको साथै स्काई, एन सेल र कही नमस्तेले फाटफुट रुपमा सेवा प्रवाह गरिरहेका छन् ।</p> <p>खानेपानीको उपलब्धता :साविकको वडा नं. ६ मा ५ वटा टँकि र धारा २३ वटा, वडा नं. ७ मा २ वटा टँकि र धारा १४ वटा, वडा नं. ८ मा ६ वटा टँकि र ४३ वटा धारा, वडा नं. ९ मा ३ वटा टँकी र ९ वटा धारा वाट खानेपानीको प्रयोग गरिरहेका छन् ।</p> <p>यि टँकि तथा धाराहरू मर्मत गर्नुपर्ने अवस्थामा रहेका छन् ।</p> <p>सिंचाई कुलो :साविकको वडा नं. ६ मा १६ वटा, वडा नं. ७ मा १२ वटा, वडा नं. ८ मा १६ वटा , वडा नं. ९ मा ५ वटा सिंचाई कुलोहरू रहेका छन् साथै प्रायजसो सिंचाई कुलोहरू कच्ची र परम्परागत रहेका छन् ।</p>	<p>हुनेछन ।</p> <p>स्वच्छ पिउनेपानी उपलब्ध गराउनका लागि खानेपानीका टँकि तथा धाराहरूको मर्मत तथा स्तरउन्नती गरिनेछ ।</p> <p>सिचाई कुलाहरूको स्तरउन्नती हुनेछ ।</p> <p>सुचना तथा संचारको पहुँच बढनेछ ।</p>			
सामाजिक सम्पत्ति	<p>सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह :यस वडामा ९ वटा सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहहरू रहेका छन् ।</p> <p>आमा समुह :यस वडामा ४वटा आमा समुहहरू रहेका छन्।</p> <p>वडा नागरिक मञ्च : साविकको सबै वडामा १/१</p>	<p>भविष्यमा यस वडामा विभिन्न सामुदायिक संघ संस्थाहरूको सक्रियता</p>	+	+	+

जीविकोपार्जनको सम्पत्ती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था (परिदृश्य) र गुणस्तर	गुणस्तरको अवस्था बढ्दो (+) वा घट्दो (-)	लक्षित वर्गको पहुँच (+ वा -)	लक्षित वर्गको नियन्त्रण (+ वा -)
	<p>गरि ४ वटा ।</p> <p>सहकारी : साविकको वडा नं. ८ मा सामुदायिक वचत तथा ऋण सहकारी, गंगामाला कृषि सहकारी, वडा नं. ९ मा तामेछहरा कृषि सहकारी गरि जम्मा ३ वटा सहकारीहरु रहेका छन ।</p> <p>विद्यालय व्यवस्थापन समिति : प्रत्येक विद्यालयमा १/१ गरि ७ वटा वि.व्य.स. रहेका छन।</p> <p>कृषि समुहहरु : साविकको वडा नं. ६ मा ४ (लालिगुरास, खानीखोला, साल्फरी, साल्जरी), वडा नं. ७ मा ४ (सल्लेरी, जय चित्र देवी, शारदा, घरवगैचा), वडा नं. ८ मा ६ (सितल, लालिगुरास, शारदा, प्रगतिशिल, पिपलचौतारा, जयदुर्गे भैसिपालन समुह), वडा नं. ९ मा ७ (महिपाल युवा स्वरोजगार, जनजागति, हरियाली, महिला तथा बालबालिका, मखमली बाखपालन समुह, फुलवारी कृषक समुह, नया सन्देश उद्यमी समुह), रहेका छन् ।</p> <p>युवा क्लव : साविकको वडा नं. ६ र ७ मा ११ वटा गरि २ वटा युवा क्लवहरु रहेका छन ।</p> <p>बाल क्लव : साविकको सबै वडाहरुमा ११ वटा गरि ४ वटा बाल क्लवहरु रहेका छन ।</p> <p>संघ संस्था तथा परियोजनाहरु : यस वडामा ASHA, SUAAHARA, पहल, जिबिकोपार्जन तथा मूल्य श्रृंखला, घर बगैचा, आर.आर.एन., लिबर्ड, आशमान, रुपान्तरण जस्ता परियोजनाहरु तथा संघ संस्थाहरुले काम गरिरहेका छन ।</p>	वढ्ने छ ।			
मानविय सम्पति	<p>शिक्षा सेवा : साविकको वडा नं. ६ मा ११ जना, वडा नं. ७ मा १४ जना, वडा नं. ८ मा १५ जना, वडा नं. ९ मा ४ जना गरि जम्मा ४३ जना ।</p> <p>सैनिक प्रहरि : साविकको वडा नं. ६ मा ३ जना, वडा नं. ७ मा ११ जना गरि जम्मा १४ जना ।</p> <p>निजामति : साविकको वडा नं. ६ मा १ जना र वडा नं. ७ मा ६ जना गरि जम्मा ७ जना</p> <p>गैहसरकारी संस्था : साविकको वडा नं. ६ मा २ जना, वडा नं. ७ मा १ जना, वडा नं. ८ मा ५</p>	भविष्यमा यस वडामा पनि शैक्षिक अवस्थामा सुधार आउनुका साथै शिक्षा सेवा, सेना प्रहरी तथा निजामति सेवा लगायत	+	+	+

जीविकोपार्जनको सम्पत्ती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था (परिदृश्य) र गुणस्तर	गुणस्तरको अवस्था बढ्दो (+) वा घट्दो (-)	लक्षित वर्गको पहुँच (+ वा -)	लक्षित वर्गको नियन्त्रण (+ वा -)
	<p>जना गरि जम्मा ८ जना ।</p> <p>वैदेशिक रोजगार : साविकको वडा नं. ६ मा २५ जना, वडा नं. ७ मा ५० जना, वडा नं. ८ मा ४० जना, वडा नं. ९ मा १० जना गरि जम्मा १२५ जना ।</p> <p>जे.टि.ए. : साविकको वडा नं. ६ मा २ जना, वडा नं. ७ मा ३ जना, वडा नं. ८ मा ३ जना गरि जम्मा ८ जना ।</p> <p>अ.न.मि/अ.हे.व./सि.एम.ए. : साविकको वडा नं. ६ मा २ जना, वडा नं. ७ मा ४ जना, वडा नं. ८ मा ११ जना गरि जम्मा १७ जना ।</p> <p>महिला स्वयमसेविका : यस वडामा ४ जना महिला स्वयमसेविका रहेका छन ।</p> <p>सव-ओभरसियर/ओभरसियर : साविकको वडा नं. ६ मा ३ जना, वडा नं. ७ मा १ जना, वडा नं. ८ मा १ जना, वडा नं. ९ मा १ जना गरि जम्मा ६ जना ।</p> <p>डकर्मि सिकर्मि : साविकको वडा नं. ६ मा २१ जना, वडा नं. ७ मा २५ जना, वडा नं. ८ मा २० जना, वडा नं. ९ मा ७ जना गरि जम्मा ७३ जना ।</p> <p>सिलाई कटाई : साविकको वडा नं. ६ मा ३ जना, वडा नं. ७ मा १२ जना, वडा नं. ८ मा १५ जना, वडा नं. ९ मा २ जना गरि जम्मा ३२ जना ।</p> <p>अगुवा कृषक : साविकको वडा नं. ८ मा ५ जना</p> <p>ग्यावियन तारजालि बुन्ने : साविकको वडा नं. ६ मा ८ जना, वडा नं. ७ मा १२ जना, वडा नं. ८ मा १० जना, वडा नं. ९ मा ३ जना गरि जम्मा ३३ जना ।</p> <p>नर्सरी नाईके : साविक वडा नं. ९ मा १ जना</p> <p>एस.एल.सि. पास : साविकको वडा नं. ६ मा २५ जना, वडा नं. ७ मा ४० जना, वडा नं. ८ मा ३० जना, वडा नं. ९ मा २० जना गरि जम्मा ११५ जना ।</p> <p>प्रविणता प्रमाण पत्र तह : साविकको वडा नं. ६ मा १८ जना, वडा नं. ७ मा ३० जना, वडा नं. ८ मा ५</p>	विभिन्न संघ संस्थाहरुमा यस वडाका व्यक्तिहरुको संलग्नता बढेनेछ ।			

जीविकोपार्जनको सम्पत्ती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था (परिदृश्य) र गुणस्तर	गुणस्तरको अवस्था बढ्दो (+) वा घट्दो (-)	लक्षित वर्गको पहुँच (+ वा -)	लक्षित वर्गको नियन्त्रण (+ वा -)
	<p>२५ जना, वडा नं. ९ मा १६ जना गरि जम्मा ८९ जना ।</p> <p>स्नातक : साविकको वडा नं. ६ मा १५ जना, वडा नं. ७ मा १२ जना, वडा नं. ८ मा १० जना गरि जम्मा ३७ जना ।</p> <p>स्नातकोत्तर : साविकको वडा नं. ७ मा १ जना र वडा नं. ८ मा १ जना गरि जम्मा २ जना ।</p>				
आर्थिक सम्पत्ति	<p>परम्परागत खेती प्रणाली र पशुपालनवाट यस वडाको जिविकोपार्जन चलेको छ ।</p> <p>भैसी/रागा : साविकको वडा नं. ६ मा २५ वटा, वडा नं. ७ मा १५० वटा, वडा नं. ८ मा ६० वटा, वडा नं. ९ मा ४५ वटा वटा गरि २८० वटारहेका छन ।</p> <p>गाई/गोरु : साविकको वडा नं. ६ मा २१६ वटा, वडा नं. ७ मा ४५० वटा, वडा नं. ८ मा ५६० वटा, वडा नं. ९ मा ३०० वटा वटा गरि १५२६ वटा रहेका छन ।</p> <p>भेडा/वाखा: साविकको वडा नं. ६ मा १२०० वटा, वडा नं. ७ मा १२०० वटा, वडा नं. ८ मा १५०० वटा, वडा नं. ९ मा २००० वटा वटा गरि ५९०० वटा रहेका छन ।</p> <p>नोकरी तथा व्यवसायमा केही व्यक्तिहरु संलग्न भएता पनि अधिकांश घरधुरीहरुको आर्थिकोपार्जनको श्रोत वैदेशिक रोजगार रहेको छ । यस वडाका केही घरधुरीहरु रोजगारीको लागि भारतको कालापहाड जाने चलन रहेको छ साथै १२५ जना भन्दा बढी भारत बाहेक अन्य मुलुकहरुमा वैदेशिक रोजगारीका लागि गएका छन ।</p> <p>व्यापार व्यवसाय : साविकको वडा नं. ६ मा १२ जना, वडा नं. ७ मा २६ जना, वडा नं. ८ मा २५ जना, वडा नं. ९ मा ४ जना गरि जम्मा ६७ जनाले व्यापार व्यवसायवाट जिविकोपार्जन गरिरहेका छन ।</p> <p>यस वडाको नजिकको व्यापारिक केन्द्र</p>	<p>भविष्यमा यहाका कृषकहरुले पनि व्यवसायिक रुपमा कृषि तथा पशुपालन गर्नेछन ।</p> <p>व्यापारिक केन्द्रहरुको स्तर उन्नती हुनेछ ।</p> <p>सहकारी तथा वित्तीय संस्थाहरुले थप सेवा प्रवाह गर्नेछन ।</p>	+	+	+

जीविकोपार्जनको सम्पत्ती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था (परिदृश्य) र गुणस्तर	गुणस्तरको अवस्था बढ्दो (+) वा घट्दो (-)	लक्षित वर्गको पहुँच (+ वा -)	लक्षित वर्गको नियन्त्रण (+ वा -)
	कालिमाटि रामपुर, वाकेको कोहलपुर र नेपालगंज साथै सुर्खेतको गैरीवजार हुन । वित्तीय संस्थाहरु : यस वडामाचेतना सामाजिक उद्यमीसंस्थाले वित्तीय सेवा प्रवाह गरिरहेका छन ।				

यस वडाको जीविकोपार्जनका मुख्य पाँचवटा सम्पत्तिहरुको विश्लेषण बाट यस वडामा रहेका प्राकृतिक सम्पत्तिहरुमा विभिन्न खालका मिचाहा प्रजातिको प्रकोपले गर्दा वन जंगलको हैसियत दिन प्रतिदिन खस्कदै गईरहेको देखिन्छ साथै खेतीयोग्य जग्गाहरुमा समेत खडेरी र मिचाहा प्रजातिहरुले असर पारेको देखिन्छ । यस वडामा ९ वटा सा.व.उ.स.हरु गठन भईसकेको भएतापनि दिगो वन व्यवस्थापनको अभावमा ती सा.व.उ.स.हरुले उपभोक्ताहरुलाई आशा अनुरूप लाभ पुऱ्याउन सकेका छैनन् । तर ती सा.व.उ.स.हरुमा सु-शासनको अवस्था भने क्रमिक रुपमा सुधार हुँदै गईरहेको देखिन्छ । वडाका सबै वस्तिहरुमा कच्ची मोटर बाटो निर्माणको काम भईरहेको छ । यस वडाका कुनै पनि वस्तिहरुमा विजुलीको सुविधा पुगेको छैन । शैक्षिक संस्थाहरुको संख्या पनि तुलनात्मक रुपमा कम छन भने वस्ति स्तरमा आमा समूहहरु, कृषि समूहहरु लगायतका सामाजिक संस्थाहरु क्रियाशिल रहेका छन् । रोजगारीको लागि विदेशिने क्रम बढी भएकोले कृषि उत्पादनमा सिधै असर पुगेको देखिन्छ ।

३.३.८ वस्ति (साविकका वडाहरु) को संकटासन्नताको अवस्था स्तरीकरण

यस विधि अर्न्तगत विभिन्न वस्तिहरु (साविकका वडाहरु) बीच प्रकोप तथा जोखिमको आधारमा तुलना गर्दै सबैभन्दा जोखिममा रहेको वडा निर्धारण गरिएको थियो । यस विधि अपनाउँदा जलवायु परिवर्तनका असरसँगको सम्मुखता, संवेदनशिलता र अनुकूलन क्षमताको आधारमा विभिन्न जोखिम र अनुकुलित हुने क्षमताको विश्लेषण गर्दै सहभागीहरु बीच छलफलको माध्यमबाट वस्ति स्तरीकरण गरिएको थियो ।

तालिका ११. प्रकोप तथा जोखिमको आधारमा वस्ति स्तरीकरण

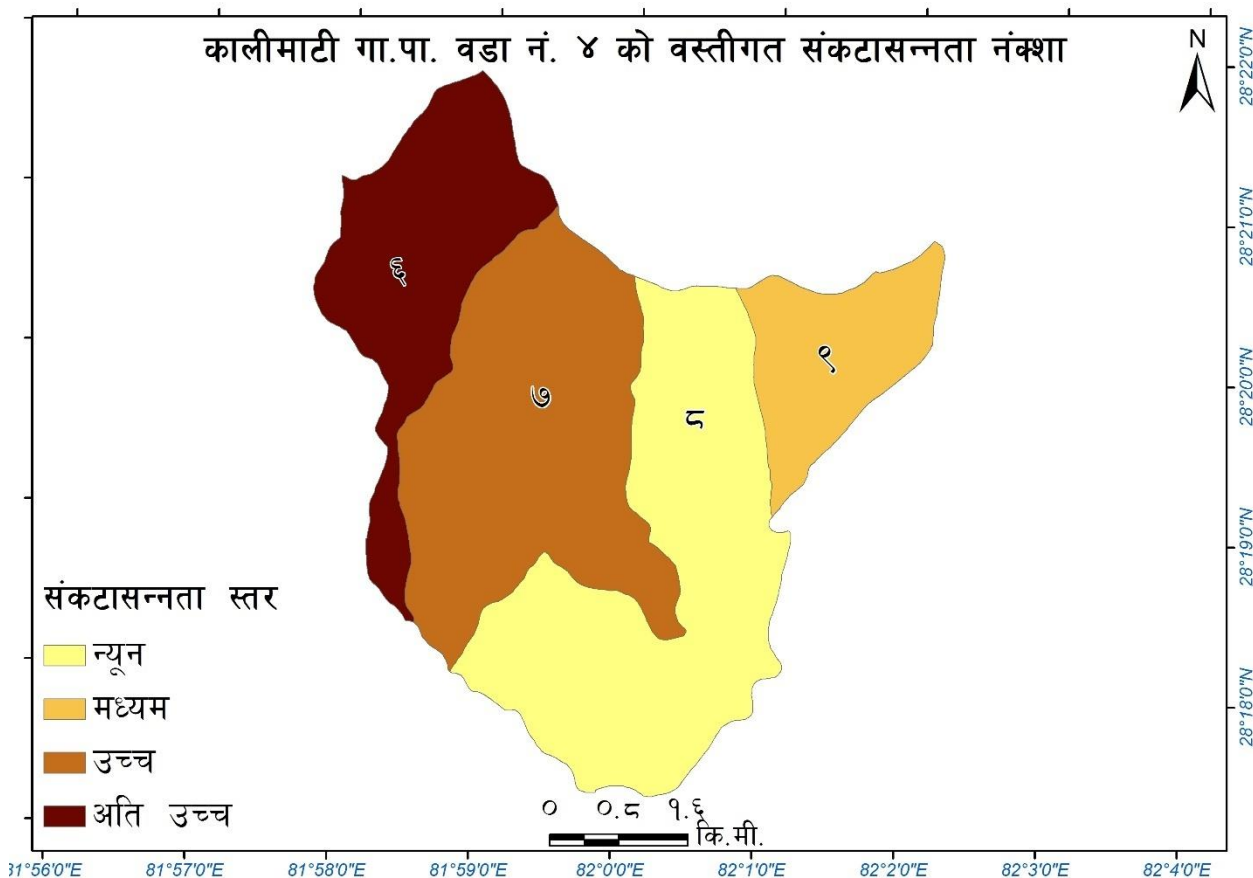
वडा	६	७	८	९	जम्मा	स्तर
६		७	८	९	१	न्यून
७			८	७	३	उच्च
८				८	४	अतिउच्च
९					२	मध्यम

तालिका १२. वस्ति स्तरीकरणको निष्कर्ष

साविकको वडा नं	संकटासन्नताको स्तर	संकटासन्नताको कारण तथा सूचकहरु
८	अति उच्च	खेती योग्य जमिन भएतापनि वाढीले धेरै क्षति गर्ने गरेको, वनमा आगलागिका घटनाहरु प्रत्यक वर्ष हुने गरेको, पशुचौपायाहरुमा बेला बेलामा प्रकोप फैलिरहेको हुन्छ ।
७	उच्च	जलवायु जन्य प्रकोपहरु पहिरोको प्रभाव वढी र वाढीको प्रकोप साविक वडा नं. ८ भन्दा कम भएको, पशु चौपायाहरुमा कम असर देखिने, आर्यआर्जन कार्यमा धेरै घरधुरीहरु भएको, बैकल्पिक आमदानी भएको, मोटरबाटोले छोएको ।

९	मध्यम	जलवायु जन्य प्रकोपहरू (वाढी, पहिरो) को असर साविक वडा नं. ८ र ७ भन्दा केही कम भएको ।
६	न्यून	जलवायुजन्य प्रकोपहरूको असर तुलनात्मक रूपमा कम भएको, खानेपानीको मुहान प्रशस्त भएको, सबै वडामा कच्ची मोटर वाटो ले छोएको ।

साविकका वडाहरूको स्तरीकरण गर्दा सबैभन्दा संकटासन्न (अति उच्च) वडा नं. ८ रहेको छ भने वडा नं. ७ उच्च संकटासन्न स्तरमा रहेको छ त्यसैगरी वडा नं. ९ मध्यम र वडा नं. ६ न्यून संकटासन्न अवस्थामा रहेको छ ।

चित्र १८. कालिमाटी गा.पा. वडा नं. ४को बस्तीगत संकटासन्नता नक्शा (श्रोत: रुपान्तरण नेपाल)

३.४ अनुकूलन कार्यहरूको प्राथमिकीकरण

३.४.१ उच्च अनुकूलन क्षमताको परिकल्पना

स्थानीय स्तरमा विद्यमान अवस्था र प्रणालीको चित्रण गरिसकेपछि वडा स्तरीय सरोकारवालाको दृष्टिमा उच्च अनुकूलन क्षमताका परिदृष्यहरूको परिकल्पना गरिएको थियो । तिनै परिकल्पनाहरूका आधारमा यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको हो । यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना गोष्ठीका सहभागीहरूले यस वडाको लागि गरेको परिकल्पनाहरू निम्न अनुसार छन् ।

- स्थानीयवासीहरूको जलवायु परिवर्तनको बारेमा चेतना अभिवृद्धि भई यसको असरसँग अनुकूलित हुने क्षमता विकास भएको हुनेछ । जसले गर्दा जलवायुजन्य प्रकोपबाट हुने क्षति न्यून भएको हुनेछ ।
- खानेपानीको मुहानको संरक्षणबाट पानीको प्रचुरता भएको हुनेछ ।

- सिचाई कुलोको मर्मत तथा स्तर उन्नती, सरल सिंचाई प्रविधिको प्रयोगले सिचाईको उपलब्धतमा वृद्धि भई कृषि उत्पादनमा वृद्धि हुनुका साथै स्थानीय जनताको आयआर्जनमा टेवा पुगेको हुनेछ ।
- उपयुक्त उन्नत जातको कृषिवाली तथा आधुनिक प्रविधिको प्रयोगका कारण कृषि उत्पादनमा वृद्धि भई जीविकोपार्जन सहज भएको हुनेछ ।
- पशु तथा कृषिमा देखा पर्ने रोगको असर कमी भई कृषि उत्पादनमा वृद्धि हुनाले खाद्य सुरक्षा बढ्नेछ ।
- स्वस्थ पिउने पानी तथा सरसफाईको कारण स्थानीय समुदायको स्वास्थ्यमा सुधार आएको हुनेछ ।
- विभिन्न भौतिक पूर्वाधारको निर्माणबाट वडामा बाढी, पहिरो जस्ता जलवायुजन्य प्रकोपको असर कम भई विकास निर्माणमा अग्रसर भएको हुनेछ ।
- दिगो वन व्यवस्थापनका माध्यमबाट वनको हैसियत सुदृढ हुनुका साथै वन डढेलोको प्रकोप पनि कमी आएको हुनेछ र संगसंगै वन विनाश र वन अतिक्रमणमा पनि कमी आएको हुनेछ ।
- घास काट्ने मेशिन, धान भार्ने मेशिन र मकै छोडाउने मेशिनको प्रयोगले महिलाको कार्यबोझमा कमीआएको हुनेछ ।
- भू-क्षमता अनुसारको उचित कृषि प्रविधीहरूको प्रयोग र भू-संरक्षणका उपायहरूको अवलम्बनसंगै भू-क्षयमा कमी आएको हुनेछ ।

स्थानीयवासीहरूमा जलवायु परिवर्तनको बारेमा चेतना अभिवृद्धि भईर यसका प्रभावहरूसँग अनुकूलित हुन तथा समग्र वातावरण तथा पर्यावरणीय प्रणालीको दिगो विकास गर्न प्रशासकिय सिमा भित्र मात्रै सिमित नभई समग्र उप जलाधार क्षेत्रका माथिल्लो तथा तल्लो तटीय क्षेत्रहरूबीच सहकार्यको शुरुवात भएको हुनेछ ।

३.४.२ अनुकूलन कार्यहरूको प्राथमिकीकरण

यस विधि अन्तर्गत अनुकूलनका कार्यहरूको प्राथमिकीकरण गर्नको लागि विभिन्न आधारहरू जस्तै: प्रभावकारिता, सम्भाव्यता, दिगोपना, खर्चको मितव्ययिता, संकटासन्नमुखी (लक्षितवर्गमूखी) तथा महिला प्रति संवेदनशिलता निर्धारण गरिएका थिए । प्राथमिकीकरणको लागि यसमा १ देखि ३ सम्मको अङ्कभारको प्रयोग गरिएको थियो । अङ्कभार १ ले उक्त आधारहरू राम्ररी पूरा गर्न नसक्ने भन्ने जनाउँछ भने अङ्कभार ३ ले आधार राम्ररी पूरा गर्न सक्ने जनाउँछ । खर्चको मितव्ययिताको सम्बन्धमा भने कम खर्चिलोलाई ३ अंक र धेरै खर्चिलोलाई १ अंक दिइएको थियो । त्यस पछि सबै विश्लेषणको नतिजालाई जोडेर कूल जम्मा निकालिएको थियो । उक्त कूल जम्मा अंकको आधारमा नै अनुकूलनका क्रियाकलापहरूको प्राथमिकीकरण गरिएको थियो । जुन क्रियाकलापले बढी अंक प्राप्त गरेको थियो उक्त क्रियाकलापलाई योजनामा पहिलो प्राथमिकतामा राखिएको छ । यस विश्लेषणबाट प्राप्त नतिजालाई अनुकूलन कार्ययोजनामा प्राथमिकताका साथ राखिएको छ । तर यसो भन्दैमा कुनै क्रियाकलापले उत्कृष्ट अंक ल्याउँदैन त्यो नै सबै स्थानको लागि उक्त क्रियाकलाप सर्वोत्कृष्ट भन्ने चाहि होइन, स्थान अनुसार क्रियाकलापको उत्कृष्टता फरक हुन सक्छ ।

तालिका १३. अनुकूलन उपायहरूको प्राथमिकीकरण

क्षेत्रगत संवेदनशील क्षेत्र	प्रकोप	क्षेत्रगत प्रभाव तथा असरहरू	क्षेत्रगत भावी परिकल्पना	अनुकूलनका उपायहरू	प्रभावकारिता (१-३)	सम्भाव्यता (१-३)	दिगोपना (१-३)	खर्चको मितव्ययिता (१-३)	लक्षितवर्ग (V4, V3, V2) मूख (१-३)	महिलाको कार्यबोझमा कमी वा बढी (१-३)	जम्मा	स्तर	योजना अवधि
कृषी तथा खाद्य सुरक्षा	वाढी तथा पहिरो	खेती योग्य जमिन कटान तथा पुरेको	कृषि क्षेत्रमा विभिन्न खाले अनुकूलनका उपायहरू अपनाइने हुनाले वाढी, पहिरो, खडेरी कृषि तथा तथा प्रभाव कम हुनाले उत्पादनमा वृद्धि हुनेछ र खाद्य सुरक्षा वढने छ ।	तटवन्ध निर्माण, ग्याविन पर्खाल	३	३	३	२	२	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				वायोइन्जीनियरिङ (भकारी वाघ्ने)	२	३	२	३	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				सिंचाई कुलो मर्मत तथा स्तरउन्नती	३	३	३	२	३	२	१६	पहिलो	मध्यकालिन
				नदि किनारमा वृक्षारोपण	२	३	२	२	३	२	१४	तेश्रो	अल्पकालिन
				पशु विमा	२	२	३	२	३	२	१४	तेश्रो	अल्पकालिन
				वाली विमा	२	१	३	२	३	२	१३	चौथो	अल्पकालिन
				माटो परिक्षण शिविर	३	३	२	२	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
	कृषि तथा पशुमा रोग	अन्नवालीमा रोग किराको संक्रमणमा वृद्धि		माटोको उपचार	२	३	२	२	२	२	१३	चौथो	अल्पकालिन
				रोग किरा प्रतिरोधी प्रजातिहरूको प्रवर्द्धन	३	३	२	२	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				विउ भण्डारणका लागि सुरक्षित भोला (सुपर ग्रेन व्याग)	३	३	२	२	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				प्रांगारिक मल तथा जैविक विषादी तयारी तालिम	२	३	३	२	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				पशुपालन सम्बन्धि तालिम	२	३	२	२	३	२	१४	तेश्रो	अल्पकालिन
				पशु स्वास्थ्य शिविर	३	३	३	२	३	२	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				पशु चौपायामा रोगको वृद्धि	भकारो सुधार	२	३	३	२	३	२	१५	दोश्रो
वाखाको खोर सुधार	२	३	३	२	३	२	१६	दोश्रो	अल्पकालिन				
नश्ल सुधार (वोका) बोयर	३	३	३	२	२	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन				

क्षेत्रगत संवेदनशील क्षेत्र	प्रकोप	क्षेत्रगत प्रभाव तथा असरहरु	क्षेत्रगत भावी परिकल्पना	अनुकूलनका उपायहरु	प्रभावकारिता (१-३)	सम्भाव्यता (१-३)	दिगोपना (१-३)	खर्चको मितव्ययिता (१-३)	लक्षितवर्ग (V4, V3, V2) मूढि (१-३)	महिलाको कार्यबोझमा कमी वा बढी (१-३)	जम्मा	स्तर	योजना अवधि
				नश्ल सुधारका लागि कृत्रिम गर्भाधान (गाई र भैसी)	३	२	३	१	२	२	१३	चौथो	अल्पकालिन
				सुख्खा सहने प्रजातिको प्रवर्द्धन(गहु, मकै, धान)	३	३	२	२	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				सिंचाई कुलो मर्मत तथा स्तरउन्नती	३	३	३	१	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				थोपा सिंचाई	३	३	२	२	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				फिरफिरे सिंचाई	३	३	२	२	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				जुठेल्ना सुधार	३	३	२	२	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				प्लास्टिक घरमा बेमौषमी तरकारी खेती	३	३	३	१	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				प्लास्टिक पोखरी	२	३	२	१	२	३	१३	चौथो	अल्पकालिन
				पक्की सिंचाई पोखरी	३	३	३	१	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				कम पानी आवश्यक पर्ने नगदे वाली जस्तै अदुवा, बेसार खेती सम्बन्धि तालिम	३	३	२	२	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				घर वगैचा तालिम	२	३	३	२	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				तरकारी खेतीका लागि नर्सरी स्थापना	२	३	३	२	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				श्रोत घर वगैचा स्थापना	२	३	३	२	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				अलैचि खेति	२	२	३	२	२	२	१३	चौथो	अल्पकालिन
				च्याउ खेती	२	३	३	२	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				घास रोपण	३	३	२	२	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				कृषि उपज संकलन केन्द्रको स्थापना तथा सवलिकरण	२	३	३	१	३	२	१४	तेश्रो	मध्यकालिन
				सामुदायिक विउँ बैंकको स्थापना	२	३	२	१	३	२	१३	चौथो	दिर्घकालिन
				घास काटने मेसिन खरिद	३	३	२	१	३	३	१५	दोश्रो	अल्पकालिन

क्षेत्रगत संवेदनशील क्षेत्र	प्रकोप	क्षेत्रगत प्रभाव तथा असरहरू	क्षेत्रगत भावी परिकल्पना	अनुकूलनका उपायहरू	प्रभावकारिता (१-३)	सम्भाव्यता (१-३)	दिगोपना (१-३)	खर्चको मितव्ययिता (१-३)	लक्षितवर्ग (V4, V3, V2) मूखि (१-३)	महिलाको कार्यबोझमा कमी वा बढी (१-३)	जम्मा	स्तर	योजना अवधि	
				धान भार्ने मेसिन खरिद	३	३	२	१	३	३	१५	दोश्रो	अल्पकालिन	
				मकै छोडाउने मेसिन खरिद	२	३	२	१	२	३	१३	चौथो	अल्पकालिन	
				फलफूल खेती सम्बन्धि तालिम तथा विरुवा वितरण (आप, अनार, सुन्तला, कागति)	३	३	२	१	३	२	१४	तेश्रो	अल्पकालिन	
				माहुरी पालन तालिम तथा घर वितरण	२	३	२	२	३	२	१४	तेश्रो	अल्पकालिन	
	भु क्षय	खेतबारीको माटो तथा पोषक तत्वहरू बगाएको		गहना सुधार	२	३	३	२	२	२	१४	तेश्रो	अल्पकालिन	
				कृषि वन प्रणाली प्रवर्द्धन	२	३	३	२	२	२	१४	तेश्रो	मध्यकालिन	
वन तथा जैविक विविधता			वन व्यवस्थापन तथा वृक्षारोपण लगायतका विभिन्न किसिमका अनुकूलनका प्रयासहरूले गर्दा वनको हैसियतमा सुदृढ हुनुको साथै जैविक विविधता संरक्षणमा टेवा पुग्नेछ ।	वृक्षारोपण	२	३	३	२	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन	
				तटवन्ध निर्माण, ग्याविन पर्खाल निर्माण	३	३	३	२	२	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन	
				वायो ईन्जिनियरिंग (वैस, वास रोपण)	२	३	३	२	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन	
				नर्सरी स्थापना	२	३	३	२	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन	
				डाले घाँस प्रजातिहरू रोप्ने	२	३	३	२	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन	
				संरक्षण पोखरी निर्माण	३	३	३	२	२	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन	
	आगलागि		रुखविरुवा, चराचुरुंगी तथा अन्य वन्यजन्तुमा क्षति		रिचार्ज पोखरी निर्माण	३	३	३	२	२	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
					परम्परागत सुख्खा पोखरी संरक्षण	३	३	३	३	२	२	१६	पहिलो	अल्पकालिन
					अग्नी नियन्त्रण सम्बन्धि तालिम तथा सामान खरिद	२	३	३	२	२	२	१४	तेश्रो	अल्पकालिन
					अग्नी रेखा निर्माण	२	३	२	२	२	२	१३	चौथो	अल्पकालिन
				सुख्खा मौसम शुरु हुनु अगावै वनमा जम्मा भएका प्रज्वलनशील वस्तुहरू जस्तै पात पत्कर, भाडी, सुकेका घाँसपात हटाउने	२	३	२	२	२	१३	चौथो	अल्पकालिन		

क्षेत्रगत संवेदनशील क्षेत्र	प्रकोप	क्षेत्रगत प्रभाव तथा असरहरू	क्षेत्रगत भावी परिकल्पना	अनुकूलनका उपायहरू	प्रभावकारिता (१-३)	सम्भाव्यता (१-३)	दिगोपना (१-३)	खर्चको मितव्ययिता (१-३)	लक्षितवर्ग (V4, V3, V2) मूखि (१-३)	महिलाको कार्यबोझमा कमी वा बढी (१-३)	जम्मा	स्तर	योजना अवधि
	मिचाहा प्रजाति	घास तथा जडिवुटिका प्रजातिहरू लोप हुदै गएको		भाडि सफाई	2	3	2	3	2	1	13	चौथो	अल्पकालिन
		बोट विरुवाको वृद्धि विकासमा असर		मिचाहा प्रजातिहरू जस्तै वनमारा उखेलेर फाल्ने र त्यस्ता प्रजातिहरूको प्रयोग गरी वायोत्रिकेट तथा वायोचार उत्पादन	2	3	3	3	2	2	15	दोश्रो	अल्पकालिन
		वन्य जन्तुहरू लोप हुदै गएको		वन व्यवस्थापन (हाँगा काटछाट)	3	3	3	3	2	1	15	दोश्रो	अल्पकालिन
				खुल्ला चरिचरण रोक्ने	2	2	2	2	2	2	12	पाँचौ	अल्पकालिन
जलश्रोत तथा उर्जा	वाढी तथा पहिरो	खानेपानीका मुहान बगाएको	खानेपानीको मुहानको संरक्षणबाट पानीको उपलब्धता बढनुका साथै स्वस्थ पिउने पानी तथा सरसफाईको कारणले स्थानीयको स्वास्थ्य स्थितिमा सुधार आएको हुनेछ ।	खानेपानी मुहान संरक्षण (तारवार, वृक्षारोपण, टाँकि निर्माण) तथा खानेपानी योजना निर्माण	3	3	3	2	3	3	17	पहिलो	अल्पकालिन
	खडेरी	पानीको उपलब्धतामा कमी		जिरो उर्जा पम्प (वर्षा पम्प) प्रविधिबाट सिंचाई	3	2	2	1	3	3	14	चौथो	अल्पकालिन
				सरल सिंचाई प्रविधि (थोपा सिंचाई र फिरफिरे सिंचाई)	3	3	2	2	3	3	16	दोश्रो	अल्पकालिन
		पानीका मुहानहरू सुकेको		UPLIFT प्रविधिबाट खाने पानी तथा सिंचाई	3	3	2	1	3	3	15	तेश्रो	मध्यकालिन
		पानीको कमीका कारण घट्ट संचालनमा कठिनाई भएको		सुधारिएको घट्ट	2	3	3	2	3	3	16	दोश्रो	अल्पकालिन
				सुधारिएको चुलो	3	3	3	2	3	3	17	पहिलो	अल्पकालिन
		दाउराको उपलब्धतामा कमी		गोवरग्यास प्लान्ट निर्माण	3	3	3	1	3	2	15	तेश्रो	अल्पकालिन
				सोलार प्यानल खरिद तथा वितरण	3	3	3	1	3	3	16	दोश्रो	अल्पकालिन
भौतिक पूर्वाधार तथा जलवायुजन्य प्रकोप	वाढी तथा पहिरो	सिंचाई कुलोमा क्षति	विभिन्न भौतिक पूर्वाधारको निर्माणबाट बाढी, पहिरो जस्ता जल उत्पन्न प्रकोपको असर कम हुनेछ	सिंचाई कुलोको मर्मत तथा स्तरउन्नती	3	3	3	2	3	3	17	पहिलो	मध्यकालिन
		वाटोघाटोमा क्षति		तटबन्ध/टेवा पर्खाल/चेकड्याम तथा नाली मर्मत तथा निर्माण	3	3	3	2	3	3	17	पहिलो	अल्पकालिन

क्षेत्रगत संवेदनशील क्षेत्र	प्रकोप	क्षेत्रगत प्रभाव तथा असरहरू	क्षेत्रगत भावी परिकल्पना	अनुकूलनका उपायहरू	प्रभावकारिता (१-३)	सम्भाव्यता (१-३)	दिगोपना (१-३)	खर्चको मितव्ययिता (१-३)	लक्षितवर्ग (V4, V3, V2) मूढि (१-३)	महिलाको कार्यबोझमा कमी वा बढी (१-३)	जम्मा	स्तर	योजना अवधि	
				वायो ईन्जिनियरिंग (जैविक बाध र पर्खाल)	२	३	३	२	३	२	१५	तेश्रो	अल्पकालिन	
		विद्यालय तथा वस्तिमा क्षति		पक्की गारो लगाउने	३	३	३	२	३	२	१६	दोश्रो	अल्पकालिन	
				कच्ची गारो लगाउने	२	३	२	२	३	२	१४	चौथो	अल्पकालिन	
				आकस्मिक कोषको स्थापना	३	३	३	१	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन	
		खानेपानी टंकी तथा पाइपलाइनमा क्षति		खानेपानी टंकी तथा पाइपलाइनमा मर्मत	३	३	३	२	३	३	१७	पहिलो	अल्पकालिन	
जन स्वास्थ्य	वाढी, पहिरो	मानविय क्षति	सचेतनामूलक तथा पूर्व तयारीका क्रियाकलापहरूले जलवायुजन्य रोगहरूमा कामि आउने छ ।	खोज तथा उद्धार सम्बन्धि तालिम	२	३	३	१	२	२	१३	चौथो	अल्पकालिन	
	सरुवा रोगहरूको संक्रमणमा वृद्धि	भाडापखाला, आखा पाक्ने रोग, औलो, टाईफाईड आदीको संक्रमणमा वृद्धि		स्ट्रेचर खरिद	३	३	३	२	३	२	२	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				प्राथमिक उपचार सम्बन्धि तालिम तथा प्राथमिक उपचार सामग्री सहितको बाक्स खरिद	२	३	२	३	३	२	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				स्वास्थ्य चौकीको सबलिकरण	२	३	२	३	३	२	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				जनचेतनामूलक कार्यक्रम	२	३	२	२	३	२	२	१४	तेश्रो	अल्पकालिन
				पानीको शुद्धिकरण	१	३	२	२	२	३	१३	चौथो	अल्पकालिन	
				औषधीयुक्त भुल खरिद	२	३	२	१	३	१	१२	पाँचौ	अल्पकालिन	
				आपतकालिन कोषको स्थापना	३	३	३	२	२	२	१५	दोश्रो	दिर्घकालिन	
				पोषण सम्बन्धि तालिम	३	३	३	२	३	२	१६	पहिलो	अल्पकालिन	

नोट: अल्पकालिन भन्नाले ५ वर्ष भन्दा कम, मध्यकालिन भन्नाले ५ देखि १० वर्ष सम्मका र दिर्घकालिन भन्नाले १० वर्ष भन्दा माथिका योजनाहरूलाई जनाउँदछ।

३.४.३ आवश्यक क्षमता विकासको लेखाजोखा

यस वडाका स्थानीय सुमदाय सबैले जलवायु, तापक्रम, पानी पर्ने समयमा आएका परिवर्तनहरूको महसुस गरेका भएता पनि जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी प्राविधिक ज्ञान, सूचना तथा जानकारीहरूको कमीले त्यस्ता परिवर्तनहरू किन भईरहेका छन् भन्ने बारेमा उनीहरू अनविज्ञ थिए । यसर्थ स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना निर्माण तथा परिमार्जनका क्रममा गरिएका सचेतनामूलक क्रियाकलापहरूले स्थानीय सुमदायमा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि ज्ञान वृद्धि गराउन निकै नै उपयोगी सावित भएका छन् । त्यसैले वडाका निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरू, स्थानीय सुमदायका साथसाथै वडामा कार्यरत सम्पूर्ण गैर सरकारी संस्थाहरू तथा ईलाका स्तरीय सरकारी कार्यालयहरूलाई पनि जलवायु परिवर्तन अनुकूलन मैत्री योजना तथा कार्यक्रम तयार गर्न साथै सहकार्यको लागि उत्प्रेरित गर्न विभिन्न तालिम, गोष्ठी, अन्तरक्रिया र अवलोकन भ्रमण जस्ता कार्यक्रमहरूको आवश्यकता देखिन्छ ।

यस वडाको वडा कार्यालयमा अध्यक्ष सहित ५ जना निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरू, १ जना सचिव १ जना कार्यालय सहायक रहेका छन् भने भाडाकोकच्चि भवन वाटयस वडाले आफ्नो क्रियाकलापहरू प्रदान गर्दै आएको छ । लापा परिमार्जनमा वडा कार्यालयले मुख्य भूमिका खेल्दै आएको पनि छ । निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरू स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयन गर्न केही हदसम्म दक्ष देखिएतापनि कार्यक्रमको लक्ष्य पुरा गर्न उनीहरूलाई थप ज्ञान, सीप दिनु पर्ने आवश्यक देखिन्छ । यस वडाको सम्पूर्ण सूचनाको अध्यावधि राख्न कम्प्यूटर, जनशक्तिलाई तालिम साथै वडामा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी पुस्तकहरू राख्न तथा अध्ययन गर्न ज्ञान केन्द्रको स्थापना गर्नु पर्ने देखिन्छ । यसरी लापाका योजनालाई कार्यान्वयन गर्न यस्ता तालिम, गोष्ठीहरूको आवश्यक पर्ने भएको हुंदा त्यस्ता तालिम तथा गोष्ठीहरू संचालन तथा सम्पन्न गर्नको लागि सहयोगी निकायहरू जि.स.स., गाउँ पालिका, स्थानीय संघ संस्थाहरू साथै दातृ निकायहरूको साथ र सहयोगको आवश्यकता छ भने योजना कार्यान्वयन गर्नका लागि एक जना सामाजिक परिचालक, एक जना कृषि प्राविधिक र एक जना प्राविधिक (आभेरसियर) परिचालन गर्नु पर्ने पनि आवश्यकता देखिन्छ । यसरी नै लापा कार्यान्वयनका लागि निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरू तथा सरोकारवाला निकायहरूलाई स्वःअनुगमन, सार्वजनिक लेखा परिक्षण, योजना प्रक्रिया सम्बन्धी अभिमुखीकरण र योजना व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम प्रदान गर्न पनि आवश्यक देखिन्छ । यिनै आवश्यकताहरूलाई ध्यानमा राख्दै स्थानीय सरोकारवालाहरूसंगको छलफलको आधारमा तयार गरिएको क्षमता विकास योजना तालिका १५ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १४. क्षमता विकास योजना

विषयगत क्षेत्र	समुदाय स्तरबाट आएका क्षमता अभिवृद्धिका लागि प्रस्तावित मागहरू
कृषि तथा खाद्य सुरक्षा	<ul style="list-style-type: none"> ● कृषि तथा पशु व्यवस्थापन तालिम ● विभिन्न भुईँ घाँस तथा डालेघाँस रोपण ● उन्नत जातका पशु पालन ● कृषिमा आधुनिक प्रविधि ● उन्नत जातको विउ विजन ● गह्ना सुधार तालिम ● साना सिंचाई प्रविधि सम्बन्धि तालिम ● भू-क्षमता अनुसारको भू-उपयोग सम्बन्धि प्राविधिक तालिम
वन तथा जैविक विविधता	<ul style="list-style-type: none"> ● वन व्यवस्थापन तालिम तथा सोको लागि आवश्यक सामग्रीहरू ● बायो ब्रिकेट तथा बायोचार निर्माण तालिम
जलश्रोत र उर्जा	<ul style="list-style-type: none"> ● माथिल्लो तथा तल्लो तटिय क्षेत्रहरूको अन्तर सम्बन्ध र सहकार्य सहितको जलाधार व्यवस्थापन सम्बन्धि प्राविधिक तालिम ● वैकल्पिक उर्जा सम्बन्धि तालिम
जन स्वास्थ्य	<ul style="list-style-type: none"> ● प्राथमिक उपचार तालिम तथा प्राथमिक उपचारका लागि आवश्यक सामग्रीहरू ● वस्ती स्तरमा स्वास्थ्य केन्द्र स्थापना

विषयगत क्षेत्र	समुदाय स्तरबाट आएका क्षमता अभिवृद्धिका लागि प्रस्तावित मागहरू
	<ul style="list-style-type: none"> मानव रोग, सरसफाई तथा पोषण सम्बन्धी तालिम
जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि सचेतना अभिवृद्धि, क्षमता विकास तथा लैंगिक समावेशीकरण	<ul style="list-style-type: none"> सिपमूलक तालिम (बाँसको मुढा बनाउने तथा होजेरी) आयमूलक तालिम (खाद्य सामाग्री निर्माण, नगदे वाली, बेमौसमी तरकारी खेती) जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि तालिम लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण तालिम
भौतिक पूर्वाधार	<ul style="list-style-type: none"> स्थानीय कृषि उपज संकलन तथा विक्री वितरण केन्द्र जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि अध्ययन गर्न श्रोत केन्द्र
जलवायुजन्य प्रकोप	<ul style="list-style-type: none"> जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी जनचेतनामूलक तालिम जलवायु परिवर्तन ज्ञान केन्द्रको स्थापना पुर्व सूचना प्रणालीको स्थापना
अनुगमन तथा मूल्यांकन तथा संस्थागत विकास	<ul style="list-style-type: none"> अनुगमन तथा मूल्यांकन तालिम अवलोकन भ्रमण
कार्यक्रम कार्यान्वयन	<ul style="list-style-type: none"> कार्यक्रम कार्यान्वयन क्षमता विकास तालिम

३.५ लैंगिक विश्लेषण

जलवायु परिवर्तनजन्य प्रकोपहरूले पार्ने असर व्यक्ति, परिवार वा समुदायको अनुकूलन क्षमतामा निर्भर हुने हुदाँ कुनै पनि समुदायमा अनुकूलनका उपायहरूको पहिचान गर्दा सदियौं देखि त्यस समाजमा व्याप्त लैंगिक तथा सामाजिक सवालहरूलाई विश्लेषण गर्न अपरिहार्य हुन्छ। यसर्थ यस कालिमाटी गाउँपालिका वडा नं. ४ मा स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना परिमार्जनको क्रममा यहाँ विद्यमान लैंगिक तथा सामाजिक सवालहरूको बारेमा सहभागितामूलक तरिकाले छलफल गरिएको थियो। उक्त छलफलहरूबाट तयार गरिएको लैंगिक खाका तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। जस अनुसार अन्य क्षेत्रमा जस्तै यस वडामा पनि महिलाहरू घरभित्रको काममा र पुरुषहरू घरबाहिरको काममा संलग्न रहेको देखिन्छ। साथै श्रोत साधनहरूमा पुरुषहरूको पहुँच बढी रहेको देखिन्छ। यसर्थ यस कार्ययोजनामा महिलाहरूको सीप तथा क्षमता विकास गर्दै उत्पादनशिल क्षेत्रहरू तथा श्रोत साधनहरूमा उनीहरूको पहुँच बढाउने खालका योजनाहरूलाई समावेश गरिएका छन्।

क) काममा आधारित लैंगिक खाका

काम	कसले गर्दछ ?	कहाँ गरिन्छ ?	कहिले गरिन्छ ?
	महिला, पुरुष, बालक, बालिका	घरबाहिर, घरभित्र, बजार, कार्यालयमा, बनजंगल आदि	वार्षिक, कहिलेकाँही, दैनिक, मासिक
उत्पादनशील			
जागिर	पुरुष	घरबाहिर, कार्यालय	वार्षिक
खेतीपाति	महिला	घरबाहिर	दैनिक
व्यापार	पुरुष	बजार	दैनिक
वैदेशिक रोजगार	पुरुष	विदेश	वार्षिक
पुर्नउत्पादनशील			
घासदाउरा	महिला	घरबाहिर	दैनिक
पानीपधेरा	महिला	घरबाहिर	दैनिक
भान्सा	महिला	घरभित्र	दैनिक
केटाकेटीको रेखदेख	महिला	घरभित्र	दैनिक
सामुदायिक तथा राजनैतिक काम			

काम	कसले गर्दछ ?	कहाँ गरिन्छ ?	कहिले गरिन्छ ?
	महिला, पुरुष, बालक, बालिका	घरबाहिर, घरभित्र, बजार, कार्यालयमा, बनजंगल आदि	वार्षिक, कहिलेकाँही, दैनिक, मासिक
क) सामुदायिक व्यवस्थापकीय			
वन समुह	पुरुष	घरबाहिर	मासिक
आमा समुह	महिला	घरबाहिर	मासिक
वडा नागरिक मञ्च	पुरुष	घरबाहिर	मासिक
नागरिक सचेतना केन्द्र	महिला	घरबाहिर	मासिक
सहकारी	पुरुष	घरबाहिर	मासिक
ख) सामुदायिक राजनीतिक	पुरुष	घरबाहिर	कहिले काँहि

ख) श्रोत साधनमा आधारित लैंगिक विश्लेषण खाका

श्रोत साधनहरू	श्रोत साधन माथि पंहुच		श्रोत साधन माथि नियन्त्रण	
	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष
घर जग्गा		√		√
गरगहना	√			√
आर्थिक कारोबार		√		√
खेतीपाति	√			√
पशुपंक्षी		√		√
व्यापार व्यवसाय	√			√
जागिर		√		√
वैकिड कारोबार		√		√

ग) लैंगिक विश्लेषणमा आधारित कार्ययोजनामा खाका

लैङ्गिक अन्तर/सवालहरू	समाधानका उपायहरू	मापन गर्ने सूचकहरू	कसरी गर्ने?
लैङ्गिक विभेद			
छोरीलाई गाउमा र छोरालाई शहरमा पढाउने	सचेतनामुलक कार्यक्रम	विद्यालयमा छोरा र छोरीको अनुपात	रेडियो कार्यक्रम
	महिलाहरूलाई आयमुलक कार्यक्रम	छात्राहरूको विद्यालयमा नियमितता	सडक नाटक, पोष्टर
			अभिभावक अन्तरक्रिया
			सिपमुलक, आयमुलक कार्यक्रम संचालन
ज्यालामा विभेद			
समान काममा पनि महिलालाई पुरुषको भन्दा कम ज्याला	पैरवी, सचेतना, विद्यमान कानूनको कार्यान्वयनमा जोड	समान ज्याला पाएका हुनेछन	सरोकारवाला निकाय र सर्वधारण (मजदुर) विच अन्तरक्रिया
कार्यबोध			
पुरुष विदेशमा जाने हुदा महिलाहरूले वच्चाहरूको पालनपोषण देखि सवै जिम्मेवारी वहन गर्नुपर्ने	आयमुलक कार्यक्रम, वैकल्पिक उर्जाप्रवर्द्धन, खानेपानीको उचित व्यवस्था, पुरुषलाई स्वदेशमै रोजगारीको व्यवस्था	घराएसी कामकाजको वाडफाड भएको हुनेछ, स्वदेशमै स्वरोजगारको अवसर श्रृजना भएको हुनेछ ।	नमुना अध्ययन

लैङ्गिक अन्तर/सवालहरू	समाधानका उपायहरू	मापन गर्ने सूचकहरू	कसरी गर्ने?
जलवायु परिवर्तनका कारणले पानीको उपलब्धता कमी भएकोले महिलालाई कार्यबोझ बढेको	पानीका श्रोतहरूको संरक्षण तथा उचित व्यवस्थापन	पानीका मुहानहरू संरक्षण भई उचित व्यवस्थापन भएको हुनेछ।	अध्ययन, अवलोकन

३.६ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको तर्जुमा

अनुकूलन योजना परिमार्जन गोष्ठीबाट पहिचान भई प्राथमिकतामा परेका जलवायु परिवर्तनका दृष्टिकोणले प्राविधिक रूपमा सफल देखिएका अनुकूलनका उपायहरूलाई समेट्दै र स्थानीय व्यक्ति तथा समुदायद्वारा गरेका अनुकूलन प्रयासहरूलाई उच्च प्राथमिकतामा राख्दै यस अनुकूलन योजना तयार गरिएको छ। यस कालिमाटि गा.पा. वडा नं. १को उच्च प्राथमिकतामा परेको र तुरुन्त गर्न आवश्यक देखिएको क्रियाकलापहरू समावेश गरिएका छन्। यस योजनाको बजेट तर्जुमा जिल्लाका विद्यमान दररेट, सम्बन्धित सरकारी निकायहरूसंगको समन्वय र योजना तयारीमा संलग्न स्थानीय व्यक्तिहरूको अनुभवको साथै प्राविधिक इस्टिमेटको आधारमा गरिएको छ। यस कार्ययोजनामा पहिलो वर्ष रु. १,२१,१७,२५०।- दोस्रो वर्ष रु.१,५१,३५,०००।- र तेस्रो वर्ष रु १,३०,६६,२००।- गरी जम्मा रु ४,०३,७३, ७००।- बराबरका कार्यक्रमहरू समावेश गरिएको छन्। यस कार्ययोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि आवश्यकता र कार्यक्रमको प्रकृति हेरी स्थानीय निकायहरू र समूहहरूले पनि योगदान गर्ने प्रतिबद्धता जनाएका छन्।

तालिका १५. स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना

क्र.सं.	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	स्थान / साबिकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
१ कृषि तथा खाद्य सुरक्षा																			
१.१	पशु विमा (वाखा)	ओटा	६००	०।२५	०	२५	४०	५५	१२०	२००	५०	२००	५०	२००	५०	१५०	साविक वडा नं. ६ मा १५० वटा, वडा नं. ७ मा १५० वटा, वडा नं. ८ मा १५० र वडा नं. ९ मा १५० वटा गरि जम्मा ६०० वटा	पशु सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, ASHA	१ घरधुरीको औषतमा ५ ओटा वाखाको विमा गर्ने
१.२	पशु विमा (भैसि)	ओटा	६५	१।५	०	२०	३०	१५	६५	०	०	३०	४५	३५	५२।५	९७।५	साविक वडा नं. ६ मा ५ वटा, वडा नं. ७ मा ३० वटा, वडा नं. ८ मा २० र वडा नं. ९ मा १० वटा गरि जम्मा ६५ वटा	पशु सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, ASHA	१ घरधुरीको १ ओटा भैसिको विमा गर्ने
१.३	पशुपालन सम्बन्धि तालिम (वाखापालन)	पटक	४	१५	५	१५	३०	५०	१००	१	१५	१	१५	२	३०	६०	साविक वडा नं. ६ को असुरेनी, वडा नं. ७ को घुरचौर, वडा नं. ८ को तल्लो खैरेनी, वडा नं. ९ को सालटाकुरा	पशु सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, ASHA	व्यवसायिक वाखापालन गर्ने कृषकहरुलाई प्रत्यक वडामा १।१ पटक २५ जना सहभागि गराई २ दिने तालिम प्रदान गर्ने
१.४	पशुपालन सम्बन्धि तालिम (भैसिपालन)	पटक	१	१५	३	१४	८	३	२८	०	०	०	०	१	१५	१५	वडा कार्यालय, घुरचौर	पशु सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, ASHA	भैसिपालन गर्ने कृषकहरु छनौट गरि साविकका प्रत्यक वडाबाट ७ जना गरि जम्मा २८

क्र.सं.	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	स्थान / साबिकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
										परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
																		जनालाई तालिम प्रदान गर्ने	
१.५	पशु स्वास्थ्य सिबिर	पटक	२४	५०	४६	९७	१७७	२८२	६०२	८	४००	८	४००	८	४००	१२००	साविक वडा नं. ६ को असुरेनी, वडा नं.७ को घुरचौर, वडा नं. ८ को तल्लो खैरेनी, वडा नं. ९ सालटाकुरा	पशु सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, ASHA	प्रत्येक साविकका वडामा ६ महिनाको अन्तरमा सिबिर संचालन गर्ने
१.६	भकारो सुधार	ओटा	१०५	२५	५	२०	४०	४०	१०५	३५	८७५	३५	८७५	३५	८७५	२६२५	साविक वडा नं. ६ मा १५ वटा, वडा नं. ७ मा ४० वटा, वडा नं. ८ मा ३० र वडा नं. ९ मा २० वटा गरि जम्मा १०५ वटा	पशु सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, ASHA	भैसि तथा गाई गोरुको लागि उचित भकारो निर्माण
१.७	वाखाको खोर सुधार	ओटा	१२०	१५	०	२५	४०	५५	१२०	४०	६००	४०	६००	४०	६००	१८००	साविक वडा नं. ६ मा ३० वटा, वडा नं. ७ मा ३० वटा, वडा नं. ८ मा ३० र वडा नं. ९ मा ३० वटा गरि जम्मा १२० वटा	पशु सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, ASHA	वाखाको सुधारिएको खोर निर्माण गर्ने
१.८	नश्ल सुधार (वोका) बोयर र जमुनापारी	गोटा	८	३०	४६	९७	१७७	२८२	६०२	०	०	४	१२०	४	१२०	२४०	साविकको वडाहरूमा १११ वटा बोयर र १११ वटा जमुनापारी	पशु सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, ASHA	सम्बन्धित वडाको कृषक समुहलाई वडा भरिका सबै घरधुरीले प्रयोग गर्न पाउने गरि वोका हस्तान्तरण गर्ने

क्र.सं.	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	स्थान / साबिकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
१.९	वोडिजो क्यास्टेचर मेसिन खरिद	ओटा	८	२०	०	२	३	३	८	४	८०	४	८०	०	०	१६०	साबिकको प्रत्येक वडामा २१२ वटा (१ वटा ठुलो र १ वटा सानो)	पशु सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गा.पा., आशा	वोकालाई खसि वनाउने मेसिन खरिद गर्ने
१.१०	प्राङ्गारिक मल तथा जैविक विषादी तयारी तालिम	पटक	४	१०	४	२२	३०	४४	१००	१	१०	२	२०	१	१०	४०	साबिकका वडाहरुमा १११ पटक	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, ASHA	प्रत्येक ईभेन्टमा २५ जना कृषकहरुलाई तालिम प्रदान गर्ने
१.११	माटो परिक्षण शिविर	पटक	१	१००	४६	९७	१७७	२८२	६०२	१	१००	०	०	०	०	१००	वडा कार्यालयमा	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, ASHA	माटोको नमुना संकलन गरि शिविरमा परिक्षण गराउने
१.१२	वमौषमी तरकारी खेतीका लागि प्लाष्टिक घर सहित थोपा सिंचाई प्रविधि	सेट	१७५	१५	१०	३५	५०	७०	१६५	५५	८२५	६०	९००	६०	९००	२६२५	साबिक वडा नं. ६ मा ३५ वटा, वडा नं. ७ मा ५० वटा, वडा नं. ८ मा ५० र वडा नं. ९ मा ४० वटा गरि जम्मा २७५ वटा	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, ASHA	तरकारी खेतीमा संलग्न कृषकहरु छनौट गरि थोपा सिंचाई सेट र प्लाष्टिक उपलब्ध गराउने
१.१३	तरकारी खेतीका लागि थोपा सिंचाई प्रविधि	सेट	१२०	५	१०	२०	३५	५५	१२०	४०	२००	४०	२००	४०	२००	६००	साबिक वडा नं. ६ मा २० वटा, वडा नं. ७ मा ४० वटा, वडा नं. ८ मा ४० र वडा नं. ९ मा २० वटा गरि जम्मा १२० वटा	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, ASHA	तरकारी खेतीमा संलग्न कृषकहरु छनौट गरि थोपा सिंचाई सेट र प्लाष्टिक उपलब्ध गराउने

क्र.सं.	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	स्थान / साबिकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
										परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
१.१४	फिरफिरे Sprinkle सिंचाई (पाइप सहित)	वटा	१०५	१	०	२०	३५	५०	१०५	०	०	५०	५०	५५	५५	१०५	साविक वडा नं. ६ मा ५० वटा, वडा नं. ७ मा ५० वटा, वडा नं. ८ मा ५० र वडा नं. ९ मा ६० वटा गरि जम्मा २१०वटा	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, ASHA	तरकारी खेतीमा संलग्न का उपयुक्त कृषकहरु छनौट गरि फिरफिरे र पाइप उपलब्ध गराउने (बढीमा दुईवटा उपलब्ध गराउने)
१.१५	तरकारी खेतीका लागि नर्सरी स्थापना / श्रोत घर बगैचा स्थापना	वटा	४	३०	०	२	२	०	४	०	०	२	६०	२	६०	१२०	साविक वडा नं. ६ को असुरेनी, वडा नं.७ को घुरचौर, वडा नं. ८ को तल्लो खैरेनी, वडा नं. ९कोसालटाकुरा	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, ASHA	तरकारी तथा फलफुलका वेर्ना उमाने र वडामा सुलभ मुल्यमा वितरण गर्ने
१.१६	पोषण सुधारका लागि घर बगैचा व्यवस्थापन तालिम तथा सहयोग	पटक	१२	१५	२०	५०	१००	१९०	३६०	४	६०	४	६०	४	६०	१८०	साविकका सबै वडाहरुमा प्रत्येक वर्ष ११९ पटक	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, ASHA	३० जना कृषकहरुको समुह बनाई घरबगैचा सम्बन्धि तालिम संचालन गर्ने आवश्यक तरकारीका विरुवा तथा सामाग्री प्रदान श्रोत नर्सरीवाट उपलब्ध गराउने
१.१७	घास रोपण (भुइँ घाँस तथा डाले घाँस)	रोपनी	३७५	०।३	५८	१२१	२२१	३५३	७५३	१२५	३७५	१२५	३७५	१२५	३७५	११२५	साविकका वडाहरुमा ३७५ रोपनी	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, ASHA	अम्लिसो, मोलासिस, स्टाईलो प्रजातिका भुईँ तथा डाले घासहरु वारिका काल्ना र भिरालो जमिनमा रोपन गर्ने र प्रत्येक घरधुरीले

क्र.सं.	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	स्थान / साबिकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
										परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
																		औषतमा आधा रोपनीमा रोपन गर्ने	
१.१८	विउ भण्डारण गर्ने प्लाष्टिक थैलि (सुपर ग्रेन व्याग) खरिद	वटा	७५३	०।५	५८	१२१	२२१	३५३	७५३	२५०	१२५	२५०	१२५	२५३	१२६।५	३७६।५	साविकको सबै वडाहरूमा	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, ASHA	विउ भण्डारण गर्ने प्लाष्टिक थैली खरिद तथा वितरण
१.१९	कफि खेती प्रवर्द्धन	विरुवा	६०००	०।०६	१५	४०	७५	७०	२००	२०००	१२०	२०००	१२०	२०००	१२०	३६०	खैरेनी, घुरचौर, सुनचौर र असुरेनी	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, ASHA	कफिका विरुवाहरू प्रत्येक टोलमा १५०० वटाका दरले वितरण गर्ने र प्रति घरधुरी ३० वटाका दरले वितरण गर्ने
१.२०	फलफुलका वेर्ना खरिद (आप, अनार, लिची, कटहर, अंगुर)	वटा	७५३०	०।०८	५८	१२१	२२१	३५३	७५३	२५००	२००	२५००	२००	२५३०	२०२।४	६०२।४	साविकका सबै वडाहरूमा	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, ASHA	प्रत्येक घरधुरीलाई आप, अनार, लिची, हटहर र अंगुरका १० ओटा विरुवा वितरण गर्ने
१.२१	माहुरीपालन सम्बन्धि तालिम	पटक	१	२५	१	४	७	८	२०	०	०	१	२५	०	०	२५	वडा कार्यालयको भवनमा	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, ASHA	साविकका वडाहरूबाट ५।५ जना सहभागी छनौट गरि तालिम प्रदान गर्ने
१.२२	बिपन्नहरूको आयआर्जन बृद्धिका लागि माहुरी घर वितरण	ओटा	४०	८	१	४	७	८	२०	०	०	४०	३२०	०	०	३२०	साविकका वडा नं. ६,७,८ र ९ मा	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, ASHA	माहुरी पालन सम्बन्धि तालिम प्रदान गरेका कृषकहरूलाई घर सहयोग गर्ने

क्र.सं.	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	स्थान / साबिकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
१.२३	जुठेला सुधार	ओटा	१२०	२५	०	२५	४०	५५	१२०	४०	१००	४०	१००	४०	१००	३००	साविक वडा नं. ६ मा २० वटा, वडा नं. ७ मा ३० वटा, वडा नं. ८ मा ४० र वडा नं. ९ मा ३० वटा गरि जम्मा १२० वटा	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, ASHA	सुधारिएको जुठेला, चागर र जुठेलाको पानी संकलन गर्ने खाडल निर्माण गर्ने
१.२४	महिलाहरुको आयआर्जन वृद्धिका लागि च्याउ खेतीमा सहयोग	वटा	४	१५	०	१५	३०	३५	८०	१	१५	२	३०	१	१५	६०	साविकका सवै वडाहरुमा	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, ASHA	विस जना सहभागिहरुलाई च्याउ खेती सम्बन्धि तालिम प्रदान गरि विउ वितरण गर्ने
१.२५	महिलाहरुको आयआर्जन वृद्धिका लागि वेसार खेती सम्बन्धि तालिम तथा सहयोग	पटक	४	१००	४	११	३०	३५	८०	१	१००	२	२००	१	१००	४००	साविकका सवै वडाहरुमा	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, ASHA	साविकका वडामा वेसार खेती गर्न ईच्छुक २० जना सहभागि बनाई तालिम, विउ तथा प्राविधिक सहयोग गर्ने
१.२६	विउ उत्पादन पकेट क्षेत्र विस्तार (धान र गहु)	हेक्टर	१५	२०	७	१५	२०	८	५०	५	१००	५	१००	५	१००	३००	डिमुरे, खैरेनी, पिप्ले	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, ASHA	विउ उत्पादन पकेट क्षेत्रको रुपमा १५ हेक्टर क्षेत्र विस्तार गर्ने
१.२७	विउ उत्पादन पकेट क्षेत्र विस्तार (चना र मसुरो)	हेक्टर	१५	२०	९	१३	१८	१०	५०	५	१००	५	१००	५	१००	३००	घुरचौर, टटाली र सालभरी	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, ASHA	विउ उत्पादन पकेट क्षेत्रको रुपमा १५ हेक्टर क्षेत्र विस्तार गर्ने

क्र.सं.	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	स्थान / साबिकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
१.२८	हाते टेक्टर (मिनि टिलर) खरिद	ओटा	१०	९०	१०	२०	४५	२५	१००	०	०	५	४५	५	४५	९००	साबिक वडा नं. ६ मा २ वटा, वडा नं. ७ मा ४ वटा र ८ मा ४ वटा	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, ASHA	मेसिन खरिद गरी वितरण गर्ने
१.२९	थ्रेसर मेसिन खरिद	ओटा	२	३००	१०	२६	४०	२४	१००	०	०	१	३००	१	३०	६००	साबिकको वडा नं. ७ र ८ मा	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, ASHA	मेसिन खरिद गरी वितरण गर्ने
१.३०	कृषि उपज संकलन केन्द्रको सवलिकरण	पटक	१	१००	३	७	५७	७१	१३८	०	०	१	१००	०	०	१००	साबिक वडा नं. ८, गौरगाउँ	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, ASHA	कृषि उपजको वजारिकरणको लागी आवश्यक सहयोग गर्ने
१.३१	कृषि उपज संकलन केन्द्रको स्थापना	पटक	१	३००	१७	२७	२७	५९	१३०	०	०	०	०	१	३०	३००	साबिक वडा नं. ७, पुरुवाखेत	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, ASHA	कृषि उपजको वजारिकरणको लागी टहरा निर्माण तथा अन्य आवश्यक सहयोग गर्ने
१.३२	कृषि वन प्रणाली प्रवर्द्धन	स्थान	४	५०	०	१	२	१	४	२	१०	२	१००	०	०	२००	साबिकको प्रत्येक वडामा २ रोपनी जति भुभागमा नमुना प्रदर्शनी गर्ने	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, ASHA	कृषि वन प्रणालीको नमुना प्रदर्शनी गर्ने
१.३३	माछापालनमा सहयोग	पटक	२	५०	०	४	६	१०	२०	०	०	१	५०	१	५०	१००	डिमुरे, खैरेनी, पिप्ले, सुनचौर, जम्मुतरा, असुरेनी	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, ASHA	माछापालनमा संलग्न १० जना कृषकलाई माछापालन सम्बन्धि तालिम प्रदान गर्ने र भुरा उपलब्ध गराउने

क्र.सं.	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	स्थान /साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
१.३४	विपन्न महिलाहरुलाई वैकल्पिक आयमुलक क्रियाकलापका लागि वेसार पाउडर वनाउने मेसिन	पटक	१	५०	०	६	८	१०	२४	०	०	०	०	१	५०	५०	वडा स्तरमा स्तरमा	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, ASHA	वेसारको पाउडर वनाउनका लागि मेसिन खरिद तथा प्याकेजिङ गर्ने मेसिन खरिद
१.३५	गह्वा सुधार सम्बन्धि व्यवहारिक तालिम	हेक्टर	१	२०	०	५	७	८	२०	१	२०	०	०	०	०	२०	साविकको वडा नं. ६ वा उपयुक्त स्थानमा	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, ASHA	साविकका सबै वडाहरुबाट भिरालो जमिनमा खेती गरिरहेका २० जना कृषक छनौट गरी गह्वा सुधार सम्बन्धि व्यवहारिक तालिम प्रदान गर्ने
१.३६	भू-क्षय नियन्त्रणका लागि गह्वा सुधार	हेक्टर	४	२०	०	१०	२०	३०	६०	२	४०	२	४०	०	०	८०	साविकको वडा नं. ६ को तल्लो धाम, उपल्लो धाम, वतासे, खोल्टेपानी, वडा नं. ७ को डाडागाउ, ढाड, लोसे, वडा नं. ८ को छापडाडा, लेखगाउ, लटेखोरिया, ज्यामिरे, धानखोरिया र वडा नं. ९ को नया वन (तल्लो), सालटाकुरा, सुकारी	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, ASHA	भिरालो खेती भएको ठाउमा हेज रो निर्माण गरि गह्वा सुधार गर्ने

क्र.सं.	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण	
					०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८		परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण					बजेट
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण										
	जम्मा										४२ ७२। ५		५८७ २।५		५४ ७८ ।९	१५६२३।९				

२ जलस्रोत तथा उर्जा

२.१ पक्की सिंचाई पोखरी निर्माण

२.१.१	खोल्टेपानी सिंचाई पोखरी	ओटा	१	२५०	१	३	४	८	१६	१	२५०	०	०	०	०	२५०	साविकको वडा नं. ६	गा.पा., वडा ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकाय	विस हजार लि. को सिंचाई पोखरी
२.१.२	गाडापानी सिंचाई पोखरी	ओटा	१	२५०	०	१	४	५	१०	०	०	१	२५०	०	०	२५०	साविकको वडा नं. ६	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	सिंचाई पोखरी (२०,००० लि.)
२.१.३	तल्लोघाम सिंचाई पोखरी	ओटा	१	२५०	१	२	४	७	१४	०	०	०	०	१	२५०	२५०	साविकको वडा नं. ६	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	सिंचाई पोखरी (२०,००० लि.)
२.१.४	सुनचौर सिंचाई पोखरी	ओटा	१	४५०	४	८	१०	२३	४५	१	४५०	०	०	०	०	४५०	साविकको वडा नं. ७	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	सिंचाई पोखरी (४०,००० लि.)
२.१.५	मथिल्लो घुरचौर सिंचाई पोखरी	ओटा	१	४५०	७	१५	१८	३०	७०	०	०	१	४५०	०	०	४५०	साविकको वडा नं. ७	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	सिंचाई पोखरी (४०,००० लि.)

क्र.सं.	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	स्थान / साबिकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
२.१.६	घारी टटाली सिंचाई पोखरी	ओटा	१	१५०	०	१	२	५	८	०	०	०	०	१	१५०	१५०	साविकको वडा नं. ७	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	सिंचाई पोखरी (१०,००० लि.)
२.१.७	उपल्लो खैरेनी सिंचाई पोखरी	ओटा	१	३५०	१	२	१२	१३	२८	१	३५०	०	०	०	०	३५०	साविकको वडा नं. ८	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	सिंचाई पोखरी (३०,००० लि.)
२.१.८	ज्यामिरे सिंचाई पोखरी	ओटा	१	३५०	०	७	८	११	२६	०	०	१	३५०	०	०	३५०	साविकको वडा नं. ८	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	सिंचाई पोखरी (३०,००० लि.)
२.१.९	लेकगाड सिंचाई पोखरी	ओटा	१	४५०	१	५	१३	२१	४०	०	०	०	०	१	४५०	४५०	साविकको वडा नं. ८	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	सिंचाई पोखरी (४०,००० लि.)
२.१.१०	तल्लो नयावन सिंचाई पोखरी	ओटा	१	१७५	१	३	२	४	१०	१	१७५	०	०	०	०	१७५	साविकको वडा नं. ९	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	सिंचाई पोखरी (१५,००० लि.)
२.१.११	पुनटोल सिंचाई पोखरी	ओटा	१	१५०	०	१	२	२	५	०	०	१	१५०	०	०	१५०	साविकको वडा नं. ९	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	सिंचाई पोखरी (१०,००० लि.)

क्र.सं.	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	स्थान / साबिकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
२.१. १२	सालटाकुरा सिंचाई पोखरी	ओटा	१	२५०	१	४	५	६	१६	०	०	०	०	१	२५०	२५०	साविकको वडा नं. ९	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	सिंचाई पोखरी (२०,००० लि.), पाईप खरिद
२.२ खानेपानी मुहान संरक्षण, खानेपानी योजना निर्माण तथा मर्मत																			
२.२. १	खानीखोला तल्लोघाम रातमाटे असुरेनी खानेपानी योजना	ओटा	१	३५०	२	५	८	२३	३८	१	३५०	०	०	०	०	३५०	साविकको वडा नं. ६	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA, खा.पा. कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	पाईप खरिद (१००० मि.), टंकि निर्माण, धारा निर्माण (१२ वटा)
२.२. २	ढ्याङ्गेखल्लु खोलेपानी वागखोर रातमाटे खानेपानी योजना मर्मत	ओटा	१	१५०	१	४	५	१५	२५	०	०	१	१५०	०	०	१५०	साविकको वडा नं. ६	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA, खा.पा. कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	मुहानमा ईन्टेक निर्माण, टुटफुट पाईप १००० मि. खरिद
२.२. ३	सिस्नेरी गाईगोठ विटालुडाडा पातेटाकुरा खानेपानी योजना मर्मत	ओटा	१	१५०	०	२	४	८	१४	०	०	०	०	१	१५०	१५०	साविकको वडा नं. ६	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA, खा.पा. कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	मुहानमा ईन्टेक निर्माण, टुटफुट पाईप १००० मि. खरिद
२.२. ४	घुरचौर माफगाड खानेपानी योजना	ओटा	१	२००	२	४	४	१५	२५	१	२००	०	०	०	०	२००	साविकको वडा नं. ७	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA, खा.पा. कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	ईन्टेक, टंकि निर्माण, पाईप खरिद र ४ वटा धारा निर्माण

क्र.सं.	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	स्थान / साबिकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
२.२.५	टटाली खानपानी योजना मर्मत	ओटा	१	२००	४	६	७	१८	३५	०	०	१	२००	०	०	२००	साविकको वडा नं. ७	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA, खा.पा. कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	धारा निर्माण (५ वटा), १७०० मि. पाईप खरिद
२.२.६	सालभरी पुरुवाखेत खानेपानी योजना मर्मत	ओटा	१	१७५	३	७	९	१९	३५	०	०	०	०	१	१७५	१७५	साविकको वडा नं. ७	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA, खा.पा. कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	रिजरभ्वायर टंकि निर्माण, ७०० मि. पाईप खरिद
२.२.७	हेन्डपम्प निर्माण	ओटा	५	१२५	४	५	१७	२०	४६	१	१२५	२	२५०	२	२५०	६२५	साविकको वडा नं. ८, तल्नो खैरेनी	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA, खा.पा. कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	हेन्डपम्प निर्माणका लागि आवश्यक सामग्री खरिद
२.२.८	डिमुरे माभगाउँ खानेपानी योजना	ओटा	१	३५०	१	२	८	९	२०	०	०	१	३५०	०	०	३५०	साविकको वडा नं. ८	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA, खा.पा. कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	ईन्टेक, टंकि निर्माण, २००० मि. पाईप खरिद, ६ वटा धारा निर्माण
२.२.९	ठाकुरसम्म धानखोरिया शारदा दलित प्रा.वि. खानेपानी योजना मर्मत	ओटा	१	५००	०	७	२५	३३	६५	०	०	०	०	१	५००	५००	साविकको वडा नं. ८	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA, खा.पा. कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	पाईप खरिद (२५०० मि), टंकि निर्माण, १० वटा धारा विस्तार
२.२.१०	धागेछरी कोछ्टेखोला सालडाडे खैरीखोला खानेपानी योजना		१	५००	५	१२	१२	११	४०	१	५००	०	०	०	०	५००	साविकको वडा नं. ९	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA, खा.पा.	ईन्टेक निर्माण, टंकि निर्माण, पाईप खरिद, धारा निर्माण

क्र.सं.	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
																		कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	
२.२.११	पुनटोल खानेपानी योजना मर्मत	ओटा	१	२५०	०	०	४	३	७	०	०	१	२५०	०	०	२५०	साविकको वडा नं. ९	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA, खा.पा. कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	टंकि निर्माण, पाईप खरिद र शारदा खोलामा वारीवाट पारी लग्नेको लागि सपोर्ट तार खरिद
२.२.१२	धरमशाला तोरीवारी खानेपानी योजना	ओटा	१	२५०	०	२	७	६	१५	०	०	०	०	१	२५०	साविकको वडा नं. ९	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA, खा.पा. कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	टंकि निर्माण, पाईप खरिद, ईन्टेक निर्माण	
२.५	संकटासन्न घरधुरीहरुलाई सोलर प्यानल बितरण	ओटा	३५	१०	०	०	०	३५	३५	०	०	३५	३५०	०	०	३५०	साविकका वडाहरुमा	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	सोलर प्यानल बितरण गर्ने
२.६	सुधारिएको घट्ट निर्माण	ओटा	२३	२०	०	८	१०	१८	३६	०	०	१०	२००	१३	२६०	४६०	साविकको वडा नं. ६ मा ६ वटा, साविक वडा नं. ७ मा १८ वटा, साविक वडा नं. ८ मा ६ वटा र वडा नं. ९ मा ६ गरि ३६ वटा	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	सुधारिएको घट्ट निर्माणका गर्ने

क्र.सं.	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	स्थान / साबिकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
२.७	सुधारिएको चुलो निर्माण	ओटा	८०४	११२	५८	१२१	२२१	३५३	७५३	२५०	३००	२५०	३००	३०४	३६४१८	९६४१८	साविकको वडा नं. ६ मा ११६ वटा, वडा नं. ७ मा २६१ वटा, वडा नं. ८ मा २७७ र वडा नं. ९ मा ९९ गरि ७५३ घरधुरीमा	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरू	सोलार प्यानल वितरण गर्ने
२.८	गोबरग्यास प्लान्ट निर्माण	ओटा	३२	५०	०	८	१७	७	३२	१०	५००	१०	५००	१२	६००	१६००	साविकको वडाहरूमा ८१ वटा	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरू	गोबरग्यास प्लान्ट निर्माण गर्ने
	जम्मा									३२००		३७५०		३६४१८	१०५९९१८				
३ बन तथा जैविक विविधता																			
३.१	बहुउद्देशिय नर्सरी स्थापना	ओटा	१	२००	०	०	१	०	१	१	२००	०	०	०	०	२००	वडा नं. ४ को पायक पर्ने स्थानमा	गा.पा., वडा कार्यालय, वन कार्यालय, सा.व.उ.स., ASHA	चौडापाते प्रजाति, डालेघास प्रजातीका साथै अनार, कागति र सुन्तला) का विरुवा उत्पादन गर्ने
३.२	वृक्षारोपण	हेक्टर	९	४०	५८	१२१	२२१	३५३	७५३	०	०	४१५	१८०	४१५	१८०	३६०	प्रत्येक सामुदायिक वनको खाली स्थानमा	गा.पा., वडा कार्यालय, वन कार्यालय, सा.व.उ.स., ASHA	सामुदायिक वन भित्रको खाली भुभागमा वृक्षारोपण गर्ने
३.३	दिगो वन व्यवस्थापन	हेक्टर	९	१५	५८	१२१	२२१	३५३	७५३	०	०	४	६०	५	७५	१३५	प्रत्येक सामुदायिक वनहरूमा कार्ययोजना अनुसार दिगो	गा.पा., वडा कार्यालय, वन कार्यालय, सा.व.उ.स., ASHA	हागा काटछाट, पतल्याउने, एकल्याउने, भाडी सफाई

क्र.सं.	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	स्थान / साबिकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
										परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
																	वन व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरु गर्ने		
३.४	डिजेलो नियन्त्रणका लागि सचेतना कार्यक्रम (नाटक, रेडियो, एफएम बाट सुचना प्रसारण) विद्यालयमा निवन्ध, वक्तृत्वकला प्रतियोगिता	पटक	३	२५	२९	६०	११ १	१७ ७	३७६	१	२५	१	२५	१	२५	७५	वडा स्तरमा	गा.पा., वडा कार्यालय, वन कार्यालय, सा.व.उ.स., ASHA	सडक नाटक देखाउने र एफ एम बाट सुचना प्रसारण, विद्यालयमा कार्यक्रम
३.५	वन क्षेत्रभित्र वन्यजन्तुको लागि शंरक्षण पोखरी निर्माण	स्थान	९	१५					०	३	४५	३	४५	३	४५	१३५	साविकका वडाहरुमा रहेका प्रत्येक सामुदायिक वनहरुमा	गा.पा., वडा कार्यालय, वन कार्यालय, सा.व.उ.स., ASHA	वन्यजन्तुलाई पायक पर्ने स्थानमा सा.व.भित्र पोखरी निर्माण गर्ने
३.६	परम्परागत सुखा पोखरीहरुको शंरक्षण /रिचार्ज पोखरी निर्माण	ओटा	१९	१५	४६	९६	१७ ७	२८ २	६०२	६	९०	६	९०	७	१० ५	२८५	साविक वडा नं. ६मा वारुते पोखरी, गैरागाउ पोखरी, पल्लाखर्क पोखरी, गुरुंग डाडा पोखरी, पिनडारा पोखरी, वडा नं. ७ मा कोलडाडा पोखरी, तिनचुले पोखरी, पाचपोखरी, वडा नं. ८ मा चौखेडाडा, स्कूलडाडा,	गा.पा., वडा कार्यालय, वन कार्यालय, सा.व.उ.स., ASHA	परम्परागत रूपमा पुरिदै गएका सुखा पोखरीहरु वा रिचार्ज पोखरीहरु उपभोक्ताको जनश्रमबाट पोखरी खन्नुको साथै संरक्षण गर्ने

क्र.सं.	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	स्थान / साबिकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण	
					०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८		परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण					बजेट
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण										
																		लामपोखरी, वाघखोरडाडा, भकुन्डे, सितलटाकुरा, वडा नं. ९ मा सुकाली, वयलडारी, ठूलापोखरी, ओलीडाडा, स्यानचौपारी, ठूलाचौपारी, खर्क डाडा, भुजेल पोखरी		
३.७	वायोत्रिकेट तथा वायोचार निर्माण सम्बन्धि तालिम	पटक	१	२५	१	५	८	१०	२४	०	०	१	२५	०	०	२५	वडा कार्यालयको भवनमा	गा.पा., वडा कार्यालय, वन कार्यालय, सा.व.उ.स., ASHA	साविकका प्रत्यक वडाबाट ६ जनाको दरले सहभागिहरुलाई ३ दिने वायोत्रिकेट तथा वायोचार उत्पादन र तयारी तालिम उपलब्ध गराउने	
३.८	वनजन्य उद्यमको सवलिकरण	पटक	१	२००	१	७	९	७	२४	०	०	१	२००	०	०	२००	साविकको वडा नं. ८ खैरनी	गा.पा., वडा कार्यालय, वन कार्यालय, सा.व.उ.स., ASHA	शारदा चिउरी प्रशोधन मिलको सवलिकरण	
३.९	आगलागि नियन्त्रण सम्बन्धि तालिम तथा औजार खरिद	पटक	१	८०	१	७	९	७	२४	१	८०	०	०	०	०	८०	वडा कार्यालयको भवनमा	गा.पा., वडा कार्यालय, वन कार्यालय, सा.व.उ.स., ASHA	प्रत्यक वडाबाट ६ जनाका दरले सहभागिहरुलाई तालिम प्रदान गरि औजार उपलब्ध गराउने तथा अग्नी नियन्त्रक सम्बन्धि वडा स्तरिय टोली गठन	

क्र.सं.	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	स्थान / साबिकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
																			गर्ने ।
	जम्मा										४४०		६२५		४३०	१४९५			
४ जलवायु परिवर्तन उत्पन्न प्रकोप																			
४.१	वाढि नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण (डिमुरेखोला)	घ.मि.	१००	४	१५	३५	४०	१०	१००	१००	४००	०	०	०	०	४००	तोरीवारी र ऐसेलुवुटा	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA	तारजालीको प्रयोग गरि वाढी नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण गर्ने
४.२	वाढि नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण (जलुकेखोला)	घ.मि.	१००	४	१२	१६	१२	१०	५०	१००	४००	०	०	०	०	४००	जलुकेखोला आसपासमा	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA	तारजालीको प्रयोग गरि वाढी नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण गर्ने
४.३	वाढि नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण (कोछट्टेखोला)	घ.मि.	१००	४	७	१२	१०	१२	४१	०	०	१००	४००	०	०	४००	कोछट्टेखोला आसपासमा	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA	तारजालीको प्रयोग गरि वाढी नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण गर्ने
४.४	वाढि नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण (धामखोला)	घ.मि.	१००	४	७	५	१२	८	३२	०	०	१००	४००	०	०	४००	धामखोला आसपासको क्षेत्र	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA	तारजालीको प्रयोग गरि वाढी नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण गर्ने
४.५	वाढि नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण (ढोरेनीखोला)	घ.मि.	१००	४	३	७	५	३	१८	०	०	१००	४००	०	०	४००	ढोरेनीखोला आसपासको क्षेत्रमा	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA	तारजालीको प्रयोग गरि वाढी नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण गर्ने
४.६	वाढि नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण (शारदाखोला)	घ.मि.	६००	४	२९	६१	१११	१७७	३७७	२००	८००	२००	८००	२००	८००	२४००	शारदा खोला आसपास खैरेनी, पिप्ले, ठाकुरसम्म, जम्मुतरा,	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA	तारजालीको प्रयोग गरि वाढी नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण गर्ने

क्र.सं.	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	स्थान / साबिकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण	
										०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८						
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट					
४.७	खहरे नियन्त्रणका लागि तारजाली	घ.मि.	१५०	४	७	१२	१५	७	४१	५०	२००	५०	२००	५०	२००	६००	डिमुरे, पुरुवाखेत, लामितरा	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA	तारजालीको प्रयोग गरि खहरे नियन्त्रणका लागि तटबन्ध निर्माण गर्ने साथै वृक्षारोपण गर्ने	
४.८	पहिरो नियन्त्रणका लागि तारजाली तथा वायोईन्जिनियरिंग	स्थान	७	१००	१४	३०	५५	९०	१८९	३	३००	२	२००	२	२००	७००	साविकको वडा नं. ६ को जम्मुतरा, वडा नं. ७ को पुरुवाखेत, वडा नं. ८ को खारखोला, ज्यामिरे, लल्लाउरे, खैरेनी र वडा नं. ९ को खैरिखोला	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA	तारजाली तथा वास, वैस र घास वृक्षारोपण गरि वायोईन्जिनियरिंग पद्धति बाट पहिरो नियन्त्रण गर्ने	
४.९	प्रकोप राहत (आपतकालिन) कोषको स्थापना	पटक	१	१००	४६	९६	१७७	२८२	६०२	०	०	१	१००		०	१००	गा. पा. को वडा स्तरमा	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA	जोखिममा परेका ब्यक्तिका लागि राहत प्रदान	
	जम्मा										२१००		२५००		१२००	५८००				
५ जन स्वास्थ्य																				
५.१	स्टेचर खरिद	ओटा	२०	१०	२९	६१	१११	१७७	३७७	४	४०	८	८०	८	८०	२००	साविकका प्रत्येक वडाहरूमा ५ वटाको दरले	गा.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकी, ASHA	प्रत्येक वडामा ५ वटा स्टेचर खरिद	
५.२	गाउघर क्लिनिक सबलिकरण	पटक	१	२५	७	१४	११४	१४२	२७७	०	०	१	२५	०	०	२५	साविकको वडा नं. ८	गा.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकी, ASHA	गाउघर क्लिनिक सबलिकरणको लागि आवश्यक दराज	

क्र.सं.	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	स्थान / साबिकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
																			तथा औषधी सहयोग
५.३	पोषण सम्बन्धि तालिम	पटक	४	१५	५	२०	३०	४५	१००	०	०	२	३०	२	३०	६०	साविकका वडाहरुमा	गा.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकी, ASHA	दुई दिने तालिममा पच्चिस जना १००० दिनका आमाहरुलाई सहभागी गराउने
५.४	जन चेतनामुलक कार्यक्रम (सरसफाई, मानव रोग, खोप)	पटक	४	१५	२९	६१	१११	१७७	३७७	०	०	२	३०	२	३०	६०	साविकका वडाहरुमा	गा.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकी, ASHA	प्रत्येक वडामा मासिका हरुसंग समन्वय गरेर समुदायमा सरसफाई र सरसफाईको कमीले लाग्न सक्ने रोग र वचाउका उपाय बारे छलफल, नाटक देखाउने
५.५	वडा स्तरमा प्राथमिक उपचार केन्द्र स्थापना (First Aid KIT, अति आवश्यक औषधि सहित)	ओटा	४	१५	४६	९६	१७७	२८२	६०२	२	३०	२	३०	०	०	६०	साविकका वडाहरुमा	गा.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकी, ASHA	४ वटै वडामा सामान्य प्राथमिक उपचारका लागी महिला स्वयमसेविका मार्फत कार्य सञ्चालन गर्ने
	जम्मा										७०		१९५		१४०	४०५			

६ भौतिक पूर्वाधार

६.१ सिंचाई कुलो निर्माण तथा मर्मत (पक्कि बनाउने)

६.१.१	जलुकेनी देखि तल्लो रलागे सिंचाई कुलो स्तर उन्नती	RM	२२५	११५	१	२	२	९	१४	२२५	३३७५	०	०	०	०	३३७५	साविकको वडा नं. ६	सिंचाई कार्यालय, गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA	पानी चुहावट हुने ठाउमा पक्की गर्ने
६.१.१	जम्मुतरा सिंचाईकुलो स्तर उन्नती	RM	१६५	११५	०	२	४	३	९	०	०	१६५	२४७१५	०	०	२४७१५	साविकको वडा नं. ६	सिंचाई कार्यालय,	पानी चुहावट हुने ठाउमा पक्की गर्ने

क्र.सं.	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
२																			
६.१.३	खानीखोला तल्लोधाम सिंचाई कुलो स्तर उन्नती	RM	१७५	११५	१	१	३	५	१०	०	०	०	०	१७५	२६२१५	२६२१५	साविकको वडा नं. ६	सिंचाई कार्यालय, गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA	पानी चुहावट हुने ठाउमा पक्की गर्ने
६.१.४	तरा सिंचाई कुलो स्तर उन्नती	RM	२५०	११५	५	९	९	१२	३५	२५०	३७५	०	०	०	०	३७५	साविकको वडा नं. ७	सिंचाई कार्यालय, गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA	पानी चुहावट हुने ठाउमा पक्की गर्ने
६.१.५	उपल्लो घरचौर सिंचाई कुलो स्तर उन्नती	RM	३५०	११५	४	१४	१७	३५	७०	०	०	३५०	५२५	०	०	५२५	साविकको वडा नं. ७	सिंचाई कार्यालय, गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA	पानी चुहावट हुने ठाउमा पक्की गर्ने
६.१.६	टटाली सिंचाई कुलो स्तर उन्नती	RM	३००	११५	३	९	११	१२	३५	०	०	०	०	३००	४५०	४५०	साविकको वडा नं. ७	सिंचाई कार्यालय, गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA	पानी चुहावट हुने ठाउमा पक्की गर्ने
६.१.७	धानखोरिया चिसापानी सिंचाई कुलो स्तर उन्नती	RM	२२५	११५	१	१	४	६	१२	२२५	३३७५	०	०	०	०	३३७५	साविकको वडा नं. ८	सिंचाई कार्यालय, गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA	पानी चुहावट हुने ठाउमा पक्की गर्ने
६.१.८	कोलवोट सिंचाई कुलो स्तर उन्नती	RM	२७५	११५	२	४	५	१२	२३	०	०	२७५	४१२१५	०	०	४१२१५	साविकको वडा नं. ८	सिंचाई कार्यालय, गा.पा., वडा , ASHA	पानी चुहावट हुने ठाउमा पक्की गर्ने

क्र.सं.	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
६.९.९	लल्लाउरे (खनाल) सिंचाई कुलो स्तरउन्नती	RM	१७५	११५	०	१	३	४	८	०	०	०	०	१७५	२६२१५	२६२१५	साविकको वडा नं. ८	सिंचाई कार्यालय, गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA	पानी चुहावट हुने ठाउमा पक्की गर्ने
६.९.१०	धागेछरी सिंचाई कुलो स्तरउन्नती	RM	३५०	११५	७	२१	१५	९	५२	३५०	५२५	०	०	०	५२५	५२५	साविकको वडा नं. ९	सिंचाई कार्यालय, गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA	पानी चुहावट हुने ठाउमा पक्की गर्ने
६.९.११	तल्नो चिउरीतरा सिंचाई कुलो स्तरउन्नती	RM	१७५	११५	०	१	३	३	७	०	०	१७५	२६२१५	०	०	२६२१५	साविकको वडा नं. ९	सिंचाई कार्यालय, गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA	पानी चुहावट हुने ठाउमा पक्की गर्ने
६.९.१२	तोरीवारी धरमशाला सिंचाई कुलो स्तरउन्नती	RM	२२५	११५	१	६	५	३	१५	०	०	०	०	२२५	३३७५	३३७५	साविकको वडा नं. ९	सिंचाई कार्यालय, गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA	पानी चुहावट हुने ठाउमा पक्की गर्ने
६.२ R.C.C. पुल निर्माण (गोरेटो बाटोमा)																			
६.२.१	कोछ्रेखोला पक्की पुल निर्माण	मिटर	१५	१५	५	१७	१५	१२	४९	१५	२२५	०	०	०	०	२२५	साविकको वडा नं. ९	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA	बर्षा याममा आवत जावतमा अस्स गर्ने स्थानमा गोरेटो बाटोमा पक्की पुल निर्माण गर्ने
६.२.२	धामखोला पक्की पुल निर्माण	मिटर	२०	१५	३	८	१३	३५	५९	०	०	२०	३००	०	०	३००	साविकको वडा नं. ९	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA	बर्षा याममा आवत जावतमा अस्स गर्ने स्थानमा गोरेटो बाटोमा पक्की पुल निर्माण गर्ने

क्र.सं.	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
६.२.३	चिउरीखोला पक्की पुल निर्माण	मिटर	१५	१५	९	२४	७२	८१	१८६	०	०	०	०	१५	२२५	२२५	साविकको वडा नं. ९	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA	वर्षा याममा आवत जावतमा अस्त्र गर्ने स्थानमा गोरेटो बाटोमा पक्की पुल निर्माण गर्ने
६.२.४	भागवारी खोला पक्की पुल निर्माण	मिटर	१५	१५	१	७	७	१	१६	०	०	०	०	१५	२२५	२२५	साविकको वडा नं. ९	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA	वर्षा याममा आवत जावतमा अस्त्र गर्ने स्थानमा गोरेटो बाटोमा पक्की पुल निर्माण गर्ने
	जम्मा									१८००		१७४७५		१७६२५	५३१०				

७ जलवायु परिवर्तन सचेतना अभिवृद्धि, क्षमता विकास तथा लैंगिक तथा सामाजिक समाबेसीकरण

७.१	जलवायु परिवर्तन ज्ञान केन्द्र स्थापना (वडा स्तरिय)	ओटा	१	५०	४६	९६	१७७	२८२	६०२	०	०	१	५०	०	०	५०	वडा कार्यालयको भवनमा	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA	सवै टोलका समुदायलाई जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि सुचना प्रवाह गर्ने उद्देश्यले वडा कार्यालयको भवनमा सुचना केन्द्र स्थापना गर्ने
७.२	जलवायु परिवर्तन तथा वन डहेलो सम्बन्धि होर्डिड बोर्ड	ओटा	४	१५	४६	९६	१७७	२८२	६०२	४	६०	०	०	०	०	६०	साविकका वडाहरु ६,७,८ र ९	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA	प्रत्येक वडामा १ वटा होर्डिड बोर्ड
७.३	लापा कार्यान्वयन का लागी अभिमुखीकरण गोष्ठी	पटक	१	१५					०	१	१५	०	०	०	०	१५	वडा स्तरमा	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA	१ दिने अभिमुखीकरण गोष्ठी (वडाका निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरु, वडामा कार्यरत सरोकारवाला संघ संस्था, राजनितिक दल)

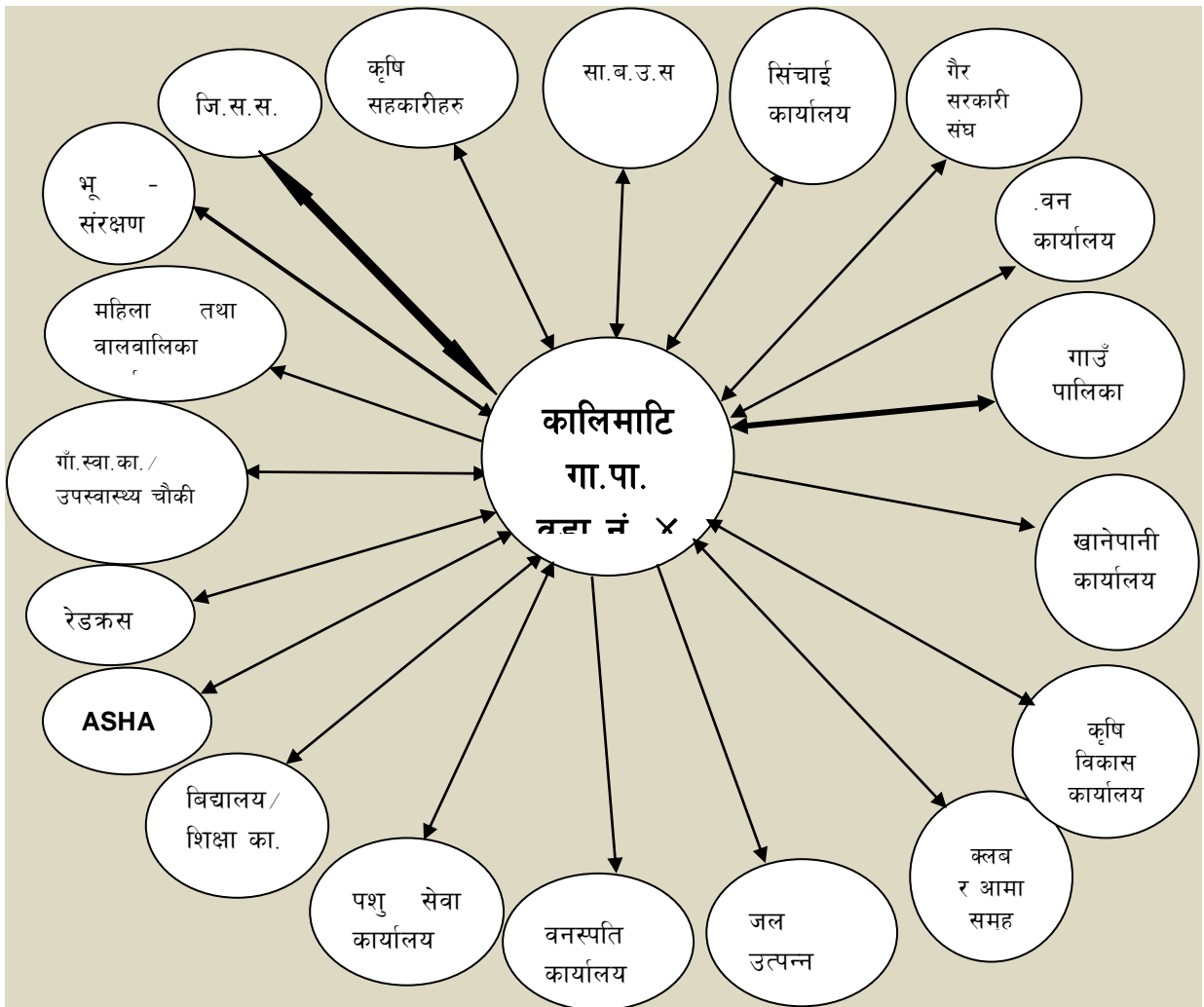
क्र.सं.	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	स्थान / साबिकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
										परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
७.४	विपन्न महिलाहरुलाई वैकल्पिक आयमूलक क्रियाकलाप (होजेरी)	पटक	१	१५०	०	५	५	१०	२०	०	०	१	१५०	०	१५०	वडा स्तरमा	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA	उनका विभिन्न सामागिहरु बनाउने सम्बन्धि १५ दिने तालिम	
७.५	विपन्न महिलाहरुलाई वैकल्पिक आयआर्जनका लागि मुढा तथा थाकलको खरेटो बनाउने सम्बन्धी तालिम	पटक	१	१५०	०	५	५	१०	२०	०	०	१	१५०	०	१५०	वडा स्तरमा	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA	मुढा तथा खरेटो बनाउने तालिम प्रदान गर्ने	
७.६	विपन्न महिलाहरुलाई वैकल्पिक आयमूलक क्रियाकलापका लागी हर्वल सावन बनाउने तालिम	पटक	१	१५०	०	६	८	१०	२४	०	०	०	०	१	१५०	वडा स्तरमा	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA	हर्वल सावन बनाउने तालिम	
७.७	अवलोकन भ्रमण (अनुकुलनका प्रयासहरु भएको ठाउमा)	पटक	१	२००	६	१०	७	७	३०	०	०	०	०	१	२००	वडा स्तरीय	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA	निर्वाचित जनप्रतिनिधि, राजनैतिक दल र अगुवा कृषक गरि ३० जना	
७.८	महिला तथा वन्चित बर्गलाई लैगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धि तालिम	पटक	१	२०	०	६	८	१०	२४	१	२०	०	०	०	०	२०	वडा स्तरमा	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA	२ दिने तालिम, वडाबाट ६ जनाका दरले, आमा समुह, कृषि सहकारीहरु, सचेतना केन्द्र र वन समुहका प्रतिनिधीहरु
७.९	वालविवाह विरुद्ध सचेतना कार्यक्रम	ओटा	१	२०					०	१	२०	०	०	०	०	२०	मा.वि.स्कूलमा	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA	विद्यालयमा वालविवाह विरुद्ध सचेतनामूल कार्यक्रम गर्ने
७.१०	आमा समुहको सबलिकरणमा सहयोग	ओटा	१	२०					०	१	२०	०	०	०	०	२०	साविकका वडाहरुका आमा समुहहरु	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA	आमा समुहको मासिक बैठकमा खाजा खर्च

क्र.सं.	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	स्थान / साबिकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
										परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
७.११	संकटासन्न घरधुरीहरूको जिविकोपार्जनमा सुधारका लागि आरन सुधारमा सहयोग	ओटा	२	२०	०	०	०	२	२	०	०	२	४०	०	०	४०	साविकको वडा नं. ७, सुनचौर	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA	विपन्न व्यक्तिहरू छनौट गरि आरनको लागि टहरा र औजार खरिदमा सहयोग
	जम्मा											१३५			३५०	८७५			
८ योजना अनुगमन , मूल्यांकन तथा संस्थागत विकास																			
८.१	वार्षिक योजना तर्जुमा गोष्ठि	ओटा	३	१५						१	१५	१	१५	१	१५	४५	वडा स्तरमा	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA	१ दिने योजना तर्जुमा गोष्ठि (वडाका निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरू, राजनितिक दल ,वडामा कार्यरत सरोकारवाला संघ संस्था)
८.२	सरोकारवालाहरूबाट संयुक्त अनुगमन तथा मूल्यांकन	ओटा	३	१०						१	१०	१	१०	१	१०	३०	कार्यक्रम संचालन भएका स्थानहरूमा	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA	वार्षिक रुपमा (वडाका निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरू, राजनितिक दल ,वडामा कार्यरत सरोकारवाला संघ संस्था)
८.३	चौमासिक समिक्षा गोष्ठि	पटक	९	१०						३	३०	३	३०	३	३०	९०	वडा स्तरमा	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA	वडाका निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरू, राजनितिक दल ,वडामा कार्यरत सरोकारवाला संघ संस्था
८.४	वडा कार्यालयको संस्थागत विकास	पटक	१	१००						१	१००	०	०	०	०	१००	वडा स्तरमा	गा.पा., वडा कार्यालय, ASHA	कम्प्युटर, प्रिन्टर, लगायत आवश्यक फर्निचर खरीद गरी वडा कार्यालयको संस्थागत विकास गर्ने

क्र.सं.	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट (हजारमा)	स्थान /साबिकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण	
					०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८		परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण					बजे ट
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण										
	जम्मा										१५५		५५		५५	२६५				
	कुल जम्मा										१२१ ७२ ५	०	१५१ ३५	०	१३ ०६ ६२	४०३७३।७				

३.७ संस्थागत नक्शांकन तथा सेवा प्रदायक संस्था विश्लेषण

योजना तयार गरिसकेपछि अनुकूलन योजनाका प्राथमिकतालाई स्थानीय स्तरमा आर्थिक तथा प्राविधिक रुपमा सहयोग पुऱ्याउन सक्ने निकायहरुको पहिचान एवं ती निकायहरुबाट उपलब्ध हुने सेवाहरुको समेत विश्लेषण गरिएको थियो । यसरी जलवायु परिवर्तनका सवालमा आर्थिक, प्राविधिकको साथै सहजीकरण सहयोग पुऱ्याउन सक्ने सरकारी निकायहरुमा जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय, गाउँपालिकाको कार्यालय, गाउँपालिका अर्न्तगत विभिन्न विषयगत शाखा तथा अन्य विषयगत कार्यालयहरु कृषि विकास कार्यालय, भू-संरक्षण कार्यालय, वन कार्यालय स्वास्थ्य कार्यालय, सिंचाई कार्यालय, महिला बालबालिका कार्यालय, सुरक्षा निकाय, टेलिकम, सा.व.उ.स.हरु, , पशुसेवा कार्यालय, गैर सरकारी संस्था तथा आयोजनाहरुमा : दलित विकास समाज, रुपान्तरण, आशा, जिविकोपार्जन तथा मुल्य श्रृंखला परियोजना, आर.आर.एन, लिवर्ड, आसमान, पहल तथा समुदायमा आधारित संघ संस्थाहरुमा कृषि सहकारी संस्था, सा.ब.उ.स., आमा समूह, क्लब आदि रहेका छन् । संस्थागतनक्शा अनुसार जिल्लामा हुने जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि हरेक क्रियाकलापहरु जि.स.स र गाउँपालिकासँगको समन्वय र सहकार्यमा हुने हुँदा जि.स.स. र गा.पा. संग धेरै राम्रो र नजिकको सम्बन्ध रहने देखिन्छ

चित्र १९. संस्थागत नक्शांकन

तालिका १६. संस्थागत विश्लेषण

सेवाप्रदायक संस्था र ठेगाना	सेवा लिने विषय	सेवा लिन गरिने प्रक्रिया
गाउँपालिकाको कार्यालय	आर्थिक सहयोग, समन्वय र सहकार्य, सल्लाह र सुझाव, सिफारिस	योजना तर्जुमामा आमन्त्रण, निवेदन तथा योजना प्रस्तुत, गाविसको योजना तर्जुमामा प्रतिनिधित्व
जि.स.स.को कार्यालय	आर्थिक सहयोग र सहकार्य	योजना प्रस्तुत, निवेदन
शिक्षा कार्यालय	विद्यालय निर्माण तथा मर्मत, छात्रवृत्ति, विद्यालयका लागि आवश्यक सामग्रीहरु, शिक्षकहरुका लागि तालिम	योजना प्रस्तुत, वि.व्य.स.को निर्णय र निवेदन
खानेपानी कार्यालय	खानेपानीको लागि आवश्यक प्राविधिक सहयोग, पाईप, टंकी, धारा निर्माणका सामग्री सहयोग, चर्पी निर्माणका लागि प्यान सेट, सिमेन्ट, सरिया, पाईप सहयोग	योजना प्रस्तुत, उपभोक्ता समिति गठन गरी निवेदन पेश, सम्पर्क र समन्वय
वन कार्यालय	सा.व.उ.स. गठन र दर्ता, वन व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम र प्राविधिक सहयोग, गैर काष्ठ वन पैदावार सम्बन्धी तालिम र प्राविधिक सहयोग, आयआर्जनका क्रियाकलापहरुका लागि आर्थिक सहयोग	सावउसको बार्षिक योजना पेश, सावउसको निर्णय र निवेदन पेश, सम्पर्क र समन्वय
सा.व.उ.स.	कृषकहरुलाई आवश्यक काठ, घाँस, दाउरा उपलब्ध गराउने तथा बिपन्नहरुलाई आय आर्जनका लागि सहयोग गर्ने	निवेदन
कृषि विकास कार्यालय	कृषि सम्बन्धी प्राविधिक सहयोग, बीउविजन, कृषि सम्बन्धी तालिम, कृषक समूह गठन र सबलीकरण	योजना प्रस्तुत, कृषक समूहको निवेदन
स्वास्थ्य कार्यालय	उपस्वास्थ्य चौकी स्थापना र स्तर वृद्धि, स्वास्थ्य शिविर, गाउँघर क्लिनिकको स्तर वृद्धि,	सम्पर्क, समन्वय, निवेदन
सिंचाई कार्यालय	कुलो, नहर निर्माण, पाईप सहयोग,	योजना प्रस्तुत, निवेदन, सम्पर्क, समन्वय
महिला तथा बालबालिका कार्यालय	अपाङ्ग परिचय तथा राहत, महिला सशक्तिकरणका लागि तालिम, समूह गठन, आयआर्जन सम्बन्धी कार्यक्रमहरु	सम्पर्क समन्वय, निवेदन
सुरक्षा निकाय	सहयोग, राहत तथा तथा उद्धारको लागी, सुरक्षा	उद्धारको लागि अनुरोध निवेदन
पशु सेवा कार्यालय	पशुमा लागेको रोगको बारे जानकारी तथा प्ररिक्षण	समूह, निवेदन
भु-संरक्षण कार्यालय	तारजाली, मुहान संरक्षण	निवेदन, सम्पर्क, समन्वय
जल उत्पन्न प्रकोप	तारजाली, तटबन्ध निर्माण	निवेदन, सम्पर्क, समन्वय

हाल सम्म कुनै विषयगत कार्यालयहरु गाउँपालिकामा समाहित भै सकेको र कुनै कार्यालयहरु समाहित हुने प्रक्रियामा रहेको हुँदा नयाँ संरचना तथा प्रावधान अनुसार सेवा प्रदान हुनेछ ।

३.८ योजना प्रक्रियामा स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना समायोजन

यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनालाई विकास र विषयगत योजनाका साथै स्थानीय स्तरमा सेवा प्रदान गर्ने निजी तथा गैर सरकारी संस्थाहरूको योजना प्रक्रियामा पनि समायोजन गर्दै लैजानका लागि बस्ति स्तरमा (साविकका वडा स्तरमा) छलफल गरि हालको वडा स्तरमा वडा स्तरीय योजना प्राथमिकरण बैठकमा समेत छलफल गरिने छ । त्यसै गरी गाउँपालिका स्तरमा बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति हुँदै गाउँपालिकाको बैठकबाट गाउँ सभालाई सिफारिस भई गाउँ सभाबाट अनुमोदन गरिने छ । यसका साथै यस वडाभित्र कार्यरत विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरूको योजनाहरूमा पनि यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनालाई समायोजन गरिदै लगिने छ । यसरी योजना प्रक्रियामा समावेश गर्दा सम्भव भए प्रथमिकतामा परेका योजनाहरूको कार्यान्वयनमा सहयोग गर्ने र संलग्न हुने निकायहरूको यकिन गरिने छ । त्यसै गरी यस वडाबाट तयार हुने आवधिक योजनामा पनि यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनालाई उच्च प्राथमिकताका साथ समायोजन गरिनेछ भने केन्द्रिय स्तरमा नेपाल सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालय अन्तर्गत राष्ट्रिय योजना आयोगबाट तयार गरिने रातो किताब मार्फतको राष्ट्रिय विकास योजनामा पनि यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनालाई समायोजन गरिनेछ ।

३.९ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको कार्यान्वयन

यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको सफल कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्यांकनको लागि समन्वयात्मक भूमिकाको लागि वडा कार्यलय सदैव क्रियाशिल रहनेछ ।

यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयनको लागि वडा अध्यक्ष को अध्यक्षता बहुसरोकारवाला समिति गठन गर्न सकिनेछ । सो समितिको मातहतमा यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाका योजनाहरू सेवा प्रदायक संस्था तथा निकायहरू, विषयगत शाखा तथा कार्यालयहरू र सोभै समुदायमा स्थापित भई क्रियाशिल रहेका विद्यमान समूह, संस्था, क्लव तथा उपभोक्ता समितिहरू मार्फत कार्यान्वयन गरिनेछ । यस योजनामा अन्य सरोकारवाला निकायहरूको सहयोग पनि आवश्यक पर्ने हुनाले सो कार्यक्रमहरूका लागि सरोकारवाला निकायको वार्षिक योजनामा समावेश गर्नका लागि जिल्ला समन्वयन समिति तथा गाउँपालिका मार्फत पहल गरिनेछ । विस्तृत कार्यान्वयनको लागि सम्बन्धित व्यक्ति, संस्था निकायहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरी वाह्य श्रोतहरूको समेत पहिचान र परिचालन गरिनेछ ।

योजना कार्यान्वयन हुनु पूर्व कार्यान्वयनका लागि आवश्यक विस्तृत बजेट तयार गरी उपभोक्ता समिति, समूह र क्लवहरूसँग सहमति एवं सम्झौता गरी कार्यान्वयन गरिनेछ । उक्त कार्यान्वयन गर्ने समितिहरूले कार्यक्रम कार्यान्वयन पूर्व सम्बन्धित लाभान्वित वर्ग समक्ष विस्तृत योजना तथा बजेट विवरण प्रस्तुत गर्नु पर्नेछ । कार्यक्रम संचालनको क्रममा आयव्ययको विवरण तथा सम्बन्धित अभिलेखहरू पारदर्शी रूपमा राख्नु पर्नेछ ।

कार्यक्रम संचालनको क्रममा कार्यक्रम गुणस्तरीय तथा उद्देश्यमूलक बनाउन सम्बन्धित लाभान्वित वर्ग तथा सम्बन्धित सरोकारवाला संस्थाहरूको सुझावलाई सम्बोधन गरिनेछ । साथै गाउँपालिकाको कार्यालय, वडा कार्यालय र सम्बन्धित समूहबाट स्व:अनुगमन मूल्यांकन गरिनुका साथै सहयोगी निकायहरूसँग संयुक्त रूपमा समेत कार्यक्रमको नियमित अनुगमन तथा मूल्यांकन गरिनेछ । कार्यक्रम सम्पादन पश्चात सम्बन्धित क्रियाकलापको सार्वजनिक लेखा परिक्षण गरिने छ ।

३.१० स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको प्रगति समिक्षा, अनुगमन तथा मूल्यांकन

वडा तहमा स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयनको प्रगति र परिणाम सम्बन्धी सूचना तथा प्रमाणहरूको संकलन र मूल्यांकन गर्न वडा अध्यक्षका अध्यक्षता गठित बहुसरोकारवाला समितिलाई नै परिचालन गरिनेछ ।

अनुकूलन कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा भएको प्रगतिहरूको समिक्षा नियमित रूपमा गरिनेछ । यसका लागि वार्षिक योजना तर्जुमा गोष्ठी र समिक्षा गोष्ठी सबै सरोकारवालाहरूको सहभागितामा संचालन गरिनेछ । समितिबाट कार्यक्रमको गुणस्तर सुनिश्चित गर्न स्थलगत अनुगमन समेत गरिनेछ । समिक्षा गोष्ठी एवं स्थलगत अनुगमनबाट लापा कार्यान्वयनमा प्राप्त भएका प्रतिफल मूल्यांकन गरि सिकाईहरूको आदान प्रदान गरिनेछ । यसै गरी समय-समयमा जिल्ला स्तरमा रहेका सयन्त्रहरूबाट पनि संयुक्त अनुगमन गरी प्राविधिक स्तरको पृष्ठपोषण वडालाई प्राप्त हुनेछ । यसका अतिरिक्त अनुकूलन योजना कार्यान्वयन र अनुगमनबाट आएका नतिजा, प्रगति र उपलब्धीहरू जिल्ला र गाउँपालिकामा हुने विभिन्न फोरमहरूमा प्रस्तुत गरी पृष्ठपोषण लिईनेछ । यसबाट लापा कार्यान्वयनको प्रभावकारिता अभिवृद्धि गर्न सहयोग पुग्नेछ । यसरी नै लापा कार्यान्वयनबाट प्राप्त उपलब्धी र नतिजाहरूको प्रगति विवरण र घटनाको विस्तृत अध्ययन गरी प्रकाशन तथा प्रसारण गरिनेछ । समय-समयमा केन्द्रिय तथा क्षेत्रिय अनुगमन समितिहरूबाट अनुगमन तथा मूल्यांकन गरिनेछ ।

समुदाय तहमा सहभागितात्मक स्वःअनुगमन पद्धतिलाई प्राथमिकता दिईनेछ । यसका लागि उपभोक्ता समूह तथा समितिहरूले कार्यक्रमको शुरुवातमा र सपन्न भए पश्चात सार्वजनिक लेखा परिक्षण गर्नेछन् । लापा तयारीको क्रममा तयार गरिएको विभिन्न विधिहरूको विश्लेषणलाई आधार मानी तुलनात्मक रूपमा विश्लेषण गरिनेछ । यसरी सहभागितामूलक जलवायु परिवर्तन सम्बेदनशिल सम्पन्नता स्तरीकरण विधिबाट पुनः वडा स्तरमा घरघुरीहरूको लेखाजोखा गरी तुलानात्मक अध्ययन गरिनेछ । यसबाट समुदाय स्वयंले संकटासन्नताको अवस्था विश्लेषण गर्न सक्नेछन् ।

तालिका १७. अनुगमन योजना

अनुगमनका तहहरू	किन	कसले	कहिले	कसरी
समुदाय तहका अनुगमन (क्रियाकलापहरूको तहमा)	<ul style="list-style-type: none"> पारदर्शिता र अपनत्व कायम गर्न । अनुकूलन कार्यहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न । 	<ul style="list-style-type: none"> समुदाय स्तरिय अनुगमन तथा मूल्यांकन समिति 	<ul style="list-style-type: none"> कार्यक्रम संचालन पूर्व, संचालनको क्रममा र सम्पन्न भएको १ महिना भित्र (हरेक कार्यक्रममा) 	सार्वजनिक लेखा परिक्षण, स्वःअनुगमन तथा मूल्यांकन, होर्डिग बोर्ड मार्फत ।
वडा/गाउँपालिका तहका अनुगमन (प्रक्रिया र प्रगतिहरू तहमा)	<ul style="list-style-type: none"> कार्यक्रमको गुणस्तर कायम गर्न । योजना र प्रगतिका लेखाजोखा गर्न । कार्यक्रमको प्रभावकारिता वृद्धि गर्दै समयमा सम्पन्न गर्न । 	<ul style="list-style-type: none"> वडा स्तरिय अनुगमन तथा मूल्यांकन समिति गाउँपालिका स्तरिय अनुगमन तथा मूल्यांकन समिति 	<ul style="list-style-type: none"> अर्धवार्षिक रूपमा (पौष र असारमा) चौमासिक चौमासिक नियमित वार्षिक 	<ul style="list-style-type: none"> समिक्षा तथा योजना तर्जुमा बैठक तथा गोष्ठी फिल्ड अनुगमन भ्रमण । संकटासन्न वर्गहरूसंग अन्तरक्रिया । फोटो तथा घटना अध्ययनको संकलन । वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन ।
जिल्ला तहका अनुगमन (नतिजाहरू र उपलब्धी तहमा)	<ul style="list-style-type: none"> लापाका उपलब्धीहरू र नतिजाहरू सुनिश्चित गर्न । राम्रा अभ्यासहरूको अनुशरण, थप विस्तार र मूल प्रवाहीकरण गर्न । 	<ul style="list-style-type: none"> जिल्ला समन्वय समिति, सहयोगी संस्थाहरू । 	<ul style="list-style-type: none"> अर्धवार्षिक अर्धवार्षिक वार्षिक २ वर्षमा वार्षिक 	<ul style="list-style-type: none"> सयुक्त अनुगमन । समिक्षा तथा सेयरिङ्ग गोष्ठी तथा बैठक । घटना अध्ययनको संगालो प्रकाशन । सहभागितामूलक संकटासन्नता विश्लेषण । प्रगति प्रतिवेदन प्रकाशना

सन्दर्भ सामाग्री:

- राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन नीति २०६७
- राष्ट्रिय अनुकूलन कार्ययोजना (नापा) २०६७
- स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना संरचना (लापा फ्रेमवर्क) २०६७
- जिल्ला बस्तुगत विवरण, सल्यान २०७२
- सुदृढ लापा मार्गदर्शन, ASHA २०७३
- कालिमाटी काल्चे गा.वि.स.को स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना २०७१

अनुसूचीहरू

अनुसूची १. स्थानीय अनुकूलन योजना परिमार्जन गोष्ठी (२ दिने)का सहभागीहरू

सि.न.	सहभागीको नाम	कार्यालय/आबद्ध संस्थाको नाम	पद	लिंग	जातजाति
१	बेल बहादुर चन्द	कालिमाटि गा.पा.- ४	बडा अध्यक्ष	पुरुष	बा/क्षे/ठ
२	भुपेन्द्र बहादुर खत्री	कालिमाटि गा.पा.- ४	सदस्य	पुरुष	बा/क्षे/ठ
३	होम बहादुर थापा	कालिमाटि गा.पा.- ४	सदस्य	पुरुष	जनजाती
४	हमकान्त भट्टराई	कालिमाटि गा.पा.- ४	सचिव	पुरुष	बा/क्षे/ठ
५	ईन्द्रकली भट्टराई	फुलवारी कृषि समुह	अध्यक्ष	महिला	बा/क्षे/ठ
६	देवीसरा के.सी.	साविक बडा नं. ८	महिला स्वयमसेवीका	महिला	बा/क्षे/ठ
७	शुसिला कडेल	फुलवारी स्वास्थ्य आमा समुह	सदस्य	महिला	बा/क्षे/ठ
८	जय बहादुर डाँगी	प्रगतिशिल कृषक समुह	अध्यक्ष	पुरुष	बा/क्षे/ठ
९	कमला डाँगी	हरियाली कृषि समुह	अध्यक्ष	महिला	बा/क्षे/ठ
१०	डुलमाया खत्री	घाईरेनी सा.व.उ.स.	अध्यक्ष	महिला	बा/क्षे/ठ
११	रुपक कुमार बली	सितलटाकुरा सा.व.उ.स.	सदस्य	पुरुष	बा/क्षे/ठ
१२	भेष बहादुर के.सी.			पुरुष	बा/क्षे/ठ
१३	लक्ष्मण डाँगी	माओवादी केन्द्र	प्रतिनिधी	पुरुष	बा/क्षे/ठ
१४	बलविर परियार	शारदा कृषक समुह	सदस्य	पुरुष	दलित
१५	वालिका खत्री	साविक बडा नं. ९	महिला स्वयमसेवीका	महिला	बा/क्षे/ठ
१६	शोभा रुचाल	कालिका बहुउद्देशिय कृ.सहकारी	अध्यक्ष	महिला	जनजाति
१७	देवराज भण्डारी	पिपलचौतारा कृषि समुह	सदस्य	पुरुष	बा/क्षे/ठ
१८	ओम प्रकाश खत्री	सितलटाकुरा कृषि समुह	कोषाध्यक्ष	पुरुष	बा/क्षे/ठ
१९	फाजीलाल पंगाली	वाघखोर सा.व.उ.स.	सदस्य	पुरुष	जनजाति
२०	राधा सुनार	गंगामाला कृषि सहकारी संस्था	सदस्य	महिला	दलित
२१	शिवलाल भट्टराई	जनचेतना प्रा.वि.	शिक्षक	पुरुष	बा/क्षे/ठ
२२	पूर्ण बहादुर खत्री	नेपाली काँग्रेस	संयोजक	पुरुष	बा/क्षे/ठ
२३	शालिकराम भट्टराई	सामुदायिक वचत तथा ऋण सहकारी संस्था	अध्यक्ष	पुरुष	बा/क्षे/ठ
२४	चक्र बहादुर थापा	बडा नागरिक मञ्च- ६	संयोजक	पुरुष	जनजाति
२५	खड्ग बहादुर पुन	सालभरी कृषि समुह	अध्यक्ष	पुरुष	जनजाति
२६	जिविका गौतम	मनकामना कृषि समुह	अध्यक्ष	महिला	बा/क्षे/ठ
२७	डिला कडेल	ने.क.पा.एमाले	प्रतिनिधी	महिला	बा/क्षे/ठ
२८	पुरुषोत्तम भट्टराई	सा.व.उ.महासंघ	स्था.क.सदस्य	पुरुष	बा/क्षे/ठ
२९	हिरामणि राना	शारदा चिउरी मिल	संचालक	पुरुष	जनजाति
३०	गंगाराम बुढाथोकी	कृषि सेवा केन्द्र	ना.प्रा.स.	पुरुष	बा/क्षे/ठ
३१	मिना बस्याल	साविक बडा नं. ७	महिला स्वयमसेवीका	महिला	बा/क्षे/ठ
३२	ईन्द्र बहादुर पुन	शान्ती सा.व.उ.स.	सह सचिव	पुरुष	जनजाति
३३	पूर्ण बहादुर राना	श्रृजनशिल सा.व.उ.स.	अध्यक्ष	पुरुष	जनजाति
३४	खिमा भट्टराई	वाघखोर सा.व.उ.स.	सदस्य	महिला	बा/क्षे/ठ
३५	सरोज के.सी.	रूपान्तरण नेपाल	सहजकर्ता	पुरुष	बा/क्षे/ठ
३६	वम बहादुर ओली	रूपान्तरण नेपाल	ज.प.अ	पुरुष	बा/क्षे/ठ

अनुसूची २. संकटासन्न घरधुरीहरूको विवरण

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साविकको गा.वि.स.	बडा नं	जातजाति दलित = १, जनजाति = २, वा/क्षे/ठ=३, मधेसी = ४, अन्य =५	संकटासन्नता स्तर
१	पुर्ण व. राना	गंगा	कालिमाटि काल्चे	६	२	V3
२	प्रकाश राना	काशिमाया	कालिमाटि काल्चे	६	२	V1
३	लाल व. गुरुड	लालमती	कालिमाटि काल्चे	६	२	V4
४	गिन्द व. गुरुड	धनीकला	कालिमाटि काल्चे	६	२	V4
५	अम्मर सिं. थापा	शन्तकला	कालिमाटि काल्चे	६	२	V1
६	कुल व. राना	धनसरी	कालिमाटि काल्चे	६	२	V2
७	रेशम थापा	सितादेवी	कालिमाटि काल्चे	६	२	V4
८	खड्ग व. पुन	शसिधरा	कालिमाटि काल्चे	६	२	V3
९	नोख व. राना	रवि	कालिमाटि काल्चे	६	२	V2
१०	हिरालाल गुरुड	जैसिमाया	कालिमाटि काल्चे	६	२	V4
११	दुर्गा व. राना	मनकली	कालिमाटि काल्चे	६	२	V2
१२	खिम व. वली	रुपी	कालिमाटि काल्चे	६	३	V2
१३	टिकाराम घर्ति	सुमित्रा	कालिमाटि काल्चे	६	२	V2
१४	धन व. घर्ति	असोका, यमकली	कालिमाटि काल्चे	६	२	V4
१५	पुर्ण व. थापा	चन्द्रकला	कालिमाटि काल्चे	६	२	V4
१६	प्रेम व. वि.क.	रामकली	कालिमाटि काल्चे	६	१	V2
१७	नोख व. वि.क.	सरिता	कालिमाटि काल्चे	६	१	V4
१८	टोप व. वि.क.	जुनकेरी	कालिमाटि काल्चे	६	१	V4
१९	दुर्गा व. वि.क.	मनिसरा	कालिमाटि काल्चे	६	१	V3
२०	खड्क व. थापा	नन्दकली	कालिमाटि काल्चे	६	२	V3
२१	दामोदर थापा	विना	कालिमाटि काल्चे	६	२	V4
२२	गोपीलाल थापा	केशरी	कालिमाटि काल्चे	६	२	V4
२३	भिम व. घर्ति	पिमा	कालिमाटि काल्चे	६	२	V4
२४	अम्मर थापा	वृद्धिसरा	कालिमाटि काल्चे	६	२	V4
२५	मन व. थापा	दुर्गा	कालिमाटि काल्चे	६	२	V4
२६	भिम व. थापा	पिमा	कालिमाटि काल्चे	६	२	V3
२७	मोहन वली	कालीका	कालिमाटि काल्चे	६	३	V3
२८	ठग व. खड्का	अमृती	कालिमाटि काल्चे	६	३	V3
२९	पदम व. थापा	भिममाया	कालिमाटि काल्चे	६	२	V4
३०	मन व. राना	केवली	कालिमाटि काल्चे	६	२	V3
३१	ममीस्वर सुनार	मम्मी	कालिमाटि काल्चे	६	१	V3
३२	राम व. सुनार	संगीता	कालिमाटि काल्चे	६	१	V4

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साविकको गा.वि.स.	वडा नं	जातजाति दलित = १, जनजाति = २, वा/के/ठ=३, मधेसी = ४, अन्य =५	संकटासन्नता स्तर
३३	धर्म राज सुनार	तिलकुमारी	कालिमाटि काल्चे	६	१	V4
३४	फमकान्त सुनार	गिता	कालिमाटि काल्चे	६	१	V4
३५	पहल सिं. वि.क.	ललिता	कालिमाटि काल्चे	६	१	V2
३६	डण्डीराम वली	देवकी	कालिमाटि काल्चे	६	३	V4
३७	खगेन्द्र गुरुड	हिमा	कालिमाटि काल्चे	६	२	V4
३८	पुर्ण व. सोमाई	चन्द्रकला	कालिमाटि काल्चे	६	२	V4
३९	विर व. थापा	तिलसरी	कालिमाटि काल्चे	६	२	V4
४०	शिवलाल परियार	मनकली	कालिमाटि काल्चे	६	१	V2
४१	मन व. परियार	तेजकुमारी	कालिमाटि काल्चे	६	१	V3
४२	कुल व. परियार	रुपकली	कालिमाटि काल्चे	६	१	V4
४३	वेल व. राना	हरिकला	कालिमाटि काल्चे	६	२	V4
४४	हरि थापा	कमला	कालिमाटि काल्चे	६	२	V4
४५	भक्त व. थापा	अन्नपुर्ण	कालिमाटि काल्चे	६	२	V4
४६	गंगाराम राना	भिमकुमारी	कालिमाटि काल्चे	६	२	V4
४७	हुम व. थापा	अम्मीसरा	कालिमाटि काल्चे	६	२	V4
४८	थम कुमार थापा	धनसरी	कालिमाटि काल्चे	६	२	V4
४९	धन व. थापा	गिता	कालिमाटि काल्चे	६	२	V4
५०	टेक व. थापा	पिमकुमारी	कालिमाटि काल्चे	६	२	V4
५१	राम व. राना	भूमिसरा	कालिमाटि काल्चे	६	२	V2
५२	ओम राज तारम	फुलकुमारी	कालिमाटि काल्चे	६	२	V2
५३	ईम व. राना	धनकली	कालिमाटि काल्चे	६	२	V3
५४	अम्मर व. थापा	वेलसरी	कालिमाटि काल्चे	६	२	V4
५५	चन्द्र व. घर्ति	दिलमाया	कालिमाटि काल्चे	६	२	V3
५६	दुर्गा व. घर्ति	कलावती	कालिमाटि काल्चे	६	२	V4
५७	खुमान सिं. घर्ति	ईन्द्रकली	कालिमाटि काल्चे	६	२	V4
५८	ईन्द्र व. घर्ति	ललीमाया	कालिमाटि काल्चे	६	२	V4
५९	होम व. थापा	भिम कुमारी	कालिमाटि काल्चे	६	२	V3
६०	वेल व. राना	यममाया	कालिमाटि काल्चे	६	२	V4
६१	खुमान सिं. थापा	जालीमाया	कालिमाटि काल्चे	६	२	V1
६२	प्रेम व. गुरुड	देवी	कालिमाटि काल्चे	६	२	V4
६३	दामोदर गुरुड	विमला	कालिमाटि काल्चे	६	२	V4
६४	अम्मर व. राना	उषा	कालिमाटि काल्चे	६	२	V3
६५	यम व. थापा	हरिकला	कालिमाटि काल्चे	६	२	V3

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साविकको गा.वि.स.	वडा नं	जातजाति दलित = १, जनजाति = २, वा/के/ठ=३, मधेसी = ४, अन्य =५	संकटासन्नता स्तर
66	कोख व. थापा	मायादेवी	कालिमाटि काल्चे	6	2	V2
67	नयन सिं. घर्ति	दालमती	कालिमाटि काल्चे	6	2	V2
68	विष्णु थापा	ननसरी	कालिमाटि काल्चे	6	2	V1
69	मेख व. थापा	रेवती	कालिमाटि काल्चे	6	2	V4
70	ललित थापा	जालिमाया	कालिमाटि काल्चे	6	2	V4
71	ईन्द्र व. राना	शिववती	कालिमाटि काल्चे	6	2	V4
72	चेत व. राना	सिता	कालिमाटि काल्चे	6	2	V4
73	टर्क व. थापा	मिना	कालिमाटि काल्चे	6	2	V3
74	वेल व. राना	चन्द्रकुमारी	कालिमाटि काल्चे	6	2	V4
75	चक्र थापा	डालीमाया	कालिमाटि काल्चे	6	2	V2
76	जुनराज राना	देवकुमारी	कालिमाटि काल्चे	6	2	V2
77	दल व. राना	दिलमाया	कालिमाटि काल्चे	6	2	V4
78	मोहनलाल सोमाई	चन्द्रकली	कालिमाटि काल्चे	6	2	V4
79	जंग व. थापा	अम्मी	कालिमाटि काल्चे	6	2	V2
80	भोक राज थापा	प्रविणा	कालिमाटि काल्चे	6	2	V3
81		देउकली सोमाई	कालिमाटि काल्चे	6	2	V4
82	मन व. थापा	मनिसरा	कालिमाटि काल्चे	6	2	V2
83	चित्र व. राना	चन्द्रा	कालिमाटि काल्चे	6	2	V1
84	महेन्द्र थापा	नविना	कालिमाटि काल्चे	6	2	V3
85	भेलु थापा	जुनकुमारी	कालिमाटि काल्चे	6	2	V3
86	कृष्ण तारम	दिलमाया	कालिमाटि काल्चे	6	2	V2
87	टेक व. सार्कि	सेती	कालिमाटि काल्चे	6	1	V4
88	जहर सिं. ताराम	खगीसरा	कालिमाटि काल्चे	6	2	V3
89	शशिराम सार्कि	पवित्रा	कालिमाटि काल्चे	6	1	V4
90	गणेश कडेल	खगीसरा	कालिमाटि काल्चे	6	3	V4
91	कृष्ण राना	भगीसरा	कालिमाटि काल्चे	6	2	V3
92	चन्द्र व. परियार	चन्दी	कालिमाटि काल्चे	6	1	V1
93	धनोज थापा	धनीसरा	कालिमाटि काल्चे	6	2	V4
94	नर व. राना	नरी	कालिमाटि काल्चे	6	2	V4
95	ललित राना	अमृता	कालिमाटि काल्चे	6	2	V4
96	भिम व. राना	पुर्णकली	कालिमाटि काल्चे	6	2	V4
97	विर व. थापा	कोपिला	कालिमाटि काल्चे	6	2	V4
98	देवराज राना	कुमारी	कालिमाटि काल्चे	6	2	V4

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साविकको गा.वि.स.	वडा नं	जातजाति दलित = १, जनजाति = २, वा/क्षे/ठ=३, मधेसी = ४, अन्य =५	संकटासन्नता स्तर
99	चञ्चले सार्कि	अमृता	कालिमाटि काल्चे	6	1	V4
100	तिल व. सार्कि	शशि	कालिमाटि काल्चे	6	1	V4
101	लेवारांम राना	सुना	कालिमाटि काल्चे	6	2	V4
102	टोप व. थापा	कोपिला	कालिमाटि काल्चे	6	2	V4
103	विर्ख वादी	रेवती	कालिमाटि काल्चे	6	1	V4
104	टिकाराम वली		कालिमाटि काल्चे	6	3	V3
105	हुम व. वली		कालिमाटि काल्चे	6	3	V4
106	खर्क व. वली		कालिमाटि काल्चे	6	3	V4
107	मन व. वि.क.	जैकली	कालिमाटि काल्चे	6	1	V3
108	खर्क व. वि.क.		कालिमाटि काल्चे	6	1	V3
109	दल व. वि.क.		कालिमाटि काल्चे	6	1	V4
110	रुदै व. वि.क.		कालिमाटि काल्चे	6	1	V4
111	सेर व. वि.क.	केशरी	कालिमाटि काल्चे	6	1	V4
112	मन व. वि.क.	गोमती	कालिमाटि काल्चे	6	1	V4
113	यामलाल सोमै		कालिमाटि काल्चे	6	2	V4
114	ज्ञान व. सुनार		कालिमाटि काल्चे	6	1	V4
115	बुद्धि व. बुढा	वेलसरी	कालिमाटि काल्चे	6	2	V4
116	ठाग व. खड्का		कालिमाटि काल्चे	6	3	V4
117	कोपिलाल अत्री		कालिमाटि काल्चे	7	3	V1
118	वेल व. खत्री		कालिमाटि काल्चे	7	3	V1
119	तुल्सी वली	पूर्णकली वली	कालिमाटि काल्चे	7	3	V1
120	जिवराज खत्री		कालिमाटि काल्चे	7	3	V1
121	दिलिप पुण	कल्पना पुन	कालिमाटि काल्चे	7	2	V1
122	हुमकान्त भटराई	नुमा भटराई	कालिमाटि काल्चे	7	3	V1
123	कुलमान वली	तिलसरा वली	कालिमाटि काल्चे	7	3	V1
124	शेर व. वली	दुर्गा वली	कालिमाटि काल्चे	7	3	V1
125		सिता राना	कालिमाटि काल्चे	7	2	V1
126	भद्र व. वली	डिला वली	कालिमाटि काल्चे	7	3	V1
127	नेकलाल वली	सुतली वली	कालिमाटि काल्चे	7	3	V1
128	ददिराम पौडेल	वेलमती पौडेल	कालिमाटि काल्चे	7	3	V1
129	गिन्द्र व खडका	अमृता खडका	कालिमाटि काल्चे	7	3	V1
130	पारासोर वली	धनरारी वली	कालिमाटि काल्चे	7	3	V1
131	खोकीलाल सायकोरा	खगीसरा सायकोटा	कालिमाटि काल्चे	7	3	V1

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साविकको गा.वि.स.	वडा नं	जातजाति दलित = १, जनजाति = २, वा/के/ठ=३, मधेसी = ४, अन्य =५	संकटासन्नता स्तर
132	खिमलाल वली	भुमीसरा वली	कालिमाटि काल्चे	१	३	V1
133	बुदि राम वस्याल	कासीराम वस्याल छोरा	कालिमाटि काल्चे	१	३	V1
134	धन प्र. भुसाल	चुनावति भुसाल	कालिमाटि काल्चे	१	३	V1
135	धनश्याम भुसाल	ठगिराम भुसाल	कालिमाटि काल्चे	१	३	V1
136	नेत्रलाल भुसाल	चन्द्रावती भुसाल	कालिमाटि काल्चे	१	३	V1
137	नेत्रलाल वली		कालिमाटि काल्चे	१	३	V1
138		भुमीसरा वली	कालिमाटि काल्चे	१	३	V1
139	भिम व .वली	इमीसरी वली	कालिमाटि काल्चे	१	३	V1
140	दुर्ग पुन		कालिमाटि काल्चे	१	२	V1
141	भुक् प्र .खड्का	रामकली खड्का	कालिमाटि काल्चे	१	३	V1
142	लोक व .खड्का		कालिमाटि काल्चे	१	३	V1
143	तिलविर पुन		कालिमाटि काल्चे	१	२	V1
144	वल व. खत्री	टिका कु .राना	कालिमाटि काल्चे	१	३	V1
145	लाल व .खत्री	चन्द्र देवि	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
146	खरविर वली	कौसली वली	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
147	दान व .थापा	भुमिकुमकरा थापा	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
148	टोप व.थापा	जैसरी थापा	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
149	लिल व .घर्ति	छलि घर्ति	कालिमाटि काल्चे	१	२	V3
150	सुकाराम मरासेनि	सुमित्रा मरासेनि	कालिमाटि काल्चे	१	२	V2
151	चन्द्र व .कुमाल	सिता कुमाल	कालिमाटि काल्चे	१	२	V2
152	खुम व .थापा	मनकला थापा आमा	कालिमाटि काल्चे	१	२	V2
153	वेल व .चन्द्र	डिल कु चन्द्र	कालिमाटि काल्चे	१	२	V4
154	कविराम कुमाल	देविक कुमाल	कालिमाटि काल्चे	१	२	V2
155	देव सिङ पुन	रुपकली पुन	कालिमाटि काल्चे	१	२	V2
156	हरि प्र घर्ति	कमला घर्ति	कालिमाटि काल्चे	१	२	V2
157	गगन पुन	प्रिमी पेन	कालिमाटि काल्चे	१	२	V2
158	राम व . बुढा	पार्वती बुढा	कालिमाटि काल्चे	१	२	V2
159	चित्र व .पुन	कलि पुन	कालिमाटि काल्चे	१	२	V2
160	डम्मर व. राना	हुमकली राना	कालिमाटि काल्चे	१	२	V4
161	दुर्गा व .खड्का		कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
162	वल व .खड्का		कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
163	शेर व. खड्का		कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
164	दिलिप वली		कालिमाटि काल्चे	१	३	V2

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साविकको गा.वि.स.	वडा नं	जातजाति दलित = १, जनजाति = २, वा/क्षे/ठ=३, मधेसी = ४, अन्य =५	संकटासन्नता स्तर
165	भक्त व थापा	जैमाया थापा	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
166	नेत्रलाल खत्री		कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
167	प्रमोद पुन		कालिमाटि काल्चे	१	२	V2
168	हिरालाल पुन		कालिमाटि काल्चे	१	२	V2
169	मनिराम पुन		कालिमाटि काल्चे	१	२	V2
170	शेर व पुन	पुर्णकली पुन	कालिमाटि काल्चे	१	२	V2
171	दुर्गा खड्का	नन्दकली अड्का	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
172	रुद्रविर खड्का	तारादेवि खड्का	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
173	नेत्रलाल खड्का	सुरेन्द्र खड्का	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
174	नोख व खड्का	मोतिसरा खड्का	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
175	कोप व खड्का	नारायणि खड्का	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
176	घनश्याम खत्री	वेलमति खत्री	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
177	मोहनलाल न्यौपाने	टिका न्यौपाने	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
178	डिल व वली	पिण्णु वलि	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
179	प्रकाश वली	निशा भटराइ वली	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
180	छविलाल वस्याल	टिकिसरा वस्याल	कालिमाटि काल्चे	१	२	V2
181	हरि प्र भुसाल	दिपा	कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
182	वालकृष्ण पंगाली	वेलमती	कालिमाटि काल्चे	१	२	V3
183	हुलधर वस्याल	ईन्द्रकली	कालिमाटि काल्चे	१	२	V2
184	खुमलाल खड्का	कौशिला	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
185	पुर्ण व. पुन		कालिमाटि काल्चे	१	२	V4
186	खुम व. पुन	पार्वती	कालिमाटि काल्चे	१	२	V4
187	पुर्ण व. वली		कालिमाटि काल्चे	१	३	V1
188	क्षेत्र व. राना	दलि	कालिमाटि काल्चे	१	२	V2
189	गंगाराम कुमाल		कालिमाटि काल्चे	१	२	V2
190	वालु थापा	गौमति थापा (आमा)	कालिमाटि काल्चे	१	२	V3
191	ईन्द्र व. थापा	विन्दु	कालिमाटि काल्चे	१	२	V2
192	हरि प्रसाद वली	तुल्सी वली (आमा)	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
193	टाटुराम वस्याल	कली	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
194	सुरेश पुन	मोतीसरा	कालिमाटि काल्चे	१	२	V3
195	केशवराज भटराइ	याममाया	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
196	ओम प्रकाश भुसाल	केशुमाया	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
197	दल व. न्यौपाने	पंचकला	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साविकको गा.वि.स.	वडा नं	जातजाति दलित = १, जनजाति = २, वा/क्षे/ठ=३, मधेसी = ४, अन्य =५	संकटासन्नता स्तर
198	गगन गिरी	पवित्रा	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
199	प्रेम व. वि.क.		कालिमाटि काल्चे	१	१	V3
200	भक्त व. कामी	तुलसीदेवी	कालिमाटि काल्चे	१	१	V3
201	ईन्द्र व. गिरी	पूर्णकली	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
202	मेवालाल बुढा	भुमीसरा	कालिमाटि काल्चे	१	२	V3
203	खुमान सिं. परियार	गौमति	कालिमाटि काल्चे	१	१	V3
204	कुल व. कुमाल	नन्नकली	कालिमाटि काल्चे	१	२	V3
205	शिवलाल रोका	सुशिला	कालिमाटि काल्चे	१	२	V3
206	मन व. पुलामी		कालिमाटि काल्चे	१	२	V2
207	मणिराम राना	पार्वती	कालिमाटि काल्चे	१	२	V3
208	गिन्द्र पुन	पवि	कालिमाटि काल्चे	१	२	V3
209	खुमान सिं. परियार	तिल कुमारी	कालिमाटि काल्चे	१	१	V4
210	ईन्द्र व. खत्री	भुमीसरा	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
211	कुल व. चन्द्र	कमला	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
212	भुम व. रुचाल	खगी	कालिमाटि काल्चे	१	२	V2
213	मान सि. परियार	कौशिला	कालिमाटि काल्चे	१	१	V2
214	भक्त व. रखाली	चन्द्री	कालिमाटि काल्चे	१	२	V3
215	दल व. कुमाल	खगीसरा	कालिमाटि काल्चे	१	२	V3
216	उम व. रुचाल	फुलमाया	कालिमाटि काल्चे	१	२	V3
217	निमराज खत्री	गेल् खत्री (आमा)	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
218	टोप व. खड्का		कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
219	टेक व. पुन		कालिमाटि काल्चे	१	२	V4
220	धन व. पुन		कालिमाटि काल्चे	१	२	V4
221	भुम व. वली		कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
222	नारायण वली		कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
223	भिम व. वली		कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
224	सन्तोष पुन		कालिमाटि काल्चे	१	२	V3
225	भुप व. पुन		कालिमाटि काल्चे	१	२	V3
226	रुपक पुन	जानकी पुन	कालिमाटि काल्चे	१	२	V3
227	तिलविर सुनार	गौरी सुनार	कालिमाटि काल्चे	१	१	V3
228	जंग व. खड्का	मैना	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
229	तारा खड्का	ईन्द्रकली	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
230	लिला वि.क.	कन्ती	कालिमाटि काल्चे	१	१	V3

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साविकको गा.वि.स.	वडा नं	जातजाति दलित = १, जनजाति = २, वा/के/ठ=३, मधेसी = ४, अन्य =५	संकटासन्नता स्तर
231	हरि व. थापा	पवित्रा	कालिमाटि काल्चे	१	२	V3
232	प्रेम पुन		कालिमाटि काल्चे	१	२	V3
233	कुवेर सिं. कुमाल	चैती	कालिमाटि काल्चे	१	२	V3
234	टोप व. भटराई	देउरुपा	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
235	प्रेम व. थापा	डिलमाया	कालिमाटि काल्चे	१	२	V4
236	टिकाराम गिरी	विमी	कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
237	भिम व. गिरी	सुमित्रा	कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
238	ईन्द्र व. सुनार	भूमिसरा	कालिमाटि काल्चे	१	१	V4
239	टोप व. कुमाल	विभा	कालिमाटि काल्चे	१	२	V4
240	गंगाराम कुमाल	अमृता	कालिमाटि काल्चे	१	२	V4
241	हरि प्रसाद गाहा	हिरा	कालिमाटि काल्चे	१	२	V4
242	मोतीलाल राना	सन्तकली	कालिमाटि काल्चे	१	२	V4
243	अम्मर व. परियार	पवित्रा	कालिमाटि काल्चे	१	१	V4
244		भूमिसरा वली	कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
245	जित व. राना	सन्जु	कालिमाटि काल्चे	१	२	V4
246	खिम व. खत्री	भूमिसरा	कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
247	हरि व. गिरी	श्यामकली	कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
248	गोपीराम कुमाल	तिलसरी छन्तेल	कालिमाटि काल्चे	१	२	V4
249	वल व. राना	चन्द्रकली	कालिमाटि काल्चे	१	२	V1
250	प्रेम व. खड्का	गंगा	कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
251	जित व. खड्का		कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
252	सन्तविर गिरी	पोखरी	कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
253	थल व. वली		कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
254	आपे वली		कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
255	पट व. वुढा		कालिमाटि काल्चे	१	२	V4
256	भक्त व. रुचाल		कालिमाटि काल्चे	१	२	V4
257	खुमान सिं. परियार	तिल व. (छोरा)	कालिमाटि काल्चे	१	१	V4
258	डिल व. वरै	द्रुपती	कालिमाटि काल्चे	१	२	V4
259	डिल व. परियार	सरिता	कालिमाटि काल्चे	१	१	V4
260	जंग व. कुमाल	पूर्णकली	कालिमाटि काल्चे	१	२	V4
261	नविन गिरी	नन्नकली (आमा)	कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
262	कर्ण व. राना	भूमिसरा	कालिमाटि काल्चे	१	२	V4
263	विर्खलाल परियार	लिलावती	कालिमाटि काल्चे	१	१	V4

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साविकको गा.वि.स.	वडा नं	जातजाति दलित = १, जनजाति = २, वा/के/ठ=३, मधेसी = ४, अन्य =५	संकटासन्नता स्तर
264	वलविर परिवार	धर्मकली	कालिमाटि काल्चे	१	१	V4
265	लोक व. वि.क.	सुशिला	कालिमाटि काल्चे	१	१	V4
266	शोव व. परिवार	भिमकली	कालिमाटि काल्चे	१	१	V4
267	देव व. राना	तुल्सी	कालिमाटि काल्चे	१	२	V4
268	शेर व. गिरी	शसिराम (वावु)	कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
269	धन व. राना	शसिकला	कालिमाटि काल्चे	१	२	V4
270	भरत परिवार	रीमा	कालिमाटि काल्चे	१	१	V4
271	दल व. वरै	मनकली	कालिमाटि काल्चे	१	२	V4
272		डिल्ली वली	कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
273	राम व. वाठा	सिता वाठा	कालिमाटि काल्चे	१	२	V4
274	सेर व. पुन	भ्रुपी	कालिमाटि काल्चे	१	२	V4
275	कुल व. गिरी	नेवी	कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
276	वल व. वली		कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
277	लाल व. वुढा		कालिमाटि काल्चे	१	२	V4
278	ओम व. वली		कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
279	राम व. वादी		कालिमाटि काल्चे	१	१	V4
280	जगविर सुनार		कालिमाटि काल्चे	१	१	V4
281	वबिन वली		कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
282	सुकलाल खड्का		कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
283	डम्मर वरै	सुमीत्रा	कालिमाटि काल्चे	१	२	V4
284	भद्र सिं. परिवार	धनी कुमारी	कालिमाटि काल्चे	१	१	V4
285	तेज व. परिवार	केशरी	कालिमाटि काल्चे	१	१	V4
286	जित व. खड्का		कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
287	दिल व. सुनार		कालिमाटि काल्चे	१	१	V4
288	दुर्गा व. वुढा		कालिमाटि काल्चे	१	२	V4
289	प्रेम व. गिरी	पवि	कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
290	रिम व. परिवार	सुशिला	कालिमाटि काल्चे	१	१	V4
291	लाल व. खड्का		कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
292	प्रेम वुढा		कालिमाटि काल्चे	१	२	V4
293	भाईलाल वि.क.	पुर्णकली	कालिमाटि काल्चे	१	१	V4
294	वर व. परिवार	भुमीसरा	कालिमाटि काल्चे	१	१	V4
295	चाडलाल पुन	भुमीसरा	कालिमाटि काल्चे	१	२	V4
296	मस्त व. पुन	गुईची (आमा)	कालिमाटि काल्चे	१	२	V4

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साविकको गा.वि.स.	वडा नं	जातजाति दलित = १, जनजाति = २, वा/के/ठ=३, मधेसी = ४, अन्य =५	संकटासन्नता स्तर
297	कुल व. वि.क.		कालिमाटि काल्चे	१	१	V4
298	रमेश थापा	मोतीसरा	कालिमाटि काल्चे	१	२	V4
299	सन्तविर वादी	कुमारी	कालिमाटि काल्चे	१	१	V4
300	रोसन वृद्धा	मसुली (आमा)	कालिमाटि काल्चे	१	२	V4
301	दल व. ताराम	मिना	कालिमाटि काल्चे	१	२	V4
302	प्रेम व. परियार		कालिमाटि काल्चे	१	१	V4
303	तुलाराम परियार	चन्द्रा	कालिमाटि काल्चे	१	१	V4
304	शेर सिं. राना	भूमिसरा	कालिमाटि काल्चे	१	२	V4
305	गंगाराम रुचाल	होतीसरा	कालिमाटि काल्चे	१	२	V3
306	हरिलाल रुचाल	रोमा	कालिमाटि काल्चे	१	२	V3
307	भाईराम पुन	रमा	कालिमाटि काल्चे	१	२	V4
308	गंगाराम कुमाल	सुमीत्रा	कालिमाटि काल्चे	१	२	V2
309	प्रकाश गिरी	शान्ती	कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
310		खगीसरा भटराई	कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
311	हरिलाल दमाई	हरिकला	कालिमाटि काल्चे	१	१	V4
312	दिपक पाण्डे	राधीका	कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
313	जय व. वली	डालीमाया	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
314	तारा व. वली	दिपाकली	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
315	गोरख व. वली	खगीसरा	कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
316	कुलमान खड्का		कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
317	डिल व. खड्का		कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
318	याम व. सुनार		कालिमाटि काल्चे	१	१	V4
319	हिम नारायण पाण्डे	खगीसरा	कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
320	हिमलाल खड्का		कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
321	पुर्ण वली	डिलमाया	कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
322	खड्क व. वली	पुष्पा	कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
323	याम व. न्यौपाने	सुमित्रा	कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
324	ठाकुर प्रसाद वली	खगीसरा	कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
325	मोहन वली		कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
326	प्रेम व. वली	खगीसरा	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
327	टुम व. सुनार		कालिमाटि काल्चे	१	१	V4
328	यज्ञ व. सुनार		कालिमाटि काल्चे	१	१	V4
329	यादव व. सुनार	जालमाया	कालिमाटि काल्चे	१	१	V4

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साविकको गा.वि.स.	वडा नं	जातजाति दलित = १, जनजाति = २, वा/के/ठ=३, मधेसी = ४, अन्य =५	संकटासन्नता स्तर
330		राधीका खड्का	कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
331	अम्मर व. वली		कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
332	नुमलाल खड्का		कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
333	लोक व. खड्का	मिना खड्का	कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
334	टेक व. वली		कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
335	पुरुषोत्तम भट्टराई		कालिमाटि काल्चे	१	३	V1
336	पुर्ण प्रसाद पाण्डे		कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
337	फाजीलाल पाण्डे		कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
338	उमे वली		कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
339	प्रेम व. वली		कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
340	लिल व. वली		कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
341	सुसिलाल वली		कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
342	अम्मर व. वली		कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
343	विर व. वली		कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
344	नरजित कामी		कालिमाटि काल्चे	१	१	V3
345	भिम व. वली		कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
346	जित व. डागी		कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
347	अम्मर व. खत्री		कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
348	जंग व. वरै		कालिमाटि काल्चे	१	२	V3
349	भिर व. वरै		कालिमाटि काल्चे	१	२	V3
350	नन्दलाल वली		कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
351	चेत व. कामी		कालिमाटि काल्चे	१	१	V3
352	विर व. लोहर		कालिमाटि काल्चे	१	१	V3
353		ठगीसरा वली	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
354	डम्मर व. वली		कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
355	मन व. वली		कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
356		पवि डागी	कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
357	विरचन भुषाल		कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
358	ददिराम पौडेल		कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
359	सन्जु भुषाल		कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
360	खुम व. वृहा		कालिमाटि काल्चे	१	२	V4
361	टिकाराम पौडेल		कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
362		कुमारी वृहा	कालिमाटि काल्चे	१	२	V4

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साविकको गा.वि.स.	वडा नं	जातजाति दलित = १, जनजाति = २, वा/के/ठ=३, मधेसी = ४, अन्य =५	संकटासन्नता स्तर
363	हरि व. खड्का		कालिमाटि काल्चे	7	3	V1
364	शेर व. पुन		कालिमाटि काल्चे	7	2	V4
365	कर्णै व. पुन		कालिमाटि काल्चे	7	2	V4
366	गोविन्द वि.क.		कालिमाटि काल्चे	7	1	V4
367	खिम व. खत्री		कालिमाटि काल्चे	7	3	V4
368	खुम व. थापा		कालिमाटि काल्चे	7	2	V1
369	जित व. रखाली		कालिमाटि काल्चे	7	2	V4
370	बल व. रखाली		कालिमाटि काल्चे	7	2	V4
371	निमराज वस्थाल		कालिमाटि काल्चे	7	3	V4
372	पुरुषोत्तम भुषाल		कालिमाटि काल्चे	7	3	V1
373	खगेन्द्र व. वली		कालिमाटि काल्चे	7	3	V2
374	जुद्ध व. वली		कालिमाटि काल्चे	7	3	V2
375	विराज वली		कालिमाटि काल्चे	7	3	V4
376	चन्द्र व. वुढा		कालिमाटि काल्चे	7	2	V3
377		अमृता वली	कालिमाटि काल्चे	7	3	V3
378	भविस्वर खत्री	देवि खत्री	कालिमाटि काल्चे	8	3	V2
379	इनद्र व. पुन		कालिमाटि काल्चे	8	2	V3
380	दिपक व.के.सी.	विष्णु के.सी.	कालिमाटि काल्चे	8	3	V1
381	लालमनि खराल	गोमा खराल	कालिमाटि काल्चे	8	2	V3
382	कासिराम भटराई	देउकली भटराई	कालिमाटि काल्चे	8	3	V1
383	भक्त बहादुर वली		कालिमाटि काल्चे	8	3	V1
384	शिवलाल भटराई	गोमा भटराई	कालिमाटि काल्चे	8	3	V1
385	शालिकराम भटराई	खिमा भटराई	कालिमाटि काल्चे	8	3	V1
386	छविलाल पुंन	सुन्तलि पुंन	कालिमाटि काल्चे	8	2	V2
387	छविलाल खत्री	जानीकला खत्री	कालिमाटि काल्चे	8	3	V3
388	पूर्ण वली	पूर्ण कृ. वली	कालिमाटि काल्चे	8	3	V3
389	रात्रे घर्ति		कालिमाटि काल्चे	8	2	V1
390	रुद्र व. डांगी	बेलमती डा.गी	कालिमाटि काल्चे	8	3	V2
391	ठाकुर डि. सी.	मनकली डि.सी.	कालिमाटि काल्चे	8	3	V3
392	शेर व. वली		कालिमाटि काल्चे	8	3	V2
393	विर व. खनाल	बेलमती खनाल	कालिमाटि काल्चे	8	3	V1
394	ओम व. खनाल	हरिकला खनाल	कालिमाटि काल्चे	8	3	V3
395	नन्दलाल के. सी.	नोखी के. सी.	कालिमाटि काल्चे	8	3	V3

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साविकको गा.वि.स.	वडा नं	जातजाति दलित = १, जनजाति = २, वा/के/ठ=३, मधेसी = ४, अन्य =५	संकटासन्नता स्तर
396	उदय राम वली	चन्द्रकली वली	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
397	भुप ब. वली	ओमकली वली	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
398	वाल ब. पुलामी		कालिमाटि काल्चे	१	२	V3
399	इनद्र ब. थापा	पार्वती थापा	कालिमाटि काल्चे	१	२	V3
400	देव द. राना	भविसरा राना	कालिमाटि काल्चे	१	२	V3
401	नन्दलाल कडेल		कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
402	मेघ प्रकाश खरेल		कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
403	अर्जुन के.सी.	शोभा के.सी.	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
404	टिकाराम चालिसे	रुपकली चालिसे	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
405	भुपाल खनाल		कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
406	शेर ब. वली	डिला वली	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
407	देवराज भण्डारी	दुर्पती भण्डारी	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
408	भागीराम खड्का	गंगा खड्का	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
409	छविलाल रखाली	गंगीसरा रखाली	कालिमाटि काल्चे	१	२	V3
410	चन्द्र ब. वली		कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
411	निमराज चपाई	डिला चपाई	कालिमाटि काल्चे	१	२	V2
412	भोला प्र. खत्री	अमृता खत्री	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
413	हिमलाल भण्डारी	तेज कु. भण्डारी	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
414	भागीराम खड्का		कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
415	मान ब. पुलामी	हर्ककली पुलामी	कालिमाटि काल्चे	१	२	V3
416	हिरामनी राना	धानीमाया राना	कालिमाटि काल्चे	१	२	V3
417	दुर्गा कडेल	लिला कडेल	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
418	शेरे बुढा		कालिमाटि काल्चे	१	२	V2
419	जय ब. खत्री		कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
420	दिपक थापा		कालिमाटि काल्चे	१	२	V3
421	भक्कु प्र. वली	पुर्णकली वली	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
422	गोपाल डांगी	पवी डांगी	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
423	ऋषिराज के.सी.	ललिता के.सी.	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
424	प्रेम ब. वली	मनसरी वली	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
425	तेजेन्द्र के.सी.	मिना के.सी.	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
426	रुद्रविर डांगी	वेलमती डांगी	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
427	टिकाराम वली	कर्नी कु. वली	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
428	चन्द्र ब. राना	डिल्ली कु. राना	कालिमाटि काल्चे	१	२	V3

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साविकको गा.वि.स.	वडा नं	जातजाति दलित = १, जनजाति = २, वा/के/ठ=३, मधेसी = ४, अन्य =५	संकटासन्नता स्तर
429	कासीराम खत्री	मंगली खत्री	कालिमाटि काल्चे	४	३	V2
430	प्रेम डि.सी.	ठम्मा डि.सी.	कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
431	देविलाल डि.सी.	चेतु क. डि.सी.	कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
432	उदय डांगी	चन्द्रकली डांगी	कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
433	मोहलाल थापा	पूर्णकली थापा	कालिमाटि काल्चे	४	२	V3
434	लोक ब. वली		कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
435	मोहलाल डि.सी.	चम्पाकली डि.सी.	कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
436	सोब ब. खड्का	कमला खड्का	कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
437	ज्ञान ब. डि.सी.	गौमती डि.सी.	कालिमाटि काल्चे	४	३	V2
438	चोपलाल खराल	खुमा खराल	कालिमाटि काल्चे	४	३	V2
439	प्रेम ब. डांगी	नजरी डांगी	कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
440	तारा सिंह वली		कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
441	नेव ब. वली		कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
442	दुर्गा ब. चालिसे		कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
443	रत्न ब. खत्री		कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
444	मन ब. खत्री		कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
445	रिम ब. चालिसे		कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
446	केसे वली		कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
447	भुल प्र. खत्री		कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
448	भूमन ब. वली	इनद्रकली वली	कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
449	विर ब. पुन		कालिमाटि काल्चे	४	२	V3
450	भेष ब. खत्री	गंगा खत्री	कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
451	कासीराम वली		कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
452	भोला प्र. कडेल	छविकला कडेल	कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
453	धन ब. पुन	हुमकली पुन	कालिमाटि काल्चे	४	२	V3
454	प्रेम प्र. पाण्डे	नुमा पाण्डे	कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
455	एमकान्त पौडेल	इनद्रकली पाण्डे	कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
456	छविलाल सुनुवार	लालमती सुनार	कालिमाटि काल्चे	४	१	V3
457	कर सिं. बस्नेत	पार्वती बस्नेथ	कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
458	नन्दलाल डांगी	पार्वती डांगी	कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
459	नन्दलाल सुनार		कालिमाटि काल्चे	४	१	V3
460	लाल ब. वली	रामकली वली	कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
461	वृद्धिविर खड्का	मोतीसरा खड्का	कालिमाटि काल्चे	४	३	V3

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साविकको गा.वि.स.	वडा नं	जातजाति दलित = १, जनजाति = २, वा/के/ठ=३, मधेसी = ४, अन्य =५	संकटासन्नता स्तर
462	वालकृष्णा कडेल	डिला कडेल	कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
463	ठगीलाल सुनार	गोपीसरा सुनार	कालिमाटि काल्चे	४	१	V3
464	डिल व. खत्री	पिमकली खत्री	कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
465	खुम व. खत्री	विजुलिदेवी खत्री	कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
466	हेमलाल सुनार	भूमिसरा सुनार	कालिमाटि काल्चे	४	१	V3
467	शेरे खत्री	लालमती खत्री	कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
468	जंगविर सिजाली	पुर्णकली सिजाली	कालिमाटि काल्चे	४	२	V3
469	शिव के.सी.	पवी के.सी.	कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
470	क्रिम व. पुलामी	वाल क. पुलामी	कालिमाटि काल्चे	४	२	V3
471	दुम व. खत्री		कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
472	रामकृष्ण के.सी.	राम कु. के.सी.	कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
473	कृष्णा व. के.सी.	सुन्धी खत्री	कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
474	पुर्ण व. डि.सी.	सुमित्रा डि.सी.	कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
475	मन व. सुनार	गुराती सुनार	कालिमाटि काल्चे	४	१	V3
476	रवि सुनार	भविसरा सुनार	कालिमाटि काल्चे	४	१	V3
477	प्रेम व. खत्री		कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
478	ओम प्र. खत्री	तुल्सी खत्री	कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
479	लोक व. डांगी	रिता डांगी	कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
480	लोक व. वली	भिमसरा वली	कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
481	कासीराम सप्लाडी	जमुना सप्लाडी	कालिमाटि काल्चे	४	२	V3
482	नोख व. डि.सी.	सुमित्रा डि.सी.	कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
483	खिम व. डि.सी.	केशरी डि.सी.	कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
484	वम व. वि. क.	मनिसरा वि.क.	कालिमाटि काल्चे	४	१	V3
485	टंक व. अत्री	खुम व. खत्री	कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
486	प्रकाश खत्री	कल्पना खत्री	कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
487	रुद्र व. सुनार	नन्दकली सुनार	कालिमाटि काल्चे	४	१	V3
488	केशव डि.सी.		कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
489	तोला सिं. डि.सी.	लालमती डि.सी.	कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
490	लाल व. डि.सी.	टिका डि.सी.	कालिमाटि काल्चे	४	३	V3
491	भिम व. थापा	डिल्ली थापा	कालिमाटि काल्चे	४	२	V3
492	भुप व. घर्ती	कुन्ती घर्ती	कालिमाटि काल्चे	४	२	V3
493	विर व. पुन	रैमती पुन	कालिमाटि काल्चे	४	२	V3
494	नेत्रलाल डांगी		कालिमाटि काल्चे	४	३	V3

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साविकको गा.वि.स.	वडा नं	जातजाति दलित = १, जनजाति = २, वा/के/ठ=३, मधेसी = ४, अन्य =५	संकटासन्नता स्तर
495	गंगाराम घर्ती	भूमिसरा घर्ती	कालिमाटि काल्चे	८	२	V3
496	विर ब. वली	चित्रकली वली	कालिमाटि काल्चे	८	३	V3
497	विर ब. वि.सी.	प्रिती वि.सी.	कालिमाटि काल्चे	८	३	V3
498	नुमलाल सुनार	कृष्णा कु. सुनार	कालिमाटि काल्चे	८	१	V3
499	लक्ष्मण डांगी	तुल्सी डांगी	कालिमाटि काल्चे	८	३	V3
500	मोतिलाल पौडेल		कालिमाटि काल्चे	८	३	V3
501	टेक ब. खत्री		कालिमाटि काल्चे	८	३	V3
502	लाल ब. रुचाल		कालिमाटि काल्चे	८	२	V3
503	दिपक सुनार	कली सुनार	कालिमाटि काल्चे	८	१	V3
504	प्रकाश सुनार	खगीसरा सुनार	कालिमाटि काल्चे	८	१	V3
505	शिव ब. वली	बेलमती वली	कालिमाटि काल्चे	८	३	V3
506	चन्द्र ब. सनार	लेजी सुनार	कालिमाटि काल्चे	८	१	V3
507	फाटुलाल कडेल	गोमा कडेल	कालिमाटि काल्चे	८	३	V4
508	विजय के.सी.	तिला के.सी.	कालिमाटि काल्चे	८	३	V4
509	हरि प्र. खड्का	लक्ष्मी खड्का	कालिमाटि काल्चे	८	३	V4
510	खगेन्द्र खड्का	सम्भना खड्का	कालिमाटि काल्चे	८	३	V4
511	कुलविर दर्लामी	मन कु. दर्लामी	कालिमाटि काल्चे	८	२	V4
512	चुरामनी सुनार	पूर्णकली सुनार	कालिमाटि काल्चे	८	१	V4
513	पवन पंगाली	हरी पंगाली	कालिमाटि काल्चे	८	२	V4
514	गोपाल डांगी	रामकली डांगी	कालिमाटि काल्चे	८	३	V4
515	खगी रुचाल	हिरा रुचाल	कालिमाटि काल्चे	८	२	V4
516	लक्ष्मण थापा	ललीता थापा	कालिमाटि काल्चे	८	२	V4
517	शसीराम कामी	चम्फाकली कामी	कालिमाटि काल्चे	८	१	V4
518	यामलाल चपाई		कालिमाटि काल्चे	८	३	V4
519	चन्द्र प्र. खत्री		कालिमाटि काल्चे	८	३	V3
520	तेजेन्द्र रुचाल	निशा रुचाल	कालिमाटि काल्चे	८	२	V4
521	इनद्र ब. पुलामी	गौरी पुलामी	कालिमाटि काल्चे	८	२	V3
522	जित ब. खत्री		कालिमाटि काल्चे	८	३	V4
523	श्यामलाल वि.क.	तिलसरी वि.क.	कालिमाटि काल्चे	८	१	V4
524	शिव थापा		कालिमाटि काल्चे	८	२	V4
525	पवन थापा		कालिमाटि काल्चे	८	२	V4
526	दिनेश पुलामी	सिर्जना पुलामी	कालिमाटि काल्चे	८	२	V4
527	वल ब. राना	खगीसरा राना	कालिमाटि काल्चे	८	२	V4

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साविकको गा.वि.स.	वडा नं	जातजाति दलित = १, जनजाति = २, वा/के/ठ=३, मधेसी = ४, अन्य =५	संकटासन्नता स्तर
528	मोहलाल खत्री	जिउली खत्री	कालिमाटि काल्चे	४	३	V4
529	हेमलाल खत्री		कालिमाटि काल्चे	४	३	V4
530	फाजीलाल पंगाली		कालिमाटि काल्चे	४	२	V4
531	घनश्याम अधिकारी	कमला अधिकारी आमा	कालिमाटि काल्चे	४	३	V4
532	मेघराज खड्का	जमनी खड्का	कालिमाटि काल्चे	४	३	V4
533	मन ब. डि.सी.	पवित्रा डि.सी.	कालिमाटि काल्चे	४	३	V4
534	गोकर्ण राना	आपिकला राना	कालिमाटि काल्चे	४	२	V4
535	कर्ण ब. वली	चेत क. वली	कालिमाटि काल्चे	४	३	V4
536	धन ब. वि.क.	रिमा वि.क.	कालिमाटि काल्चे	४	१	V4
537	खर्क ब. वि.क.	भद्रकली वि.क.	कालिमाटि काल्चे	४	१	V4
538	द्वारीका बस्नेत	प्रेम बस्नेत	कालिमाटि काल्चे	४	३	V4
539	शसीराम चितौरे	रम्वी चितौरे	कालिमाटि काल्चे	४	२	V4
540	भिम ब. तारम	मोतिसरा तारम	कालिमाटि काल्चे	४	२	V4
541	रान ब. कामी	जुनकिरी कामी	कालिमाटि काल्चे	४	१	V4
542	धन ब. कुमाल		कालिमाटि काल्चे	४	२	V4
543	रगविर सुनार	भगिसरा सुनार	कालिमाटि काल्चे	४	१	V4
544	चन्द्र ब. कुमाल	माकुरी कुमाल	कालिमाटि काल्चे	४	२	V4
545	टोप ब. पुलामी	धर्मकली पुलामी	कालिमाटि काल्चे	४	२	V4
546	मोहलाल वि.क.	शान्ती वि.क.	कालिमाटि काल्चे	४	१	V4
547	चन्द्र ब. वि.क.	जैसरी वि.क.	कालिमाटि काल्चे	४	१	V4
548	ईश्वर सुनार	धनिकला सुनार	कालिमाटि काल्चे	४	१	V4
549		मनी रुचाल एकल महिला	कालिमाटि काल्चे	४	२	V4
550	जित ब. डि.सी	गोरी डि.सी.	कालिमाटि काल्चे	४	३	V4
551	विर ब. डि.सी.	सुविता डि.सी.	कालिमाटि काल्चे	४	३	V4
552	डिल ब. डि. सी.	पुर्णकली डि.सी.	कालिमाटि काल्चे	४	३	V4
553	कृष्णा ब. वि.क.	देउकली वि.क.	कालिमाटि काल्चे	४	१	V4
554	कविराम राना	देविकला राना	कालिमाटि काल्चे	४	२	V4
555	रुपलाल सुनार	चम्फाकली सुनार	कालिमाटि काल्चे	४	१	V4
556	निम ब. वली		कालिमाटि काल्चे	४	३	V4
557	आम ब.डि.सी.	चन्द्रकली डि.सी.	कालिमाटि काल्चे	४	३	V4
558	भुपेन्द्र खत्री	इनद्रकली खत्री	कालिमाटि काल्चे	४	३	V4
559	दिपक सुनार	रामकली सुनार	कालिमाटि काल्चे	४	१	V4

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साविकको गा.वि.स.	वडा नं	जातजाति दलित = १, जनजाति = २, वा/के/ठ=३, मधेसी = ४, अन्य =५	संकटासन्नता स्तर
560	चुर्ण ब. रिजाल	कुसी रिजाल	कालिमाटि काल्चे	८	३	V4
561	मन ब. वरै	नन्दकली वरै	कालिमाटि काल्चे	८	२	V4
562		तुल्सी डांगी	कालिमाटि काल्चे	८	३	V4
563	रविलाल डांगी		कालिमाटि काल्चे	८	३	V4
564	हरी ब. पुलामी	कुमारी पुलामी	कालिमाटि काल्चे	८	२	V4
565	धन ब. पुलामी	कमला पुलामी	कालिमाटि काल्चे	८	२	V4
566	डिल ब. तारम	पार्वती तारम	कालिमाटि काल्चे	८	२	V4
567	जित ब. खत्री	कमला खत्री	कालिमाटि काल्चे	८	३	V4
568	खर्क ब. पुलामी	कृष्णा पुलामी	कालिमाटि काल्चे	८	२	V4
569	कर्ण ब. वि.क.	हिमकली वि.क.	कालिमाटि काल्चे	८	१	V4
570	दुर्गा त्र. सुनार	डिलमाया सुनार	कालिमाटि काल्चे	८	१	V4
571	कृष्णा बुढा	गौरी बुढा	कालिमाटि काल्चे	८	२	V4
572	जित ब. वि.क.	मिनकली वि.क.	कालिमाटि काल्चे	८	१	V4
573	गोपीलाल वि.क.	सुमित्रा वि.क.	कालिमाटि काल्चे	८	१	V4
574	लिला नेपाली		कालिमाटि काल्चे	८	१	V4
575	नरिलाल रुचाल		कालिमाटि काल्चे	८	२	V4
576	गेहेन्द्र ब. डांगी	खुमा डांगी	कालिमाटि काल्चे	८	३	V4
577	दिल ब. डांगी		कालिमाटि काल्चे	८	३	V4
578	छविलाल कामी	पवित्रा कामी	कालिमाटि काल्चे	८	१	V4
579	राम ब. थापा	कुलमाया थापा	कालिमाटि काल्चे	८	२	V4
580	डिल ब. वली		कालिमाटि काल्चे	८	३	V4
581	भुल प्र. वि.क.	रुपकली वि.क.	कालिमाटि काल्चे	८	१	V4
582	डम्बर ब.कुमाल	हुमकली कुमाल	कालिमाटि काल्चे	८	२	V4
583	सुरज सुनार	कौशीला सुनार	कालिमाटि काल्चे	८	१	V4
584	मनीराम राना	पवित्रा राना	कालिमाटि काल्चे	८	२	V4
585	शिव ब. थापा	देउकली थापा	कालिमाटि काल्चे	८	२	V4
586	भुपेन्द्र घर्ती	दलि घर्ती	कालिमाटि काल्चे	८	२	V4
587	चेत ब. गिरी		कालिमाटि काल्चे	८	३	V4
588	कर्ण ब. दर्माली	डिला दर्माली	कालिमाटि काल्चे	८	२	V4
589	टोप ब. कंवर	फुलमाया कंवर	कालिमाटि काल्चे	८	३	V4
590	निम ब. कामी	रामकली कामी	कालिमाटि काल्चे	८	१	V4
591	एकलाल डि.सी.	जानकी डि.सी.	कालिमाटि काल्चे	८	३	V4
592	टेकमान परियार	हुमा परियार	कालिमाटि काल्चे	८	१	V4

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साविकको गा.वि.स.	वडा नं	जातजाति दलित = १, जनजाति = २, वा/के/ठ=३, मधेसी = ४, अन्य =५	संकटासन्नता स्तर
593	प्रेम ब. वि.क.	देवी वि.क.	कालिमाटि काल्चे	४	१	V4
594	ज्ञान ब. परियार	चम्फाकली परियार	कालिमाटि काल्चे	४	१	V4
595	भोग ब. वली	सुमित्रा वली	कालिमाटि काल्चे	४	३	V4
596	जंग ब. सुनार	कमला सुनार	कालिमाटि काल्चे	४	१	V4
597	हिरा सिं. वली		कालिमाटि काल्चे	४	३	V4
598	राजविर खत्री		कालिमाटि काल्चे	४	३	V4
599	मुनी ब. वि.क.	लाली वि.क.	कालिमाटि काल्चे	४	१	V4
600	मोहलाल वली	कमला वली	कालिमाटि काल्चे	४	३	V4
601	हर्क ब. नेपाली	दलि नेपाली	कालिमाटि काल्चे	४	१	V4
602		भिमकली सुनार ए.म.	कालिमाटि काल्चे	४	१	V4
603		ठगीसरा वली ए.म.	कालिमाटि काल्चे	४	३	V4
604	नेव ब. नेपाली	मञ्जु नेपाली	कालिमाटि काल्चे	४	१	V4
605	अगन्धर नेपाली		कालिमाटि काल्चे	४	१	V4
606	लाल ब. वि.क.	रेवती वि.क.	कालिमाटि काल्चे	४	१	V4
607	कृविर सिं. राना	पूर्णकली राना	कालिमाटि काल्चे	४	२	V4
608	बेल ब. सुनार	विष्णुकला सुनार आमा	कालिमाटि काल्चे	४	१	V4
609	तिल ब. दर्माली	सुन्तकली दर्माली	कालिमाटि काल्चे	४	२	V4
610	टोप ब. सुनार	रुपकली सुनार	कालिमाटि काल्चे	४	१	V4
611	लाल ब. सुनार	सुनमाया सुनार	कालिमाटि काल्चे	४	१	V4
612	भुवन वि.क.	श्यामकली वि.क.	कालिमाटि काल्चे	४	१	V4
613	अमर सिं. वि.क.	छत्रिलाल वि.क.	कालिमाटि काल्चे	४	१	V4
614	खर्क ब. वि.क.	हरिमाया वि.क.	कालिमाटि काल्चे	४	१	V4
615	तिलसरी सुनार	विरमा सुनार	कालिमाटि काल्चे	४	१	V4
616	जंग ब. वि.क.	इनद्रकली वि.क.	कालिमाटि काल्चे	४	१	V4
617	टंक ब. दर्माली	कगीसरा दर्माली	कालिमाटि काल्चे	४	२	V4
618	धन ब. वि.क.	टिका वि.क.	कालिमाटि काल्चे	४	१	V4
619	टोप ब. सुनार	रामकलीसुनार	कालिमाटि काल्चे	४	१	V4
620	गनेश नेपाली	गंगा नेपाली	कालिमाटि काल्चे	४	१	V4
621	रविलाल नेपाली	लाली नेपाली	कालिमाटि काल्चे	४	१	V4
622	दिपक सुनार	गोमीसरा सुनार	कालिमाटि काल्चे	४	१	V4
623	लिल ब. सुनार	गोपीा सुनार	कालिमाटि काल्चे	४	१	V4
624	दल ब. वि.क.	भिमकली वि.क.	कालिमाटि काल्चे	४	१	V4
625	विशाल वि.क.	गौमती वि.क.	कालिमाटि काल्चे	४	१	V4

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साविकको गा.वि.स.	वडा नं	जातजाति दलित = १, जनजाति = २, वा/के/ठ=३, मधेसी = ४, अन्य =५	संकटासन्नता स्तर
626	भुप व.वली	मिना कु. वली	कालिमाटि काल्चे	८	३	V4
627	प्रेम सिं. वली		कालिमाटि काल्चे	८	३	V4
628	छविलाल तारम	दिलमाया तारम	कालिमाटि काल्चे	८	२	V4
629	चन्द्र व. सुनार	डिला सुनार	कालिमाटि काल्चे	८	१	V4
630	दल व. सुनार	धनसरी सुनार	कालिमाटि काल्चे	८	१	V4
631	टोप व. सुनार	विमाकली सुनार आमा	कालिमाटि काल्चे	८	१	V4
632		खमा वली	कालिमाटि काल्चे	८	३	V4
633	शिव थापा		कालिमाटि काल्चे	८	२	V4
634	कमला परियार		कालिमाटि काल्चे	८	१	V4
635	बेल व. वि.क.	हरिकला वि.क.	कालिमाटि काल्चे	८	१	V4
636	डिल व. वि.क.	आरती परियार	कालिमाटि काल्चे	८	१	V4
637	धन व. वि.क.	विना वि.क.	कालिमाटि काल्चे	८	१	V4
638	इनद्र व. नेपाली	लिला नेपाली	कालिमाटि काल्चे	८	१	V4
639	निम व. दर्माली	बालिका दर्माली	कालिमाटि काल्चे	८	२	V4
640	लाल व. बिस्ट	मधु बिस्ट	कालिमाटि काल्चे	८	३	V4
641	बुद्धिविर दर्माली	गौमती दर्माली	कालिमाटि काल्चे	८	२	V4
642	जय व. डागी	मैसरी	कालिमाटि काल्चे	८	३	V3
643	दोर्ण प्रसाद भण्डारी	कमला	कालिमाटि काल्चे	८	३	V4
644	रुपक कुमार वली	यसोदा	कालिमाटि काल्चे	८	३	V4
645	निम व. वि.क.	रामकली	कालिमाटि काल्चे	८	१	V4
646	रुपक राना	यामकली	कालिमाटि काल्चे	८	२	V3
647	प्रकाश के.सी.	कल्पना	कालिमाटि काल्चे	८	३	V4
648	दिपक सुनार	सारदा	कालिमाटि काल्चे	८	१	V4
649	हरि प्रसाद सुनार	रिता	कालिमाटि काल्चे	८	१	V4
650	भोला कडेल	छविकला	कालिमाटि काल्चे	८	३	V3
651	जनक कडेल	मोतिसरा	कालिमाटि काल्चे	८	३	V3
652	कमल के.सी.	सुसिला	कालिमाटि काल्चे	८	३	V4
653	सुकराम वि.क.	पवि	कालिमाटि काल्चे	८	१	V4
654	डिल व. वली		कालिमाटि काल्चे	८	३	V4
655	अम्मर व. डागी	गौरी डागी	कालिमाटि काल्चे	९	३	V1
656	ढल व. वली	चम्फा राना वली	कालिमाटि काल्चे	९	३	V1
657	पुण व. खत्री	पिमा खत्री	कालिमाटि काल्चे	९	३	V1
658	रिसीराज खत्री	लालमती खत्री	कालिमाटि काल्चे	९	३	V1

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साविकको गा.वि.स.	वडा नं	जातजाति दलित = १, जनजाति = २, वा/के/ठ=३, मधेसी = ४, अन्य =५	संकटासन्नता स्तर
659	जित व . खत्री	बेलमती खत्री	कालिमाटि काल्चे	१	३	V1
660	प्रेम व.डागी	गौरी डागी	कालिमाटि काल्चे	१	३	V1
661	तुल्सी के .सी	विष्णु के .सी .	कालिमाटि काल्चे	१	३	V1
662	ददिराम खराल	भेमिसरा खराल	कालिमाटि काल्चे	१	३	V1
663	एकलाल खत्री	लालमती	कालिमाटि काल्चे	१	३	V1
664	डिल व. वली	अस्मिता वली	कालिमाटि काल्चे	१	३	V1
665	रामलाल वली	देवीसरा वली	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
666	रिम व .चालिसे	भुमीसरा खराल	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
667	कल सि डागी	पूर्णकली डागी	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
668	भुल प्रसाद वली	आप्रेन्द्रकली वली	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
669	गोपाल डागी	रामकली डागी	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
670	टोप व .खत्री	डुलमाया खत्री	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
671	रत्न व .खत्री	चन्द्रकली खत्री	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
672	ठाकुर प्र डागी	तिलसरी डाँगी	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
673	लोक व .डागी	हिरा डाँगी	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
674	नेत्रलाल डाँगी	रुपलाल डाँगी	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
675	भप्रेन्द्र व खत्री	वालिका खत्री	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
676	नन्दलाल डाँगी	हरिकला डाँगी	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
677	कासीराम वली	मीना वली	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
678	नर व .डाँगी	ठगीसरा डाँगी	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
679	रिम व .खड्का	लालमती खड्का	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
680	वेत प्रसाद वली	डिलमाया	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
681	तेज व. के .सी	विमिका के सी	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
682	रुद्र व वली	भुमीसरा वली	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
683	टेकमान वली	रेवती वली	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
684	कुल व . वली	चुर्णकली वली	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
685	टोप व .खत्री	डिला खत्री	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
686	गणेश खत्री	बेलमती खत्री	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
687	भुल प्रसाद खत्री	टिकीसरा खत्री	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
688	यम व. खत्री	सुन्तली खत्री	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
689	चुर्ण व. डाँगी	वधिता डाँगी	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
690	चेत व . डाँगी	निर्मला डाँगी	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
691	खेम व .सिजाली	भावना सिजाल	कालिमाटि काल्चे	१	२	V3

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साविकको गा.वि.स.	वडा नं	जातजाति दलित = १, जनजाति = २, वा/के/ठ=३, मधेसी = ४, अन्य =५	संकटासन्नता स्तर
692	तुल व. सिजाली	लक्ष्मी सिजाल	कालिमाटि काल्चे	१	२	V3
693	राम व. डागी	वालीका	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
694	रुप सिं. वली	मिना	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
695	छविलाल खत्री	लालमती	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
696	देवीलाल वली	मिना	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
697	टुकनाथ चालिसे	पवि	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
698	डोट व. वली	अमृता	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
699	पुर्ण व. वली	दुर्गा	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
700	डम्पर व. वली	हिमा	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
701	जित व. वली	मैसरी	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
702	ओत व. डागी	चन्द्रकली	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
703	लिला डागी	गिता	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
704	पिनिराम वली	तुलसी	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
705	शोव व. डागी	दुर्गा	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
706	हिरालाल डागी	खुमीसरा	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
707	खेमराज खत्री	भूमिसरा	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
708	भिम व. डागी	कुर्सली	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
709	लाल व. वली	ससिकला	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
710	तुलसी डागी	कमला	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
711	मेघराज खत्री	जालमाया	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
712	तारा सिं. सिंजाली	सिता	कालिमाटि काल्चे	१	२	V3
713	हरि प्रसाद ढकाल	समुन्द्री	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
714	चुर्ण व. सिंजाली	कुमारी	कालिमाटि काल्चे	१	२	V2
715	उदय राज वली	चन्द्रकली	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
716	पुर्ण व. वली	पुर्णकली	कालिमाटि काल्चे	१	३	V1
717	मन व. खत्री	भूमिसरा	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
718	शिव व. वली	टिकिसरा	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
719	हिरालाल वली	डिलमाया	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
720	रण व. वली	कृष्णा	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
721	डिल्ली वली	रमिता	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
722	रण व. डागी	गोपिसरा	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
723		पार्वती डागी	कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
724		भूमिसरा वली	कालिमाटि काल्चे	१	३	V4

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साविकको गा.वि.स.	वडा नं	जातजाति दलित = १, जनजाति = २, वा/के/ठ=३, मधेसी = ४, अन्य =५	संकटासन्नता स्तर
725	शंकर पुन	ममता	कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
726	लिलाराम खत्री	तारा	कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
727	देवीलाल डागी	बेलमती	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
728	तिलक वि.क.	लिला	कालिमाटि काल्चे	१	१	V4
729	गणेश वि.क.	फुलमाया	कालिमाटि काल्चे	१	१	V4
730	देव व. डागी	चेतकली	कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
731	रविलाल डागी	टन्टवती	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
732	मन व. पुन	सेती	कालिमाटि काल्चे	१	२	V4
733	टिकाराम पुन	कर्णी	कालिमाटि काल्चे	१	२	V4
734	मनपति वि.क.	कलसी	कालिमाटि काल्चे	१	१	V4
735	चन्द्र व. पुन	भावना	कालिमाटि काल्चे	१	२	V4
736	पुर्ण व. वली	जालमाया	कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
737	ऐभान दमाई	शशिकला	कालिमाटि काल्चे	१	१	V4
738		चन्द्रकली वली	कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
739	रविलाल डागी	शान्ती	कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
740	प्रेम व. डागी	ईन्द्रकली डागी	कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
741	भाईलाल दमाई	नोखी	कालिमाटि काल्चे	१	१	V4
742	दल व. दमाई	मिना	कालिमाटि काल्चे	१	१	V4
743	कुल व. डागी	भुपी	कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
744	ओम व. वली	सम्भना	कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
745	उदयराम डागी	चन्द्रकली	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
746	ज्ञान व. वि.क.	तिलसरी	कालिमाटि काल्चे	१	१	V4
747	बालाराम वि.क.	कल्पना	कालिमाटि काल्चे	१	१	V4
748	हरि प्रसाद डागी	बेलमती	कालिमाटि काल्चे	१	३	V4
749	याम व. परियार	मन कुमारी	कालिमाटि काल्चे	१	१	V3
750	हरि व. वली	रुपकली	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
751	रुद्र व. डागी	तिलसरी	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3
752	प्रेम व. खत्री	सुमित्रा	कालिमाटि काल्चे	१	३	V2
753	रेशम व. वली	धनसरी	कालिमाटि काल्चे	१	३	V3

आधार: जलवायु परिवर्तन सम्बेदनशिल सहभागितामूलक सम्पन्नता स्तरीकरण, २०७२ र २०७४

अनुसूची ३. फोटोहरु

लापा परिमार्जन गोष्ठिमा सहजिकरण गरिदै

लापा परिमार्जन गोष्ठिमा सहजिकरण गरिदै

लापा परिमार्जन गोष्ठिमा सहभागिहरु श्रोत तथा प्रकोप नक्सामा छलफल गर्दै

लापा परिमार्जन गोष्ठिमा वडा अध्यक्ष बाट मन्तव्य राखिदै

लापा परिमार्जन गोष्ठिमा सहभागीहरु

कालिमाटि गाउँपालिका
वडा नं. ४
सल्यान

